

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κατεύθυνση: Ποινικό Δίκαιο και Θεωρία Δικαίου

Διπλωματική Εργασία

«Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος στο Διαδίκτυο»

Ηρώ Γκόρτσα

Υπεύθυνος Διδάσκων: Αντώνιος Χάνος

Αθήνα

2008

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί σε παγκόσμια κλίμακα με την αυξανόμενη διεθνοποίηση των οικονομιών και την κατάργηση των ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων, έχουν διευκολύνει σημαντικά τη διακίνηση και νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες¹. Η έκταση του προβλήματος και οι επιπτώσεις του στην κοινωνική και οικονομική σταθερότητα των κοινωνιών, έχουν οδηγήσει τη διεθνή κοινότητα στο να παρέμβει με το σχηματισμό και την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών και μέτρων.

Τα εγκλήματα στη σύγχρονη εποχή είναι αρκετά πιο προηγμένα από τις παραδοσιακές κλοπές και ληστείες. Πολλές οργανώσεις ακόμα και χώρες έχουν απειληθεί από αυτούς τους χωρίς προσανατολισμό εγκληματίες που δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να πληκτρολογούν και καταλήγουν να δημιουργούν οικονομική αναστάτωση στα θύματα τους. Οι υπολογιστές και το Διαδίκτυο δίνουν στην κοινωνία τα εργαλεία για να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν αποτελεσματικότερα και πιο αποδοτικά. Οι εγκληματίες μπορούν να εκμεταλλευτούν αυτά τα εργαλεία για προσωπικό κέρδος, τρομοκρατία, ή άλλη κακόβουλη πρόθεση, πράγμα που καθιστά τις έρευνες για αυτά τα εγκλήματα κρίσιμες.

Με τον καθιερωμένο πλέον όρο «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» χαρακτηρίζονται τα μέσα με τα οποία αποκρύπτει κάποιος την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή την αθέμιτη χρησιμοποίηση εισοδήματος που προέρχεται από το χώρο του οργανωμένου εγκλήματος, συγκαλύπτοντας κατά τέτοιο τρόπο τα εισοδήματα, ώστε να φαίνεται ότι προέρχονται από νόμιμη πηγή. Με τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται η παρείσφρηση του παράνομου εισοδήματος στο επίσημο οικονομικό και χρηματοδοτικό κύκλωμα².

1. Βλ. Λάζο Γρ., Κοινωνιολόγο. *Κνβερνοχώρος, οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, ΠοινΔικ 4 / 2000, σ. 403.

2. Βλ. Βασιλακόπουλο Π., *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις τον Ν. 2331/1995)*, ΠοινΧρ ΜΣΤ', σ.1361.

Ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Βεσπασιανός³ (7-79 μ.Χ.) καταγράφεται ιστορικά ως ο πρώτος που εφήρμοσε μεθόδους «ξεπλύματος» χρήματος.

Το έγκλημα στον υπολογιστή μπορεί να χωριστεί σε δύο κατηγορίες: η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τα εγκλήματα που έχουν διεξαχθεί μέσω ενός υπολογιστή. Η δεύτερη κατηγορία εστιάζει στα εγκλήματα που ένας συγκεκριμένος υπολογιστής ή ένα σύστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι ο στόχος μιας επίθεσης.

Το έγκλημα που διεξάγεται από έναν υπολογιστή συμβαίνει όταν χρησιμοποιείται ο υπολογιστής ως εργαλείο ενίσχυσης της εγκληματικής δραστηριότητας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αποθήκευση των αρχείων της απάτης, την παραγωγή ψεύτικης ταυτότητας, την αναπαραγωγή και τη διανομή του υλικού πνευματικών δικαιωμάτων, τη συλλογή και τη διανομή παιδικής πορνογραφίας και πολλά άλλα εγκλήματα.

Τα εγκλήματα στα οποία οι υπολογιστές είναι οι στόχοι είναι αντίθετα από τους παραδοσιακούς τρόπους εγκλημάτων. Η τεχνολογία έχει καταστήσει δυσκολότερη την απάντηση στο ερώτημα ποιοι, τι, πού, πότε και πώς. Επομένως σε ένα ηλεκτρονικό ή ψηφιακό περιβάλλον τα στοιχεία συλλέγονται τώρα και αντιμετωπίζονται διαφορετικά από το παρελθόν.

Η απάτη στην Ευρώπη έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων 25 ετών, ειδικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πραγματικό μέγεθος είναι άγνωστο, και είναι απίθανο να μαθευτεί. Επομένως όποιες προσπάθειες γίνονται από τα κράτη μέλη για να προσδιορίσουν τα επίπεδα απάτης είναι παραπλανητικές.

Αναγκαίο επακόλουθο αυτής της νέας πραγματικότητας είναι και η δημιουργία νέων δεδομένων και προβληματισμών σε δικαϊκό επίπεδο, καθώς οι ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις κρίνονται εκ των πραγμάτων ανίσχυρες να ανταποκριθούν στη νεοεμφανιζόμενη πολυπλοκότητα και ιδιαιτερότητα, ώστε πολλές φορές η ασφάλεια δικαίου καθίσταται αμφίβολη. Στο πεδίο του ποινικού δικαίου πολλά είναι τα προβλήματα που αναφύονται, καθώς, αφ' ενός η εφαρμογή νόμων κατ' αναλογία καθίσταται ανεπίτρεπτη, αφ' ετέρου η ελευθερία και η ανωνυμία που χαρακτηρίζει τους χρήστες του διαδικτυακού χώρου δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις διάπραξης εγκλημάτων, στα οποία η πιθανότητα

3. Επί των ημερών του άρχισε να κατασκευάζεται το Κολοσσαίο.

τιμώρησης ελαχιστοποιείται επειδή είναι δυσχερής η αναζήτηση και ο εντοπισμός ενός δράστη στο «διαδικτυακό περιβάλλον». Μια αποτελεσματική καταδίωξη των δραστών σε διεθνές επίπεδο φαντάζει προς το παρόν σχεδόν αδύνατη λόγω της απουσίας κοινών νομικών κανόνων και του γεγονότος ότι τα κρατικά διωκτικά όργανα χρειάζονται αρκετό χρονικό διάστημα ώστε να οργανωθούν και να μπορέσουν να ανταποκριθούν επιτυχώς στις νέες προκλήσεις των καιρών.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 διατυπώθηκε ο ορισμός του εγκλήματος του σχετιζόμενου με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (computer crime ή computer related crime) που οδήγησε, στα μέσα της δεκαετίας, στην εγκληματοποίηση συμπεριφορών, καθώς αναδύθηκαν άγνωστες ως τότε μορφές εγκληματικότητας που, εξαιτίας των ιδιαίτερων γνωρισμάτων τους, κωδικοποιήθηκαν με την έννοια ηλεκτρονική εγκληματικότητα

Στη δεκαετία του 1990 εμφανίζεται δυναμικά η ανάπτυξη των πολυμέσων ως αποτέλεσμα της διάδοσης της χρήσης του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο που χαρακτηρίζεται ως ελεύθερο, ανοικτό και χωρίς τοπικά όρια πεδίο, όπου βασικό στοιχείο του είναι η χωρίς έλεγχο και φραγμό διάδοση μηνυμάτων και ιδεών, αποτέλεσε έναν «άναρχο» χώρο, απτά απειλητικό για κοινωνικές αξίες και έννομα αγαθά. Έτσι, σε σύγκριση με την παραδοσιακή ηλεκτρονική εγκληματικότητα παρουσιάζεται μια νέα, εν μέρει, μορφή εγκληματικότητας, η οποία διακρίνεται τόσο ως προς το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται, όσο και ως προς τις συνήθως υποδηλούμενες εγκληματικές προθέσεις των δραστών. Από τη φαινομενολογία της εγκληματικότητας γίνεται πλέον λόγος για μια Μετά-ηλεκτρονική εγκληματικότητα (Post-Computerkriminalitaet). Η χρήση του Διαδικτύου για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων προσδίδει αφ' εαυτού κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά, ώστε να συντίθεται μια ιδιαίτερη μορφή εγκληματικότητας της οποίας η διάκριση από τη φόρμα της εγκληματικότητας των ηλεκτρονικών υπολογιστών δεν περιορίζεται μόνο στο *modus operandi* των δραστών, ότι δηλαδή ενεργούν μέσα στο ιδιόμορφο περιβάλλον του Διαδικτύου.⁴

4. Δ.Καϊτσάς, Ο ρόλος της τεχνολογίας στο οργανωμένο οικονομικό έγκλημα που διαπράττεται στην Ευρώπη, Διατριβή 2004, σελ. 3 επ.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική εγκληματικότητα και η καταπολέμησή της έχουν συγκεντρώσει τα τελευταία χρόνια κατά γενική ομολογία την παγκόσμια προσοχή. Ειδικότερα την τελευταία δεκαετία η ευαισθησία της κοινής γνώμης για τους κινδύνους που προκαλούν τα οικονομικά εγκλήματα δια μέσου της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών, άρχισε να τροφοδοτεί το αυξανόμενο ενδιαφέρον της επιστήμης για ενδελεχή εξέταση του προβλήματος και για προώθηση των αναγκαίων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων.⁵

Διαπιστώνοντας σήμερα την παρουσία της υψηλής τεχνολογίας σε κάθε μας βήμα θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι είμαστε μέλη αυτής που μπορεί να ονομασθεί *ψηφιακή κοινωνία*, μολονότι λίγοι από εμάς θα ήταν δυνατό να συμφωνήσουν στην έννοια που θα έπρεπε να αποδώσουν στον όρο αυτό.

Έτσι για κάποιους, η ψηφιακή κοινωνία θα μπορούσε να σημαίνει την συνεχώς αυξανόμενη εμπιστοσύνη του κοινού στη δικτυακή πληροφόρηση και στις σύγχρονες επικοινωνιακές τεχνολογίες, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι όλο και περισσότερος κόσμος χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο (Internet), τα κινητά τηλέφωνα, τις ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, τα ψηφιακά βίντεο, τους ψηφιακούς αναπαραγωγείς μουσικών τραγουδιών και βέβαια τους προσωπικούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Η βάση της τεχνολογίας της κοινωνίας αυτής είναι αναμφισβήτητη, το Διαδίκτυο (Internet). Το Internet έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο ο κόσμος δουλεύει, επικοινωνεί, μαθαίνει και το σπουδαιότερο, ζει. Αποτελεί την κύρια «μηχανή» με την οποία τα άτομα επικοινωνούν μεταξύ τους ταχύτερα πλέον, από ποτέ.

Στα σπουδαιότερα χαρακτηριστικά του συγκαταλέγονται η ταχύτητα και η άνεση. Τα πάντα μπορούν να γίνουν με το πάτημα ενός κουμπιού του πληκτρολογίου του προσωπικού υπολογιστή ή με το κλικ του ποντικιού του. Στο Internet ο τόπος χάνει τη σημασία του. Η φυσική παρουσία δεν είναι απαραίτητη όταν κάποιος θέλει να ψωνίσει, να πάρει και να δώσει χρήματα, να ψάξει για πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν, αλλά και για συνομιλήσει με κάποιον άλλο.

5. Γ. Κοτσαλής, Ο ποινικός έλεγχος της βαριάς εγκληματικότητας, Ποινικά 15, σελ. 7

Αυτό που άλλοτε ήθελε πολύ χρόνο για να γίνει, η ψηφιακή κοινωνία του Internet το πετυχαίνει σήμερα μέσα σε λίγα λεπτά με τη βοήθεια λίγων μόνο ιστοσελίδων. Η ανάπτυξη του Παγκόσμιου Ιστού (World Wide Web) έχει κάνει τη διάδοση των πληροφοριών κτήμα του καθενός και μάλιστα, σε ελάχιστο, χρόνο.

Η απουσία ιδιοτήτων όπως η εμπιστευτικότητα, η ακεραιότητα και η διαθεσιμότητα ενός πληροφοριακού συστήματος, το καθιστά ανασφαλές και σχετίζεται με την **εγκληματικότητα** που αναπτύσσεται στους κόλπους του. Στην περίπτωση αυτή μπορούμε να κάνουμε λόγο για **ψηφιακή εγκληματικότητα**, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι για την εκδήλωσή της αλλά και για την αντιμετώπισή της, είναι απαραίτητη η γνώση της ψηφιακής τεχνολογίας και ιδίως αυτής που σχετίζεται με το Διαδίκτυο.

Ποια είναι όμως ακριβώς τα ψηφιακά εγκλήματα, που καταστρέφουν την καλή εικόνα της *ψηφιακής κοινωνίας* και του Internet; Ποιοι τα διαπράττουν και με ποιους τρόπους; Μπορούν να αντιμετωπισθούν και πώς; Πως ερμηνεύεται θεωρητικά η ψηφιακή εγκληματικότητα;

Ως **ψηφιακό έγκλημα (digital crime)** θα μπορούσε να θεωρηθεί *κάθε παράνομη πράξη για τη διάπραξη, αλλά και για την αντιμετώπιση της οποίας θεωρείται απαραίτητη η γνώση της ψηφιακής τεχνολογίας.*

Τα ψηφιακά εγκλήματα μπορούμε να υποθέσουμε ότι διαφέρουν από τα παραδοσιακά εγκλήματα στα εξής χαρακτηριστικά σημεία:

- Διαπράττονται συνήθως από μακρινή απόσταση,
- Ο εντοπισμός του ψηφιακού εγκληματία είναι τεχνολογικά περίπλοκος,
- Αποδίδουν μεγάλα κέρδη με μικρό κίνδυνο ανακάλυψης του δράστη τους,
- Ο αριθμός των θυμάτων τους συγκρινόμενος με εκείνο των παραδοσιακών εγκλημάτων είναι κατά πολύ μεγαλύτερος
- Οι οικονομικές απώλειες που προξενούνται στα “ψηφιακά” θύματα είναι πολύ μεγαλύτερες από εκείνες των θυμάτων των παραδοσιακών εγκλημάτων και
- Στο μεγαλύτερο μέρος τους δεν καταγράφονται από καμμία επίσημη αρχή δηλ. ο “σκοτεινός αριθμός” τους είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Τα τέσσερα δε τελευταία από τα παραπάνω χαρακτηριστικά τους πιστεύουμε ότι τα κατατάσσουν στο χώρο των **οικονομικών εγκλημάτων**.

“Τόπος” τέλεσής τους είναι ο αποκαλούμενος **κυβερνοχώρος** ο οποίος σύμφωνα δε με το “Λεξικό Διαδικτύου και Δικτύων της Microsoft”, προσδιορίζεται ως, “το σύνολο των ηλεκτρονικών κόσμων, όπως το Διαδίκτυο, όπου οι άνθρωποι έρχονται σε αλληλεπίδραση μέσω συνδεδεμένων υπολογιστών. Καθοριστικό χαρακτηριστικό του κυβερνοχώρου είναι ότι η επικοινωνία είναι ανεξάρτητη από την υλική υπόσταση.”

Το σύνολο επομένως, των ψηφιακών εγκλημάτων που τελούνται στον κυβερνοχώρο (cyberspace) συνιστούν την **ψηφιακή εγκληματικότητα (digital criminality)**.

Στη σημερινή εποχή παρατηρείται μεγάλη αύξηση των ψηφιακών εγκλημάτων και γενικά της ψηφιακής εγκληματικότητας, η οποία είναι ανάλογη με την συνεχώς αυξανόμενη χρήση του Internet. Ανάλογη είναι και η ποικιλία των μορφών των διαφόρων ψηφιακών εγκλημάτων.

Σχετικά με την κατηγοριοποίηση των διαφόρων ψηφιακών εγκλημάτων θα πρέπει να σημειωθεί πως δεν παρατηρείται ομοφωνία μεταξύ των διαφόρων συγγραφέων που ασχολούνται με τον προσδιορισμό τους.

Κατά τη γνώμη του Τσουραμάνη, τα ψηφιακά εγκλήματα, θα μπορούσαμε να τα χωρίσουμε σε **δύο** μεγάλες κατηγορίες με κριτήριο τα μέσα τέλεσης και εξιχνιάσής τους. Έτσι έχουμε,

α.- Τα **γνήσια** ψηφιακά εγκλήματα τα οποία τελούνται αλλά και εξιχνιάζονται, **αποκλειστικά και μόνο** με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας και

β.- Τα **παραδοσιακά** εγκλήματα τα οποία τελούνται αλλά και εξιχνιάζονται, **τόσο με την υποστήριξη της ψηφιακής τεχνολογίας όσο και χωρίς τη βοήθειά της**.

Με βάση τη διάκριση αυτή στην δεύτερη από τις παραπάνω κατηγορίες, η οποία μας ενδιαφέρει στα πλαίσια αυτής της εργασίας, θεωρείται ότι μπορεί να υπαχθούν :

1.- Διάφορα **κοινά** εγκλήματα. Σαν τέτοια μπορούμε να θεωρήσουμε π.χ. την *κλοπή ενός Η/Υ, τμημάτων του – μνήμης, μητρικής κλπ.- ή περιφερειακών του – εκτυπωτών, σκάνερς κλπ.-* Στην κατηγορία αυτή ανήκουν επίσης και εγκλήματα που τελούνται με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) ή ιστοσελίδων (websites), όπως *απάτες, εξυβρίσεις, εκβιασμοί, δυσφημίσεις, πωλήσεις απαγορευμένων προϊόντων (ναρκωτικών, μη εγκεκριμένων φαρμάκων), παροχή υπηρεσιών call-girls, η κυκλοφορία πορνογραφικού υλικού - που αφορά κυρίως ανηλίκους (παιδική πορνογραφία) - και η παρενόχληση χρηστών με*

ανεπιθύμητα διαφημιστικά μηνύματα (*spramting*). Εδώ υπάγονται επίσης και οι προσβολές της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι ανταλλαγές πληροφοριών μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ τρομοκρατικών οργανώσεων αλλά και συμμοριών του κοινού ποινικού δικαίου καθώς και **το ηλεκτρονικό ξέπλυμα βρώμικου χρήματος**.⁶

3. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες διακρίνεται από ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία⁷ :

α) συνδέεται αναπόσπαστα με το οργανωμένο έγκλημα. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις παράνομων συναλλαγών του οργανωμένου εγκλήματος αποτελούν το εμπόριο ναρκωτικών, το εμπόριο όπλων, η δωροδοκία⁸, το λαθρεμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και χημικών ουσιών, η απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹, η σωματεμπορία, η κατάχρηση αγοράς¹⁰, η απάτη με ηλεκτρονικό υπολογιστή¹¹.

β) ο διεθνής χαρακτήρας που ενέχει του προσδίδει ιδιαιτερότητα, πολυπλοκότητα και μεγάλη δυσκολία στην αντιμετώπιση του, η οποία απαιτεί οπωσδήποτε αποτελεσματική διεθνή συνεργασία. Το οργανωμένο έγκλημα επιζητεί τη διεθνοποίηση της παραβατικής του συμπεριφοράς, χρησιμοποιώντας το στοιχείο της «αλλοδαπότητας» προκειμένου να συσκοτίσει τη δράση του και τελικά να τύχει ατιμωρησίας. Η σκόπιμη αναζήτηση και τελικά επιλογή του τόπου τέλεσης του εγκλήματος ονομάζεται διεθνώς «jurisdiction shopping» ή αλλιώς «forum

6. Βλ. Τσουραμάνης Χρ., Οικονομικά Εγκλήματα και Internet, ΠοινΔικ 2002, τευχ. 46, σελ. 176 επ.

7. Βλ. Βουτσά Ν. Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, ΠοινΛογ 2005, σελ. 1467.

8. Bribery

9. Fraud

10. insider trading

11. Computer fraud

shopping» και συνδέεται έντονα με τους «φορολογικούς παραδείσους¹²» ανά τον κόσμο.

γ) χρησιμοποιεί μία σύνθετη διαδικασία με διαφορετικές φάσεις και ποικίλα μέσα και συνδυασμούς τους για την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος που είναι η απόκρυψη της παράνομης προέλευσης, μέσω της κάθαρσης ή αλλιώς της νομιμοποίησης του «ακάθαρτου» χρήματος. Τροφοδότες του ξεπλύματος χρήματος και μέσω αυτού της επίτευξης των σκοπών του οργανωμένου εγκλήματος, είναι ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργανώσεως - εποπτείας - λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, η ευρεία χρήση της τεχνολογίας και οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων¹³, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών.

δ) δεν στρέφεται κατά ενός θύματος συγκεκριμένου, ή ομάδας, αλλά ενάντια στην κοινωνική και οικονομική ολότητα, την οποία διαφθείρει και χρησιμοποιεί το οργανωμένο έγκλημα προς ίδιο όφελος. Τα σύνορα μεταξύ νόμιμου και παράνομου είναι συγκεχυμένα. Οι παραβάτες που καταφεύγουν σε αυτό τον τύπο παράνομης συμπεριφοράς, στο ευρύτερο πλαίσιο του «οικονομικού εγκλήματος», προέρχονται κυρίως από την κατηγορία των εγκληματιών του «λευκού κολάρου»¹⁴,

12. Υπεράκτιες ή εξωχώριες ή off-shore εταιρείες

13. Αξίζει να σημειωθεί η άποψη ότι η έννοια του δικτύου των Η/Υ είναι ευθύς εξαρχής υπερεθνική στη σύλληψη και την εφαρμογή της. η αδυναμία του εθνικού κράτους να έχει αυτόνομη υπόσταση στο χώρο της πληροφορικής τεχνολογίας δημιουργεί σημαντικά νέα προβλήματα σε πολλά επίπεδα οργάνωσης της κοινωνικής ζωής. Βλ. Λάζο Γρ., Μορφές Εγκληματικότητας: Πληροφορική και έγκλημα, Πάντειο Παν/μιο, 1998, σελ. 32.

14. Βλ. Κουράκη Ν., Τα Οικονομικά εγκλήματα, εκδ. Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομ/νη, 1998, σελ. 29

ε) το οικονομικό - περιουσιακό προϊόν της εγκληματικής πράξης τροφοδοτεί περαιτέρω τη τρομοκρατία, κατά τρόπο ουσιαστικό ώστε πολλοί διεθνείς οργανισμοί και φορείς, μέσα από επίσημα κείμενα τους¹⁵, να συνδέουν άμεσα την τρομοκρατία με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

4. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

4.1 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

4.1.1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Η χρησιμοποίηση των συστημάτων πληρωμών (Payment Systems), η επέκταση της χρήσης των ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και ιδιαίτερα της διεκπεραίωσης συναλλαγών μέσω δικτύων ή ακόμη και τηλεφώνου καθιστούν στην πράξη την ανίχνευση τους πολύ δύσκολη, αφού δεν υπάρχει η ανάμιξη ανθρώπινου παράγοντα. Οποιοσδήποτε πελάτης μπορεί μέσω του προσωπικού του υπολογιστή να δώσει εντολή μεταφοράς χρήματος (Electronic Bank Transfers-E.F.T.) από τον λογαριασμό του σε άλλο λογαριασμό του εσωτερικού ή του εξωτερικού και μέσω του κεντρικού ηλεκτρονικού υπολογιστή να εκτελεσθούν οι εντολές του κατά γράμμα (home banking).

Πέραν τούτου έχουν διαπιστωθεί επανειλημμένες περιπτώσεις μεταφοράς κεφαλαίων από τράπεζες φορολογικών παραδείσων σε ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα στα οποία οι αποστολείς δεν διαθέτουν λογαριασμούς.

Τα κεφάλαια αυτά κρατούνται κατά συνέπεια για σύντομο χρονικό διάστημα σε ειδικούς *συμψηφιστικούς λογαριασμούς* (clearing accounts) από τους οποίους είτε μπορούν να εισπραχθούν τα χρήματα είτε να αποσταλούν κατόπιν σχετικής εντολής σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα (συνήθως άλλου φορολογικού παραδείσου).

Μετά από αυτές τις αλληπάλληλες χρεοπιστώσεις των συμψηφιστικών αυτών λογαριασμών είναι ουσιαστικά αδύνατη η ιχνηλάτηση της πραγματικής προέλευσης και προορισμού των ποσών αυτών.¹⁶

15. Ενδεικτικά αναφέρεται η Οδηγία 2005/60/EK, οι 40 Συστάσεις της F.A.F.T., η Σύμβαση του ΟΗΕ του 1999.

16. Σταύρος Κάτσιος, Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, σελ. 113

5. ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Εξ ορισμού, περιγράφεται ως "συμπεριφορά ή ενέργεια σχεδιασμένη γενικά ή εν μέρει για να κρύψει ή να μεταμφιέσει τη φύση, τη θέση, την πηγή, την ιδιοκτησία ή τον έλεγχο των χρημάτων (μπορεί να είναι νόμισμα ή ισοδύναμα, π.χ. επιταγές ηλεκτρονικές συναλλαγές κ.τ.λ.) για να αποφύγει μια απαίτηση για την υποβολή εκθέσεων συναλλαγής από το κράτος ή τον ομοσπονδιακό νόμο ή για να παραποιήσει το γεγονός ότι τα χρήματα αποκτήθηκαν με παράνομα μέσα". Το ξέπλυμα χρημάτων περιλαμβάνει το κρύψιμο, τη διακίνηση, και την επένδυση των εισπράξεων της εγκληματικής συμπεριφοράς. Ακόμη και τα νόμιμα χρήματα μπορούν να γίνουν παράνομα, παραδείγματος χάριν, εάν διακινούμενα παραβιάζουν τους ελέγχους ξένου συναλλάγματος μιας χώρας ή άλλους οικονομικούς κανονισμούς. Παραδείγματος χάριν, όλες οι συναλλαγές ξένου συναλλάγματος από τη Μαλαισία πρέπει να αναφερθούν στην τράπεζα Nagara Μαλαισία, την κεντρική τράπεζα. Αλλιώς καθίσταται το εξαγόμενο ποσό παράνομο. Τα καθαρά χρήματα μπορούν επίσης να παράγουν τα βρώμικα χρήματα μέσω της φορολογικής διαφυγής. Η έκθεση της υποεπιτροπής της Αμερικανικής συγκλήτου με τίτλο «ανταποκρίτρια τράπεζα: μια πύλη για το ξέπλυμα χρημάτων», δημοσιευμένη το Φεβρουάριο του 2001, ανέφερε τα παραδείγματα των ανθρώπων που τοποθέτησαν ποσά μεγαλύτερα από \$100.000 σε μια τράπεζα των Νήσων Καίημαν χωρίς πληρωμή φόρου για εκείνα τα χρήματα.

6. ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η κοινή παρατήρηση ότι το Διαδίκτυο παρέχει νέες και μη ανιχνεύσιμες μεθόδους ξεπλύματος χρημάτων δεν έχει καμία θέση στη σοβαρή εκτίμηση κοινών σημείων μεταξύ του ξεπλύματος χρημάτων και της τεχνολογίας. Εξάλλου, δεν υπάρχει άμεση αντιστοιχία ή ευθεία σχέση αιτίου (τεχνολογία) - αποτελέσματος (έγκλημα) μεταξύ τους. Στην ουσία, το Διαδίκτυο δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα σύστημα μηνυμάτων. Για να διακινηθούν τα χρήματα, οι τράπεζες διακινούν τις πληροφορίες μέσω οποιουδήποτε διαθέσιμου συστήματος μηνυμάτων κινώντας πλάκες χρυσού από μια θέση σε άλλη κατά τη διεξαγωγή ελέγχων. Σε αυτό το πλαίσιο, το Διαδίκτυο είναι απλά ένα ενημερωμένο σύστημα ελέγχου ή ένας αποδοτικότερος, φτηνότερος και ασφαλέστερος τρόπος διακίνησης οικονομικών πληροφοριών. Ο προσδιορισμός των πελατών είναι το αρχικό πρόβλημα που προκύπτει από τη

χρήση Διαδικτυου, και εκείνο το πρόβλημα είναι ακριβώς το ίδιο με οποιαδήποτε σχέση που διεξάγεται από απόσταση. Εντούτοις, μερικοί χρησιμοποιούν το ξέπλυμα χρημάτων μέσω Διαδικτύου ως δικαιολογία για να κινηθούν προς πιο εκτενείς ρυθμίσεις του Διαδικτυου. Ακόμα κι αν ήταν δυνατό να δημιουργηθεί ο αποτελεσματικός κανονισμός του Διαδικτύου μια τέτοια επιχείρηση θα μεγάλωνε τα εμπόδια για την είσοδο των φτωχών εθνών. Το Διαδίκτυο μπορεί να ωφελήσει μεγάλα μέρη του κόσμου με χαμηλότερο κόστος με τη μείωση της απομόνωσης και παρέχοντας στις μακρινές κοινότητες τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες και να δημοσιεύουν καταλόγους τοπικών αγαθών. Αυστηρότερος κανονισμός θα επιδεινώνει μόνο “ψηφιακή διαίρεση” μεταξύ των πλουσίων και αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Στο ως άνω απόσπασμα ο Nigel Morris-Cotterill, είναι πολύ δύσπιστος στην ιδέα της χρήσης της τεχνολογίας για να ξεπλύνει τα χρήματα δεδομένου ότι η πρωταρχική περίπτωση στα μάτια του περιλαμβάνει εξ’ ορισμού τη φυσική ύπαρξη μιας τράπεζας. Αυτό ισχύει κατά γενικό κανόνα, δεδομένου ότι οι τράπεζες αποτελούν την πρωταρχική ανησυχία όσον αφορά αυτή την εγκληματική δραστηριότητα αλλά εξαιτίας του ότι όλο και περισσότερες τράπεζες και χρηματοδοτικοί οργανισμοί προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Διαδίκτυο ή μέσω κάποιας μορφής ηλεκτρονικού μέσου, η τεχνολογία που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει και να επικυρώσει τους πελάτες μπορεί να παραβιαστεί ακριβώς όπως οποιαδήποτε βασισμένη στο Διαδίκτυο ασφάλεια. Αν και οι απόψεις του για την κατάσταση είναι πρωταρχικής ανησυχίας στις οργανώσεις που προσπαθούν να αποτρέψουν αυτό το σενάριο, όταν δηλώνει: "Ο προσδιορισμός των πελατών είναι το αρχικό πρόβλημα που προκύπτει από τη χρήση Διαδικτύου, και εκείνο το πρόβλημα είναι ακριβώς το ίδιο με οποιαδήποτε σχέση που διεξάγεται από μια απόσταση", οι απάτες ταυτότητας είναι ένας κάπως ξεχωριστός τομέας. Το ξέπλυμα χρημάτων στο Διαδίκτυο περιλαμβάνει τη φυσική ύπαρξη των χρυσών ράβδων ή των μετρητών λόγω της εμφάνισης e-cash (επίσης καλούμενο cyber - μετρητά). Στον εικονικό κόσμο του κυβερνοχώρου η απαίτηση για τις αποδοτικές καταναλωτικές συναλλαγές έχει το προβάδισμα στην καθιέρωση των ηλεκτρονικών μετρητών. Τα ηλεκτρονικά μετρητά ή τα ψηφιακά χρήματα, είναι μια ηλεκτρονική αντικατάσταση για τα μετρητά. Τα ψηφιακά μετρητά έχουν οριστεί ως μια σειρά αριθμών που έχουν μια εγγενή αξία με κάποια μορφή νομίσματος. Χρησιμοποιώντας τα ψηφιακά μετρητά, τα πραγματικά προτερήματα μεταφέρονται μέσω των ψηφιακών επικοινωνιών υπό μορφή χωριστά προσδιορισμένων αντιπροσωπειών των λογαριασμών και των

νομισμάτων, παρόμοιων με τους αύξοντες αριθμούς στο μεταλλικό νόμισμα. Ενώ ο τελευταίος στόχος κάθε προμηθευτή είναι να διευκολύνει την απόδοση των συναλλαγών, να υποστηρίξει την αγοραστική δύναμη στο Διαδίκτυο, και φυσικά να κερδίσει το ουσιαστικό κέρδος σε έναν νέο τομέα του εμπορίου, κάθε προμηθευτής παίζει με ελαφρώς διαφορετικούς κανόνες.¹⁷

7. ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ

7.1. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ

Είναι σαφές ότι η ανάπτυξη νέων συστημάτων διεθνών και εθνικών πληρωμών δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη προσφορά της πληροφορικής. Οι χρηματοοικονομικές ροές της γεωοικονομίας γίνονται καθημερινά όλο και περισσότερο μέσω μεταφοράς ηλεκτρονικών δεδομένων. Τα ηλεκτρονικά συστήματα συμψηφισμού και διακανονισμού τελειοποιούν τα ηλεκτρονικά νέα μέσα πληρωμών (αυτόματες μεταφορές κεφαλαίων, αυτόματες τραπεζικές θυρίδες, κάρτες πληρωμών). Οι συναλλαγές μικρών ή μεγάλων ποσών, τοπικές ή παγκόσμιες, καθώς και οι νέες νομισματικές μορφές είναι ουσιαστικά ηλεκτρονικές. Οι τραπεζικές συναλλαγές μπορούν πλέον διεκπεραιώνονται από παντού, χωρίς τη μεσολάβηση πιστωτικού ιδρύματος, απλοποιώντας την έννοια του νομίσματος και επαναθέτοντας το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ νομίσματος, τραπεζών και πελατών τους.

Η παραδοσιακή αντίληψη του χρήματος (και των χρηματοοικονομικών εργαλείων) ως ενός απτού πράγματος δεν ισχύει πλέον. Εξετάζοντας τις διάφορες εκδοχές ορισμού του ηλεκτρονικού χρήματος (electronic money)¹⁸ μπορούμε να πούμε, ότι το ηλεκτρονικό χρήμα, χωρίς να αποτελεί απλά μία αυτοματοποιημένη έκφραση του λογιστικού χρήματος, αποτελεί τελικά ένα "πληροφορικό νόμισμα", δηλαδή το διάνυσμα μίας εξέλιξης προς ένα παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα, βασισμένο σε ένα σύστημα τυποποίησης της πληροφορίας.

17. Καϊτσας, ο.π. σελ. 25 επ.

18. Μπορούμε να εντοπίσουμε τρεις βασικές κατηγορίες "ηλεκτρικού χρήματος": α) τα συστήματα ηλεκτρονικής χρέωσης και πίστωσης, β) τις "έξυπνες κάρτες" και γ) το πραγματικό ηλεκτρονικό χρήμα που έχει τα χαρακτηριστικά του ρευστού. Σύμφωνα με τον ορισμό του γαλλικού Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.

Παρά το γεγονός, ότι η μείωση των κινδύνων αποτελεί ένα από τα κύρια επιχειρήματα υπέρ της χρήσεως και της επέκτασης της τεχνολογίας, σύντομα θα καταστεί αντιληπτό, ότι πρόκειται απλώς για μία ποιοτική μετακύλιση του προβλήματος. Η ολοκληρωτική εφαρμογή της πληροφορικής και η ίδρυση εξειδικευμένων εταιριών στα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών και ηλεκτρονικής χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης τροποποιεί τον ρόλο των παραδοσιακών τραπεζών, οι οποίες χάνουν το μονοπώλιο διαχείρισης του λογιστικού χρήματος, με συνέπεια η συμμετοχή στα παγκόσμια ηλεκτρονικά δίκτυα να αποτελεί σύντομα την απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Σε κάθε περίπτωση οι εξελίξεις αυτές δεν αποκλείεται να σηματοδοτήσουν τόσο την σταδιακή κατάργηση του διαμεσολαβητικού ρόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και την αμφισβήτηση του εγγυητικού ρόλου του χωρικού κράτους.

8. Ο ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΣ

Η εμφάνιση και η διαρκής επέκταση του παγκόσμιων δικτύων και ιδιαίτερα του δικτύου Internet, ως το κυριότερο και πλέον διαδεδομένο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο (telecom network) του κυβερνοχώρου (cyberspace), αποτελεί το χαρακτηριστικότερο δείγμα των νέων τεχνολογιών, οι οποίες αδιαμφισβήτητα έχουν ήδη, και πρόκειται στο μέλλον με μεγαλύτερη ένταση να δημιουργήσουν νέες πολιτιστικές και συναλλακτικές συνήθειες, με όλα τα προσδοκώμενα ευεργετικά αποτελέσματα και τις πιθανές παρενέργειες τους, με την έννοια της εκμετάλλευσης των απεριόριστων δυνατοτήτων του για την πραγμάτωση εγκληματικών στόχων: το πρόβλημα δεν εντοπίζεται τόσο στη δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός παγκοσμίου εμβέλειας ηλεκτρονικού συστήματος πληρωμών -όπως το Internet- από εγκληματικά συμφέροντα, όσο στην αδυναμία εποπτείας του και εντόπισης των δραστών από τις εθνικές εποπτικές και διωκτικές αρχές. Πρόκειται για εξελίξεις που θετούν τους νομοθέτες ενώπιον της αυξανόμενης σχετικότητας της εδαφικής κυριαρχίας και της κατά τόπο αρμοδιότητας μέσα σε μία ηλεκτρονική παγκόσμια αγορά.

Το νέο ηλεκτρονικό ρευστό χρήμα (E-cash) σηματοδοτεί την έναρξη μίας διαδικασίας παγκόσμιας νομισματικής ενοποίησης, δίνοντας τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί τόσο από ιδιώτες, όσο και από εταιρίες για οποιουδήποτε είδους συναλλαγή, με λιγότερο κόστος και περισσότερη διακριτικότητα. Από την άλλη πλευρά πέραν των υπαρκτών κινδύνων μίας ανεξέλεγκτης ροής E-cash, της

πιθανότητας εξαφάνισης τεράστιων ποσών σε περίπτωση σοβαρής βλάβης του συστήματος και της διαγραφόμενης ανισορροπίας μεταξύ αυτών που έχουν και αυτών που δεν έχουν πρόσβαση στο δίκτυο, το E-cash αποτελεί μία νέα πρόκληση για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Πρόκειται για ένα νέο πεδίο με ανοικτή και απεριόριστη πρόσβαση σε κάθε χρήστη, του οποίου οι προσπάθειες κανονικοποίησης (regulation) θα έχουν καταλυτική επίδραση στη νομική αντιμετώπιση φαινομένων, τόσο όσον αφορά το πεδίο του εμπορικού όσο και του ποινικού δικαίου.

Παρά την απεριόριστη πρόσβαση στο δίκτυο και την ταχύτατη διασπορά πληροφοριών -χαρακτηριστικό το οποίο από μόνο του θα έδινε τη δυνατότητα άσκησης ελέγχων από τις αρμόδιες αρχές-, οι εξελιγμένες **τεχνικές κρυπτογράφησης** (encryption techniques) καθιστούν εφικτή τη διατήρηση του απόλυτου προσωπικού απορρήτου, εξουδετερώνοντας κάθε δυνατότητα των αρχών να αποκωδικοποιούν τα αποστέλλόμενα μηνύματα στις περιπτώσεις υπονοιών για τέλεση εγκληματικών πράξεων. Ως επακόλουθο αυτών των εξελίξεων, έκαναν την εμφάνιση τους στην ορολογία οι όροι *"ηλεκτρονικά μετρητά"* (E-cash), *"τραπεζική του κυβερνοχώρου"* (cyberspace banking) και *"νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω του κυβερνοχώρου"* (cyberspace money laundering).

9. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται προκειμένου να λάβει χώρα το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος ποικίλλουν¹⁹. Οι εξωχώριες ή υπεράκτιες εταιρίες είναι

19. Μπορεί να γίνει ξέπλυμα χρημάτων μέσω τραπεζικών πιστώσεων σε μια εταιρία «βιτρίνα» με τη μορφή εγγυητικών επιστολών, έως και τη δημιουργία πληθωριστικών καταστάσεων ή οικονομικών -πιστωτικών μεταφορών σε ξένο νόμισμα στη μαύρη αγορά χρήματος. Στην τελευταία περίπτωση προχωρεί σε συνεργασία με το κράτος και αυτό συμβαίνει σε εποχές δυσχερείς, όπου το σκληρό νόμισμα αποτελεί την τροφή του οικονομικού συστήματος, χωρίς κανείς να ενδιαφέρεται για την προέλευση του. Ακόμη και αναπτυσσόμενες χώρες επιζητούν την επιστροφή κεφαλαίων που για ένα τουλάχιστον διάστημα ήταν ύποπτης προέλευσης, όπως είναι η περίπτωση της Ουγγαρίας που στηρίζει το τραπεζικό απόρρητο και της Αυστρίας που επιτρέπει την κατανομή κεφαλαίων σε λογαριασμούς με εγγύηση απόλυτης μυστικότητας. Για το λόγο αυτό η Βιέννη αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά κέντρα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

πολύ συχνά και ένα από τα τελειότερα καταφύγια του βρώμικου χρήματος, αλλά και η τέλεια κάλυψη του κατά τη διαδικασία ανακύκλωσης και επανένταξης του στις νόμιμες διαδικασίες. Η χρησιμότητα τους λογίζεται απaráμιλλη κατά τη φάση της τοποθέτησης του βρώμικου χρήματος στο λογαριασμό μιας τέτοιας εταιρίας, αλλά και κατά την τελευταία φάση του ξεπλύματος, δηλαδή αυτή της ενσωμάτωσης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, το ευκαίο και πολυπόθητο αποτέλεσμα επιτυγχάνεται με την οικονομική ή εμπορική δραστηριοποίηση της εν λόγω εταιρίας, μέσω της απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, τα οποία εν συνεχεία μεταπωλώνται και αποδίδουν κάτασπρο, άοσμο και καθ' όλα νόμιμο χρήμα ή μέσω των φαινομενικών χρηματοοικονομικών επενδύσεων στα ανά την υφήλιο χρηματιστήρια με τα εικονικά, πλην υπέρογκα, κέρδη.

Σε ό,τι αφορά στην πρώτη φάση, αυτή της τοποθέτησης, ο ρόλος των εταιριών offshore είναι περιορισμένος. Μία αρκετά έξυπνη τεχνική είναι αυτή όπου κάποιος είναι ιδιοκτήτης απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου μιας εταιρίας «βιτρίνας», με απόλυτα νόμιμο αντικείμενο²⁰ και καταθέτει στο λογαριασμό τα νόμιμα κέρδη μαζί με το παράνομο χρήμα. Στη δεύτερη φάση, αυτή της συσσώρευσης, όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του χρήματος για να χαθεί ο σύνδεσμος του με την πηγή και τις ρίζες του, μπορεί να συμβεί το εξής : εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού ποσού, αλλά συνολικά εμπίπτουν στο γράμμα του νόμου, βρίσκει τη θέση της η υπεράκτια εταιρία , οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά και η οποία με τη σειρά της αναλώνεται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το ανακυκλωμένο χρήμα. Στη συνέχεια, πωλεί και πάλι σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι η οσμή του χρήματος χάνεται. Τα χέρια που το φιλοξένησαν πολλά, η μυρωδιά τους όμως όλο και πιο ασθενής.

Ως σύγχρονες μεθόδους που χρησιμοποιούνται κατά κόρο στην ολοκλήρωση της διαδικασίας νομιμοποίησης και τελικά στην ενσωμάτωση των παρανόμων κεφαλαίων στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, μπορούμε να εντοπίσουμε όσον αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα *τους ενδιάμεσους λογαριασμούς*

20. Π.χ. ιδιοκτήτης εστιατορίου, καταστήματος ρούχων κλπ.

πληρωμών και την μέθοδο επαναδανεισμού, όσον αφορά τους υπόλοιπους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς την εκμετάλλευση μετοχών και όσον αφορά τις επιχειρήσεις τις υπό- και υπερτιμολογήσεις, την ανάληψη του ελέγχου νομίμων εταιριών ή τις επενδύσεις σε "εταιρίες-φαντάσματα".

10. ΟΙ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Οι "ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών" (P.T.A's) χρησιμοποιήθηκαν επί μακρόν στις Η.Π.Α. από τις εθνικές πιστωτικές ενώσεις, τις χρηματιστηριακές και επενδυτικές εταιρίες, στη προσπάθεια τους να προσφέρουν μία όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η διάδοση αυτού του είδους λογαριασμών, οφείλεται στις συνεχώς αυξανόμενες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αλλοδαπά τραπεζικά ιδρύματα στη προσπάθεια λήψης άδειας λειτουργίας στις Η.Π.Α., ιδιαίτερα μετά την εμπειρία της υπόθεσης της τράπεζας B.C.C.I., από την οποία διαπιστώθηκε το ελλιπές εποπτικό πλαίσιο της "χώρας προέλευσης".

Οι ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών είναι μεγάλοι ανταποκριτικοί τραπεζικοί λογαριασμοί που ανοίγονται στις τράπεζες των Η.Π.Α. από αλλοδαπές τράπεζες (master account holders), μέσω των οποίων οι πελάτες της αλλοδαπής τράπεζας διεκπεραιώνουν έναντι ορισμένης αμοιβής, τραπεζικές συναλλαγές στις Η.Π.Α. Αυτοί οι -πολλές φορές εκατοντάδες- υποδικαιούχοι των λογαριασμών (sub-account holders) έχουν το δικαίωμα να εκδίδουν επιταγές, να κάνουν καταθέσεις και αναλήψεις και να μεταφέρουν χρήματα -ηλεκτρονικά-, σαν να είναι οι ίδιοι άμεσοι πελάτες της αμερικανικής τράπεζας, χωρίς αυτή να έχει την υποχρέωση ή τη δυνατότητα, είτε της πιστοποίησης οιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με το πρόσωπο των τελικών πελατών, είτε της εφαρμογής της διαδικασίας "γνώρισε τον πελάτη σου" (know your customer). Πολλές φορές έχουν προκύψει περιπτώσεις αλλοδαπών τραπεζών οι οποίες άνοιξαν λογαριασμούς "P.T." για λογαριασμό άλλης αλλοδαπής τράπεζας (second tier foreign bank), με αποτέλεσμα ν' αποκτούν χιλιάδες άτομα δικαίωμα υπογραφής, καθιστώντας πρακτικά αδύνατη την

εφαρμογή οποιουδήποτε ελεγκτικού και εποπτικού πλαισίου.²¹

Αφορμή για μία πρώτη προσπάθεια εποπτείας των λογαριασμών αυτών, αποτέλεσε η υπόθεση της "Popular Bank", η οποία υποχρεώθηκε από το "Federal Deposit Insurance Corporation" (F.D.I.C.) των Η.Π.Α., να συλλέγει αναλυτικές πληροφορίες για την ταυτότητα των υποδικαιούχων των λογαριασμών, να συλλέγει πληροφορίες για το αλλοδαπό τραπεζικό ίδρυμα, να συντάσσει "έκθεση επικινδυνότητας" για κάθε "P.T.A." και να καταθέσει ένα πρόγραμμα δράσης σχετικά με τα σχέδια της για την εποπτεία τους, να διεξαγάγει περιοδικούς ελέγχους στις πληροφορίες που δίνονται από την αλλοδαπή τράπεζα και να επεξεργαστεί μία πολιτική σχετικά με το κλείσιμο των λογαριασμών αυτών, σε περίπτωση που οι παρεχόμενες πληροφορίες αποδειχθούν ανακριβείς ή ελλιπείς.

11. Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΑΝΑΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

Ευρέως διαδεδομένη θεωρείται η χρησιμοποίηση της μεθόδου "έπαναδανεισμού" (loan-back) κατά την ολοκλήρωση της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τόσο μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και μέσω επιχειρήσεων. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται ευρέως κατά την ανακύκλωση (recycling) και την επαναφορά των χρημάτων που μεταφέρθηκαν στο εξωτερικό, στη χώρα προέλευσης, έτσι ώστε να γίνει δυνατή η επένδυση τους στο νόμιμο εθνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

21. Το Federal Reserve Board (F.R.B.) εξέδωσε στις 3 Μαρτίου 1995 τις οδηγίες σχετικά με τους λογαριασμούς Payable-Through Accounts (P.T.A.) οι οποίες αποσκοπούν: (α) στη δημιουργία ενός συστήματος "ικανοποιητικής αναγνώρισης" των τελικών δικαιούχων των P.T.A. των αλλοδαπών τραπεζικών ιδρυμάτων, (β) στην απόκτηση ή στη δυνατότητα απόκτησης στις Η.Π.Α. πληροφοριών σχετικά με τους τελικούς δικαιούχους των P.T.A. ανάλογες μ' εκείνες που αποκτούν για τους πελάτες του εσωτερικού, (γ) αξιολόγηση των διαδικασιών των αλλοδαπών τραπεζών σχετικά με την αναγνώριση της ταυτότητας των τελικών υποδικαιούχων των λογαριασμών, (δ) παρακολούθηση των δοσοληψιών μέσω των P.T.A. και αναφορά των ύποπτων συναλλαγών σύμφωνα με τις επιταγές του F.R.B. και (ε) γνώση του κανονιστικού πλαισίου της χώρας καταγωγής της αλλοδαπής τράπεζας συμπεριλαμβανομένου του τρόπου αναγνώρισης και παρακολούθησης των συναλλαγών των πελατών, Money Laundering Alert, May 1995, σ. 2.

Έχοντας επιτύχει να καταθέσουν σε κάποιο τραπεζικό λογαριασμό της αλλοδαπής κεφάλαια που προέρχονται από τη διάπραξη εγκλημάτων, οι δράστες αποφασίζουν να προχωρήσουν σε κάποια επένδυση της οποίας ένα μικρό μέρος καλύπτουν αρχικά με νόμιμα κεφάλαια. Για να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους, λαμβάνουν ένα δάνειο από τη τράπεζα στην οποία έχουν κατατεθειμένα τα παράνομα κεφάλαια. Με τη καταβολή του δανείου οι δράστες διαθέτουν πλέον νόμιμο χρήμα προερχόμενο από τραπεζικό δάνειο. Το δάνειο αυτό εξοφλείται με τα παράνομα κεφάλαια, τα οποία και νομιμοποιούνται. Τέτοιου είδους συναλλαγές διεκπεραιώνονται κατά κανόνα μέσω υπεράκτιων εταιριών, οι οποίες έχουν συσταθεί γι' αυτό αποκλειστικά τον σκοπό.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχει μία μεγάλη ποικιλία μορφών δανεισμού και σε αρκετές περιπτώσεις διαμεσολαβεί ένας μεγάλος αριθμός εταιριών, μπορούμε να διακρίνουμε δύο βασικές μορφές έκφρασης της μεθόδου: τον "δανεισμό" του δράστη με χρήματα ή περιουσιακά στοιχεία που όντως βρίσκονται "κρυμμένα" σε κάποια τράπεζα ή εταιρία του εξωτερικού και τον "προφασιζόμενο εξωτερικό δανεισμό" την στιγμή που τα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται ήδη "κρυμμένα" στο εσωτερικό.

Στη πρώτη μορφή ο (π.χ.) γερμανός δράστης ο οποίος ελέγχει μία σειρά εταιριών-βιτρίνα στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, ανοίγει έναν λογαριασμό σε τράπεζα της Ζυρίχης στον οποίο καταθέτει σε τακτά χρονικά διαστήματα χρηματικά ποσά. Στη συνέχεια λαμβάνει ένα δάνειο από τη τράπεζα για το οποίο προσφέρει ως εγγύηση ακίνητο στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δάνειο που αυτός στη συνέχεια το επαναδανείζει σε κάποια εταιρία-βιτρίνα την οποία έχει ο ίδιος ιδρύσει (π.χ.) στον Παναμά. Το δάνειο τελικά επιστρέφει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ως δανειοδότηση της εταιρίας-βιτρίνα προς τον δράστη.

Σε μία άλλη παραλλαγή ο (π.χ.) ολλανδός δράστης έχει κατατεθειμένα τα παράνομα κεφάλαια του σε κάποιο αριθμημένο λογαριασμό μίας τράπεζας ενός φορολογικού παραδείσου στο όνομα μίας εταιρίας-βιτρίνα η οποία ελέγχεται από τον ίδιο. Η εταιρία αυτή ζητεί κάποιο δάνειο από τράπεζα της Ολλανδίας, στην οποία προσκομίζει ως εγγύηση, εγγυητική επιστολή (Letter of credit), η οποία έχει εκδοθεί από τη τράπεζα του φορολογικού παραδείσου. Ο δράστης εισπράττει το ποσό του δανείου και στη συνέχεια εσκεμμένα παραβιάζει τις υποχρεώσεις του για εξόφληση του δανείου, με συνέπεια να καταπέσει η εγγυητική

επιστολή και η ολλανδική τράπεζα να εισπράξει μέσω αυτής τα οφειλόμενα. Το ποσό έχει μεταφερθεί στην Ολλανδία και εμφανίζεται πλέον ως προϊόν νόμιμου τραπεζικού δανείου.

Σε κάθε περίπτωση, η ιδιαιτερότητα αυτού του λεγόμενου "προφασιζόμενου επαναδανεισμού" έγκειται στο γεγονός, ότι τα παράνομα περιουσιακά στοιχεία δεν χρειάζεται να μεταφερθούν στο εξωτερικό, αλλά ούτε και να λάβει χώρα στο εξωτερικό κάποια ενέργεια για τη νομιμοποίηση τους: ο δράστης έχοντας ιδρύσει μία σειρά εταιριών-βιτρίνα στο εσωτερικό και το εξωτερικό, συνάπτει εικονικές συμβάσεις δανείων μεταξύ τους με στόχο να εξηγήσει στο εσωτερικό την προέλευση των τραπεζικών καταθέσεων των εταιριών του. Δεδομένου ότι η ίδρυση *εταιριών-βιτρίνα* (front companies) δεν παρουσιάζει διεθνώς ιδιαίτερο πρόβλημα, οι δράστες διαθέτοντας έναν μεγάλο αριθμό τέτοιων εταιριών αλλά και τραπεζών, τις χρησιμοποιούν, έτσι ώστε να εμφανίζουν "διαδοχικές δανειοδοτήσεις" (chain loan) ή "εκατέρωθεν δανειοδοτήσεις" (parallel loan) της μίας προς την άλλη.²²

12. ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Τον Οκτώβριο του 1994 άρχισε τις εργασίες της η πρώτη τράπεζα του κυβερνοχώρου (cyberbank), η First Virtual Holdings, με έδρα το Σεγιέν του Ουαϊόμινγκ των Η.Π.Α., ενώ τον Μάρτιο του 1995 ξεκίνησε τις δραστηριότητες της η First Bank of Internet, με έδρα το Ντε Πλέϊνς του Ιλλινόϊς. Η πρωτοπόρος πάντως τράπεζα του κυβερνοχώρου, θεωρείται η Security First Network Bank (S.F.N.B.), η οποία άρχισε τις δραστηριότητες της σε πλήρη ανάπτυξη τον Οκτώβριο του 1995. Μέσα στη πρώτη εβδομάδα λειτουργίας της S.F.N.B., ανοίχθηκαν περισσότεροι από πεντακόσιοι λογαριασμοί με συνεχώς αυξανόμενη τάση.

Οι τράπεζες του κυβερνοχώρου δεν υπόκεινται στον κανονιστικό και εποπτικό ομοσπονδιακό ή πολιτειακό πλαίσιο, διαφέροντας ριζικά από τα συμβατικά τραπεζικά ιδρύματα των Η. Π. Α., δεδομένου ότι προσδιορίζουν διαφορετικά την έννοια των τραπεζικών συναλλαγών, δεν διαθέτουν καταστατικά ιδρύσεως

22. Κάτσιος, ό.π., σελ. 116 επ.

εγκεκριμένα από τις αρμόδιες ομοσπονδιακές ή πολιτειακές αρχές και δεν υπόκεινται σε καθεστώς εγγύησης των καταθέσεων. Οι νεότευκτες αυτές τράπεζες, οι οποίες ήδη λειτουργούν και από υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (offshore financial centers) εκτός Η.Π. Α., χωρίς να υπόκεινται σε κάποιο κανονιστικό ή εποπτικό πλαίσιο, είναι οργανικά συνδεδεμένες με τραπεζικές εταιρίες holding ή με αναγνωρισμένα τραπεζικά ιδρύματα ή με ενώσεις (consortia) τραπεζών ή συμψηφιστικούς οίκους (clearing houses) όπως η Visa International, διεκπεραιώνοντας μεταφορές χρημάτων μέσω της τεχνολογίας των "έξυπνων καρτών" (smart cards)²³, προσφέροντας με τον τρόπο αυτό επιπλέον ασφάλεια στους καταναλωτές τέτοιων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, πέραν αυτής που απολαμβάνουν οι συμβατικοί χρήστες του Internet.

Οι τραπεζικές υπηρεσίες του κυβερνοχώρου (cyberbanking) αφορούν κυρίως πληρωμές για αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω της συνεχώς αυξανόμενης αγοράς του Internet, ενώ οι τράπεζες του κυβερνοχώρου έχοντας ένα ευρύτατο πεδίο δραστηριοποίησης, ασχολούνται όλο και πιο έντονα με τον ρόλο του διαμεσολαβητή σε συναλλαγές που αφορούν αγοραπωλησίες αγαθών, λογισμικού, οικονομικών υπηρεσιών και πληροφοριών, με αποκορύφωμα την έναρξη αποδοχής καταθέσεων (deposit taking), δραστηριότητα την οποία διαφημίζουν ήδη μέσω του δικτύου.

Πρόκειται για μία εξέλιξη που μπορεί να αποτελέσει την απαρχή μίας διεθνούς διαστάσεων ανώνυμης ροής ρευστού χρήματος, η οποία θα επιτρέπει την διασυνοριακή μετακίνηση δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, γεγονός που χωρίς αμφιβολία είναι σε θέση να προκαλέσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις, τόσο στον τομέα των εθνικών νομισματικών και συναλλαγματικών πολιτικών, όσο και στα εθνικά ισοζύγια λογαριασμών, αποσταθεροποιώντας ακόμη και την υπόσταση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

23. Πρόκειται για κάρτες σαν τις γνωστές πιστωτικές, οι οποίες έχουν στην επιφάνεια τους ενσωματωμένες έναν ειδικό επεξεργαστή, και των οποίων τα εξελιγμένα τσιπ τελευταίας γενιάς διαθέτουν δυνατότητες επεξεργασίας ανάλογες εκείνων των προσωπικών υπολογιστών με δική τους ενσωματωμένη μνήμη. Τα "ηλεκτρονικά αυτά πορτοφόλια" χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με ειδικούς αναγνώστες για συναλλαγές, ενώ επαναφορτίζονται σε ATM μόλις εξαντληθεί το απόθεμα τους σε "ηλεκτρονικό χρήμα".

Επιχειρήσεις λογισμικού και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με παγκόσμια εμβέλεια όπως Visa, Citibank, Digicash και Cybercash Inc. ετοιμάζονται να χρησιμοποιήσουν τον κυβερνοχώρο δίνοντας τη δυνατότητα στους καταναλωτές να πληρώνουν για τις αγορές τους με κεφάλαια που θα αποθηκεύονται σε πλαστικές "έξυπνες κάρτες" (smart cards), ενώ άλλες προχωρούν στην εξέλιξη χρεωστικών καρτών υψηλής ασφάλειας, μέσω των οποίων θα μπορούν να γίνονται διαπροσωπικές πληρωμές μετρητών μέσω Internet. Τέλος η εταιρία Electronic Share Information Ltd. εκδήλωσε ήδη ενδιαφέρον για λήψη άδειας από το αρμόδιο "Βρετανικό Επενδυτικό και Ασφαλιστικό Συμβούλιο" (British Security and Investment Board – S.I.B.) για την έναρξη του πρώτου βρετανικού χρηματιστηρίου στο Internet.

13. Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργανώσεως, εποπτείας και λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών, διευκολύνουν το οργανωμένο έγκλημα στο να προσδίδει την απαιτούμενη νομιμοφάνεια στα τεράστια έσοδα που συγκεντρώνει από τις παράνομες δραστηριότητες του²⁴.

Η μεγάλη πρόκληση είναι η ανεμπόδιστη διακίνηση του- -κεφαλαίου, η οποία αποτελεί πραγματικότητα και η ύπαρξη αποτελεσματικών μεθόδων και μηχανισμών ελέγχου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος²⁵.

24. Βλ. Τραγάκη Γ., Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σ.38.

25. Βλ. Χλούπη Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες : περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, σ. 374.

Αφ' ης στιγμής τα χρήματα προσγειωθούν σε ένα φορολογικό παράδεισο, τοποθετούνται στο λογαριασμό κάποιας εταιρίας - βιτρίνας ή εταιρίας - φαντάσματος. Η εταιρία - φάντασμα επιτελεί τον αποκλειστικό σκοπό της απορρόφησης των κεφαλαίων και του αποσυσχετισμού κεφαλαίων και προέλευσης τους. Η ίδρυση της εξαντλείται σε οροθέτηση εικονικών ρόλων και στην εγκαθίδρυση ενός τοπικού εντεταλμένου, που λειτουργεί ως διευθυντής και εκπρόσωπος. Ο τύπος της εταιρίας — βιτρίνας είναι πιο σύνθετος, αφού επιδίδεται και σε νόμιμες ενέργειες, προκειμένου να αποφύγει τη δημιουργία προπετάσματος καπνού για την παράνομη δράση της. Οι δράστες που προσπαθούν να ξεπλύνουν χρήμα, έχουν συνήθως περισσότερες από μία τέτοιες εταιρίες και μεταφέρουν το σκοτεινό χρήμα από τη μία στην άλλη. Στην τελευταία φάση, όπου το βρώμικο χρήμα μεταλλάσσεται σε καθαρό και επιχρίεται με τη σκόνη της νομιμότητας, οι υπεράκτιες εταιρίες χρησιμεύουν για να προσδώσουν στο βρώμικο χρήμα την ταυτότητα προϊόντος ή κέρδους από μία καθ' όλα νόμιμη συναλλαγή, π.χ. πώληση ακινήτου ιδιοκτησίας της offshore²⁶.

Στην πράξη αρκετές είναι οι χώρες που επιδίδονται και συμμετέχουν σε διαδικασίες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Η στάση αυτή εκδηλώνεται συνήθως με τους εξής τρόπους : *ι*) επιδοκιμασία και ενεργό κρατική συμμετοχή *η*) ανεκτικότητα για ξέπλυμα χρημάτων και *iii*) επιλεκτική απώθηση. Σε καθεμιά από αυτές τις συμπεριφορές υπάρχουν υποπεριπτώσεις που εξαρτώνται από την καταλληλότητα του περιβάλλοντος και κυρίως από την κρατική αντίδραση²⁷.

Οι τράπεζες του κυβερνοχώρου δίνουν στους δράστες της νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων τη δυνατότητα να μεταφέρουν τεράστια ποσά μετρητών χρημάτων (E-cash) ή τίτλους κυριότητας πολύτιμων περιουσιακών στοιχείων με ταχύτητα, ασφάλεια και μυστικότητα ή αδιαφάνεια. Ενώ οι τραπεζικές υπηρεσίες που προσφέρονται στον κυβερνοχώρο δεν παρουσιάζουν εποπτικά προβλήματα όσο αυτές αφορούν πρόσβαση και συναλλαγές σε τραπεζικούς λογαριασμούς νομίμως λειτουργούντων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι ανησυχίες σχετίζονται

26. Βλ. αναλυτικότερα για το ρόλο των offshore εταιριών στη διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, Ζέρβας Χ., Εξωχώριες εταιρίες και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες ενέργειες, ΠοινΔικ 2001, σ. 1046.

27. Βλ. Συμεόνοβιτς Ν., Ξέπλυμα χρημάτων - Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής, ΕΛΔ 1995,σ.295.

με υπεράκτιες τράπεζες ή μη τραπεζικά οικονομικά ή άλλα ιδρύματα και επιχειρήσεις του κυβερνοχώρου, τα οποία μπορούν να αποδέχονται και να μεταφέρουν περιουσιακά στοιχεία με μορφή κεφαλαίων ή εμπορικών αξιών χωρίς να υπόκεινται στις νόμιμες διαδικασίες ελέγχου και εποπτείας. Οι υπεράκτιοι τόποι εγκατάστασης (locations) των τραπεζών του κυβερνοχώρου, καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την ανίχνευση των συναλλαγών για κανονιστικούς σκοπούς με τουλάχιστον τρεις τρόπους:

- 1) οι εκτός νομιμότητας τόποι εγκατάστασης των τραπεζών του κυβερνοχώρου προσφέρουν στους δράστες της νομιμοποίησης τη δυνατότητα της τοποθέτησης (placement) εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε εκ πρώτης όψεως νόμιμες μορφές καταθέσεων και της συσσώρευσης (layering) των συναλλαγών για την απόκρυψη του πραγματικού δικαιούχου τους,
- 2) οι τόποι εγκατάστασης μετακινούνται εύκολα με συνέπεια να μπορούν οι δράστες και οι παράνομες τράπεζες του κυβερνοχώρου να εκπέμπουν από διευθύνσεις φαντάσματα, γεγονός που θα καταστήσει την ανίχνευση τέτοιων συναλλαγών τόσο δύσκολη όσο και τις πλέον πολύπλοκες συσσωρεύσεις ηλεκτρονικών μεταφορών κεφαλαίων (multi-layer wire transfers),
- 3) οι δυνατότητες των υπεράκτιων, ιδιαίτερα ευέλικτων και άμεσα προωθήσιμων εκπομπών αποτελούν ένα σοβαρότατο πρόβλημα και για τις φορολογικές αρχές, δεδομένου ότι οι συναλλαγές στον κυβερνοχώρο μπορούν να εμφανίζουν οποιονδήποτε τρόπο προέλευσης και ότι, λόγω της παγκοσμιότητας του χώρου διεκπεραίωσης των συναλλαγών, οι δράστες της νομιμοποίησης αλλά και οι νόμιμοι συναλλασσόμενοι μπορούν να επιλέξουν ανάλογα με το είδος των συναλλαγών, τον πλέον ενδεικνυόμενο φορολογικά τρόπο δημιουργώντας μία σειρά νέων προβλημάτων για την διεθνή φορολογική πραγματικότητα.

Η ελκυστικότητα ενός τραπεζικού συστήματος του κυβερνοχώρου για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

είναι δεδομένη, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες που προσφέρει σε κάθε φάση της διαδικασίας:

(α) **Φάση τοποθέτησης (placement):** Παρά το ότι οι αμερικανικές τράπεζες του κυβερνοχώρου δεν δέχονται συμβατικές καταθέσεις έχουν τη δυνατότητα να δέχονται περιουσιακά στοιχεία σε μορφές holding και να μεταφέρουν ή να συμψηφίζουν περιουσιακά στοιχεία κατατεθειμένα σε διάφορες μορφές σε όλα τα μέρη του κόσμου. Οι δράστες έχουν την δυνατότητα ανάπτυξης δικών τους συστημάτων, παρακάμπτοντας τις παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες, έτσι ώστε να μπορούν να δέχονται καταθέσεις μετρητών χρησιμοποιώντας την υποθήκευση ακινήτων ως εμπράγματη ασφάλεια για την εξόφληση βραχυπροθέσμων δανείων (warehousing) ή άλλων αγαθών σε χονδρικές ποσότητες. Για την τοποθέτηση υπάρχουν τρεις δυνατότητες: i)είτε χρησιμοποιείται άμεσα το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην χώρα προέλευσης των χρημάτων μέσω μικρών καταθέσεων ή δωροδοκίας των τραπεζικών υπαλλήλων ή διαμέσου ελέγχου της τράπεζας ii)είτε με την ενίσχυση του παρατραπεζικού τομέα (π.χ. ανταλλακτήρια συναλλάγματος) iii) είτε με «φυσιολογική» μεταφορά μετρητού χρήματος σε τραπεζικούς παραδείσους, σε υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα²⁸.

(β) **Φάση διαστρωμάτωσης/συσσώρευσης (layering):** Όσο περισσότερα είναι τα στρώματα από τα οποία περνούν τα κεφάλαια τόσο πιο δύσκολο είναι να εντοπισθεί ο πραγματικός δικαιούχος και η πηγή τους: τα ηλεκτρονικά μηνύματα (E-Mail), με τη συνδρομή των προγραμμάτων κρυπτογράφησης κατά τις διατραπεζικές συναλλαγές του κυβερνοχώρου, δίνουν τη δυνατότητα στους δράστες να μεταφέρουν κεφάλαια καθημερινά και αδιάκοπα σε κάθε μέρος του κόσμου, καθιστώντας τελείως περιττή τη φυσική μεταφορά κεφαλαίων, αφού δίνουν την δυνατότητα μίας εύκολης πρόσβασης και διαχείρισης κεφαλαίων από και προς το εξωτερικό. Κατά τη δεύτερη φάση γίνεται προσπάθεια, στο πλαίσιο ενός πολυσύνθετου συστήματος μεταφοράς, να καλυφθούν τα ίχνη προέλευσης του

28. offshore financial centers

χρήματος. Η συνήθης διαδικασία που ακολουθείται είναι η μεταφορά χρημάτων από τράπεζα σε τράπεζα, με εικονικές εταιρίες που βρίσκονται σε περισσότερα από δύο κράτη, με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αυτό εξυπηρετεί την προσπέλαση νομικών περιορισμών και τη διάβαση προς εφοριακούς και τραπεζικούς παραδείσους, χωρίς να αναγνωριστεί ο ιδιοκτήτης ή ο άμεσα εμπλεκόμενος και να διαπιστωθεί η γνήσια ή μη εταιρική μορφή.

(γ) **Φάση ολοκλήρωσης (integration)**: Μετά την συσσώρευση των κεφαλαίων, άλλες τεχνολογικές δυνατότητες του κυβερνοχώρου μπορούν αφενός μεν να επιτρέψουν μεταφορά ηλεκτρονικού χρήματος από πρόσωπο σε πρόσωπο χωρίς πλέον την ανάμιξη φυσικού μετρητού χρήματος (παρακάμπτοντας με αυτό τον τρόπο την υποχρέωση αναφοράς) και αφετέρου χρησιμοποιώντας την ήδη εφαρμοζόμενη τεχνολογία των "υπερ-έξυπνων καρτών" (super smart-cards technologies) να μεταφέρουν μετρητά σε παγκόσμια κλίμακα μέσω της χρήσης των ATM's. Κατά την τελευταία αυτή φάση, σκοπός είναι η επιστροφή του χρήματος στη χώρα προελεύσεως, ώστε να περιβληθεί τη νόμιμη μορφή κεφαλαίων και επενδύσεων, όπως ακίνητης περιουσίας, αγοράς πολύτιμων λίθων, δημιουργίας επιχειρήσεων²⁹.

29. Σχετικά με τις φάσεις της τεχνικής του ξεπλύματος χρημάτων ο Ανδρουλάκης Ν. αναφέρει στο άρθρο του "Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πρό.ζη 50 χρόνια μετά": «Είναι δε οι φάσεις αυτές, με την αυτονόητη επιφύλαξη δυνατών παραλλαγών, συνήθως τρεις (σύμφωνα με μια έκθεση των Αμερικανικών Τελωνείων – U.S. Customs). Κατά την πρώτη (placement stage) οι παράνομες εισπράξεις σε μετρητά τοποθετούνται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, συχνά ύστερα από μία πρόπλυση, δηλ. αφού ανακατωθούν με έσοδα από νόμιμες επιχειρήσεις της οργάνωσης, που έχουν μεγάλο τζίρο σε μετρητά (π.χ. αλυσίδες φαστ-φουντ, καζίνο). Στη δεύτερη φάση (Layering Stage) τα χρήματα διοχετεύονται στο εξωτερικό, όπου εναλλάσσουν τη μορφή τους (bonds, μετοχές κτλ.) και πηγαиноέρχονται ανάμεσα σε διάφορες εταιρίες - μαϊμούδες, ενώ στην τρίτη (ώλε§Γ3ίίοπ δ(3§ε) επανακάμπτουν στη χώρα του πλυντηρίου, συνήθως υπό μορφή δανείου σε μια ημεδαπή εταιρία του τελευταίου, που έτσι αποκτά και την ευχέρεια να εξάγει βρώμικο χρήμα στο εξωτερικό υπό το νόμιμο κάλυμμα αποπληρωμής του ποσού που δάνεισε στον ...εαυτό του». ΠοινΧρ NB', σ.294.

14. ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η τεχνητή νοημοσύνη έναντι της νοημοσύνης του φυσικού προσώπου, προκαλούν δυσχέρειες όσον αφορά την ανάλογη εφαρμογή αντικειμενικών υποστάσεων που βρίσκονται στο ειδικό μέρος του Ποινικού Δικαίου και σε περιπτώσεις παράνομων συμπεριφορών στο πεδίο της πληροφορικής.

Ειδικότερα: Η εγκληματικότητα στο πεδίο των ηλεκτρονικών υπολογιστών επικεντρώνεται στις καταχρηστικές επεμβάσεις κατά την είσοδο, επεξεργασία και έξοδο των δεδομένων του ηλεκτρονικού υπολογιστή, με αποτέλεσμα οι τρεις αυτές φάσεις να αποτελούν ένα ευρύ φάσμα, όπου μπορεί να εκδηλωθεί η εγκληματικότητα στο χώρο των ηλεκτρονικών υπολογιστών.³⁰

14.1. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ-ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΔΙΩΚΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν το ηλεκτρονικό έγκλημα παρουσιάζουν ορισμένες αδυναμίες, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες. Με δεδομένο ότι αποτελεί εγκληματική δραστηριότητα αρκετά εξειδικευμένη και ανεπτυγμένη τεχνολογικά, παρουσιάζει προβλήματα στην οριοθέτηση των πράξεων που θα πρέπει να διώκονται ποινικά. Επιπλέον οι νομοθέτες είναι αναγκασμένοι να ενημερώνονται συνεχώς για τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας των υπολογιστών, προκειμένου να εξοικειωθούν με τον τρόπο διάπραξης αδικημάτων μέσω αυτών.

Οι διώξεις των πληροφορικών εγκλημάτων κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, εφόσον οι καταγγελίες είναι περιορισμένες. Γενικά οι εταιρείες αποφεύγουν να καταγγείλουν παραβάσεις, γιατί φοβούνται επανάληψη των αδικημάτων και πλήγμα στη φήμη τους. Επίσης θέλουν να αποφεύγουν τα υψηλά δικαστικά έξοδα και το γεγονός ότι δεν γίνεται εύκολη χρηματική και αξιακή

30. Βασίλειος Ζησιάδης, Η Οικονομική Εγκληματικότητα, σελ. 95

αποτίμηση της απώλειας που πραγματοποιείται μέσω του πληροφορικού εγκλήματος. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές στον εντοπισμό και την περαιτέρω δίωξη, σχετίζονται, κυρίως, με το χαμηλό επίπεδο πληροφορικής κατάρτισης.

Ακόμη, χρειάζεται πολύς χρόνος, ώστε να διευκρινιστούν οι υποθέσεις, που είναι συνήθως πολύπλοκες και απαιτούν συνεργασία και με άλλες υπηρεσίες. Πολλές φορές οι δικαστές υποβαθμίζουν τη σημασία του πληροφορικού εγκλήματος, με τη δικαιολογία ότι το σωφρονιστικό σύστημα δεν πρέπει να επιβαρυνθεί με τέτοιου είδους εγκληματίες, εφόσον η ποινή δεν είναι ικανή να τους αποτρέψει από την επανάληψη της πράξης.

Ειδικά για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, η αντιμετώπιση εξαρτάται από την παρακολούθηση και ανάλυση κάθε είδους δικτύων επικοινωνίας. Σε πολλές βιομηχανικές χώρες, οι υπηρεσίες πληροφοριών αποφάσισαν να επενδύσουν στην παγίδευση των παράνομων οικονομικών κυκλωμάτων και διέθεσαν σημαντικά μέσα (πολιτικά, αστυνομικά, οικονομικά) για το σκοπό αυτό. Για το λόγο αυτό πρέπει οι υπηρεσίες πληροφοριών, που διαθέτουν πρόσβαση στις ίδιες τις πηγές της τραπεζικής ενημέρωσης και μπορούν να υποκλέπτουν τις διατραπεζικές επικοινωνίες, έχουν τη δυνατότητα να παγιδεύουν τις συναλλαγές που τους φαίνονται ύποπτες.

Ο διεθνής χαρακτήρας του συγκεκριμένου εγκλήματος δίνει τη δυνατότητα στους δράστες να έχουν γρήγορη πρόσβαση στα στοιχεία, αλλά και εύκολη προσβολή των δεδομένων στα συστήματα Η/Υ παγκοσμίως. Βασικό στοιχείο που εμποδίζει την διωκτική προσπάθεια είναι η διασύνδεση των εγκληματιών με ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος. Το έγκλημα αυτό έχει, επιπλέον, τα εξής χαρακτηριστικά: Μεγάλο όγκο δεδομένων, μη οπτικό χαρακτήρα των αποδείξεων, δυνατότητα «μεταμπίεσης» (π.χ έχουν αναφερθεί παραποιήσεις σε περιπτώσεις οικονομικής απάτης με τη χρήση υπολογιστών), εξαφάνιση των αποδεικτικών στοιχείων από τη μεριά των παραβατών.³¹

31. Γεώργιος Τραγάκης – Ο Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρημάτων),σελ. 55 επ.

Οι νέες μορφές ηλεκτρονικού εγκλήματος και οι τελευταίες εξελίξεις στο χώρο του Διαδικτύου έχουν φέρει στο προσκήνιο νέες τεχνικές μεθόδους, αλλά και έχουν εισάγει νέους όρους από όσα γνωρίζαμε στο παρελθόν και αυτό αποτελεί έναν ακόμη ανασταλτικό παράγοντα καταπολέμησης της διαδικτυακής εγκληματικότητας στο χώρο του οικονομικού εγκλήματος και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, τόσο σε ποινικό επίπεδο όσο και σε δικονομικό. Κάποιες νέες μορφές λοιπόν ηλεκτρονικού εγκλήματος στο χώρο της οικονομικής απάτης αποτελούν οι εξής:

A) "Ενδιάμεσοι" ή "Βαποράκια"

"Ενδιάμεσοι" ή "βαποράκια" είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για τους ανθρώπους που δρουν ως μεσάζοντες **στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος**, το οποίο προέρχεται από απάτες τύπου phishing ή από δούρειους ίππους. Συνήθως, οι απατεώνες "κρύβονται" πίσω από αγγελίες προσφοράς εργασίας που αναζητούν "οικονομικούς διευθυντές" ή "διευθυντές πωλήσεων", οι οποίες αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή αποτελούν διαφημίσεις σε ιστοσελίδες εύρεσης εργασίας. Οι υποψήφιοι υπάλληλοι/ θύματα θα λάβουν χρήματα στους λογαριασμούς τους, τα οποία θα έχουν αποκτηθεί από λογαριασμούς τρίτων που έχουν παραβιαστεί. Στη συνέχεια θα πρέπει να τα αποστείλουν με έμβασμα σε λογαριασμούς του εξωτερικού, όπου συνήθως εδρεύουν οι "εταιρείες" απάτης, αφαιρώντας την προκαθορισμένη για τους ίδιους προμήθεια.

B) Phishing: Μια μορφή ηλεκτρονικού εγκλήματος

Το phishing είναι μια μέθοδος ηλεκτρονικής εξαπάτησης των χρηστών του διαδικτύου. Πρόκειται για προσπάθειες να αντληθούν απόρρητα προσωπικά και οικονομικά δεδομένα, όπως κωδικοί πρόσβασης, αριθμοί πιστωτικών καρτών, αριθμοί κοινωνικής ασφάλισης κ.α. Συνήθως οι επιθέσεις phishing πραγματοποιούνται μέσω e-mail, τα οποία στέλνονται τυχαία και φαίνονται να προέρχονται από έμπιστες πηγές. Τα e-mail ισχυρίζονται ότι οι παραλήπτες πρέπει να «ανανεώσουν» ή να «επιβεβαιώσουν» τα στοιχεία τους για λόγους

ασφαλείας και τους οδηγούν μέσω συνδέσμων σε ψεύτικους δικτυακούς τόπους (websites), οι οποίοι υποτίθεται ότι ανήκουν σε αξιόπιστους οργανισμούς. Σκοπός των απατεώνων που κρύβονται πίσω από τις επιθέσεις phishing είναι να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που πληκτρολογούν οι ανυποψίαστοι χρήστες, για να επωφεληθούν οικονομικά.

Γ) Trojans

Οι Δούρειοι Ίπποι (Trojan Horses ή Trojans) είναι ένα είδος κακόβουλου λογισμικού (malicious software / malware), το οποίο προσποιείται ότι είναι κάτι που δεν είναι στην πραγματικότητα. Ουσιαστικά πρόκειται για προγράμματα, τα οποία εγκαθίστανται με διάφορους τρόπους στον ηλεκτρονικό υπολογιστή ανυποψίαστων χρηστών και επιτελούν διάφορες ανεπιθύμητες λειτουργίες. Ένα παράδειγμα δούρειου ίππου είναι οι keystroke loggers ή key loggers, προγράμματα τα οποία υποκλέπτουν ό,τι πληκτρολογούν οι χρήστες στον ηλεκτρονικό υπολογιστή τους (π.χ. κωδικούς, στοιχεία πιστωτικών καρτών).

Δ) Diallers

Οι diallers είναι επίσης ένα είδος κακόβουλου λογισμικού και αφορά προγράμματα που αλλάζουν τις ρυθμίσεις του ηλεκτρονικού υπολογιστή όσον αφορά τη σύνδεση με το δίκτυο μέσω τηλεφώνου (dial-up networking). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα κάθε φορά που ο χρήστης συνδέεται στο Internet, αντί για τον αριθμό του παρόχου σύνδεσης στο Διαδίκτυο (ISP) να καλεί αριθμούς υψηλής χρέωσης, χωρίς να το γνωρίζει.³²

15. ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ανακεφαλαιώνοντας λοιπόν, σκόπιμο είναι να παρουσιαστούν συγκεντρωτικά όλες εκείνες οι πράξεις που διώκονται ποινικά και αποτελούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

32. Δημοσίευμα στο δικτυακό τόπο www.banksafeonline.org.uk

Είκοσι εγκληματικές δραστηριότητες λοιπόν εμπίπτουν στις αυστηρές διατάξεις της νομοθεσίας περί ξεπλύματος μαύρου χρήματος, καθώς στις 19 που προέβλεπε ο νόμος, προστέθηκαν και οι σοβαρές φορολογικές παραβάσεις και η μη απόδοση στα ταμεία ασφαλιστικών εισφορών, εφόσον το ποσό υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ.

1. Η εγκληματική οργάνωση
2. Οι τρομοκρατικές πράξεις
3. Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
4. Η παθητική δωροδοκία
5. Η εμπορία ανθρώπων
6. Η απάτη με υπολογιστή
7. Η σωματεμπορία
8. Η εμπορία ναρκωτικών
9. Η εμπορία όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών κ.τ.λ.
10. Εμπορία αρχαιοτήτων (αρχαιοκαπηλία)
11. Παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας εξ ιοντοζουσών ακτινοβολιών
12. Παράβαση της νομοθεσίας για την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια.
13. Παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
14. Η δωροδοκία αλλοδαπού δημοσίου λειτουργού
15. Η δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
16. Η κατάχρηση αγοράς, είτε συντελείται με κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας είτε με χειραγώγηση της αγοράς.
17. Κάθε πράξη σε βαθμό κακουργήματος, εφόσον από την τέλεσή της προέκυψε περιουσία αξίας τουλάχιστον 4.000 ευρώ

18. Κάθε πράξη σε βαθμό πλημμελήματος, εφόσον τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών και από την τελεσή της προέκυψε περιουσία αξίας τουλάχιστον 4.000 ευρώ
19. Η φοροδιαφυγή πάνω από 150.000 ευρώ
20. Οι οφειλές προς Ταμεία πάνω των 150.000 ευρώ³³

16. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ-ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΟΙΝΕΣ. Ν 2331/1995

Ο Ν.2331/1995 ανήκει σε μια δέσμη νόμων που εισήχθησαν κατά τη δεκαετία του '90 σε «συμμόρφωση». κατά το πλείστο, με διεθνή συμβατικά κείμενα, συχνά αμερικανικής επιρροής ή μάλλον πίεσης και γι' αυτό ξένων προς την ευρωπαϊκή δογματική παράδοση. Τα διεθνή αυτά κείμενα έχουν κατά βαρύνοντα λόγο συνταχθεί από υπαλλήλους, εκπροσώπους κρατών σε διεθνείς οργανισμούς, εν είδει απόληξης διαβουλεύσεων κοσμικοσυνεδριακού τύπου, συσχετισμών, συμβιβασμών και συμψηφισμών, που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις σοβαρότητας, τις οποίες αξιώνει η σωστή διεκπεραίωση προπάντων του ποινικού νομοθετικού έργου του. Το ίδιο ή και περισσότερο πλημμελής, περιστασιακή και πρόχειρη υπήρξε και η μετουσίωση των κειμένων αυτών σε ελληνικό εσωτερικό δίκαιο, ιδίως δε των ποινικών διατάξεων του εν λόγω νομοθετημάτων, οι οποίες διακρίνονται και για άμετρη αυστηρότητα, που ξεπερνάει κατά πολύ τις προθέσεις εκείνων που συνέταξαν τα πρότυπα τους³⁴.

Μετά την έκδοση της Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 91/308/ΕΟΚ (για την οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω) «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» τα κράτη μέλη έπρεπε να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές πράξεις το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1993.

33. Δημοσίευμα στην Εφημερίδα «Απογευματινή της Κυριακής» 19-11-2006, σελ. 13

34. Βλ. Ανδρουλάκη Ν., Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πράξη 50 χρόνια μετά (ένα παράδειγμα), σ.291.

Με το άρθρο 5 ν. 2145/1993 προστέθηκε στον Ποινικό μας Κώδικα και συγκεκριμένα στο εικοστό τέταρτο κεφάλαιο του, δηλαδή μεταξύ των εγκλημάτων «κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων», το άρθρο 394 Α ΠΚ με τίτλο «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα». Σύμφωνα με την τότε πρόβλεψη του νομοθέτη, εκτός από τον τίτλο του άρθρου, δεν δινόταν κάποιος ειδικότερος ορισμός της έννοιας της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα». Δινόταν όμως ορισμός της έννοιας του «περιουσιακού στοιχείου» που μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο του εγκλήματος που τυποποιούνταν στο άρθρο 394 Α παρ. 1 ΠΚ.

Το άρθρο αυτό καταργήθηκε στη συνέχεια, με το άρθρο 9 ν. 2331/1995 ή, ακριβέστερα, καταργήθηκαν οι διατάξεις του τρίτου κεφαλαίου του ν. 2145/1993, με την αιτιολογία ότι τα εκεί ρυθμιζόμενα θέματα καλύπτονταν ήδη από τη ρύθμιση του ν. 2331/1995, ο οποίος τις καταργούσε.

Θεμέλια για τη θέσπιση από τον Έλληνα νομοθέτη αυτού του αυτοτελούς ειδικού νόμου αποτέλεσαν: 1) οι προβλέψεις των άρθρων 4 και 5 της Διεθνούς Σύμβασης της Βιέννης του 1988³⁵, 2) η με αριθμό Κ. 80 (10) Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (Συνάντηση 329/27-06-1980), 3) οι «40 Συστάσεις» της Ειδικής Μονάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (PATP), 4) η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Στρασβούργου του 1990, και κυρίως 5) η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.

Ο Νόμος 2331/1995 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» προβλέπει περιοριστικά τις εξής εγκληματικές δραστηριότητες: βασικά εγκλήματα: εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις, χρηματοδότηση τρομοκρατίας, παθητική δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή, σωματεμπορία, σχετικά με την καταπολέμηση της σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των Κρατών-Μελών της Ε.Ε., κατάχρηση αγοράς (κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας - χειραγώγηση αγοράς), διάδοση ναρκωτικών, σχετικά με το λαθρεμπόριο όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών, σχετικά με την προστασία των αρχαιοτήτων και γενικά της

35. Κυρώθηκε με το Ν.1990/1991

πολιτιστικής κληρονομιάς, σχετικά με την προστασία από ιονίζουσες ακτινοβολίες, σχετικά με τη μετανάστευση υπηκόων τρίτων χωρών, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, δωροδοκία αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών. Για την ύπαρξη του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα προϋποτίθεται λογικά και τυπικά η τέλεση μιας άλλης εγκληματικής δραστηριότητας, η πραγμάτωση δηλαδή μιας προηγούμενης διαφορετικής αξιόποινης πράξης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δημιουργία μιας σχέσης κύριας και επόμενης πράξης, όπου κύρια πράξη είναι το αδίκημα από το οποίο δημιουργείται το περιουσιακό προϊόν και επόμενη εκείνη η εγκληματική συμπεριφορά με την οποία το προϊόν αυτό αποκτά νομιμοφανή υπόσταση. Η προηγούμενη αυτή πράξη ορίζεται στο Νόμο 2331/1995 ως «εγκληματική δραστηριότητα».

Για τους παραβάτες, λοιπόν των διατάξεων περί ξεπλύματος βρώμικου χρήματος βάσει του νόμου 2331/1995 προβλέπονται οι ακόλουθες ποινές:

- **Κάθειρξη** μέχρι 10 ετών για τον υπαίτιο πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Ο υπαίτιος των συγκεκριμένων πράξεων τιμωρείται με κάθειρξη αν έδρασε ως υπάλληλος νομικού προσώπου και με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, αν ασκεί τέτοιου είδους πράξεις κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος ή έδρασε στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής ή τρομοκρατικής ομάδας ή οργάνωσης.

- **Με ποινή φυλάκισης** μέχρι 2 ετών τιμωρείται όποιος υπάλληλος νομικών προσώπων ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο, παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία.

Η ποινική ευθύνη για βασικό έγκλημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου και για τις πράξεις που ως άνω περιγράφονται.

Σε περίπτωση δε, που η περιουσία ή το προϊόν κατά το προηγούμενο εδάφιο υπερβαίνει τα 4.000 ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος.

Συμπληρωματικές ποινές αποτελούν η δήμευση³⁶ και το προσωρινό μέτρο του άρθρου 5, που προβλέπει το «πάγωμα» λογαριασμών και το άνοιγμα θυρίδων του κατηγορουμένου από τον Ανακριτή με σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα, καθώς και την απαγόρευση πώλησης της ακίνητης περιουσίας. Το άρθρο 2 στην παρ. 3, αναφέρεται στις προπαρασκευαστικές πράξεις του ξεπλύματος χρήματος. Τιμωρεί με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών όποιον ιδρύει ή αποκτά επιχείρηση ή συνιστά οργάνωση, με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

17. ΠΟΙΟΙ ΥΠΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ

Τα πρόσωπα και οι επιχειρήσεις που οφείλουν να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές για «ύποπτες» συναλλαγές πελατών τους είναι:

- Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί
- Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης
- Οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων
- Οι εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου
- Οι ορκωτοί λογιστές, ελεγκτές και εξωτερικοί λογιστές, καθώς και οι ελεγκτικές εταιρείες.
- Οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβούλων
- Οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες
- Οι υποθηκοφύλακες
- Τα καζίνα, τα καζίνα του διαδικτύου (internet) και οι εταιρείες διοργάνωσης τυχερών παιχνιδιών
- Οι οίκοι δημοπρασίας
- Οι έμποροι αγαθών υψηλής αξίας και οι εκπλειστηριαστές, όταν η αξία της συναλλαγής υπερβαίνει τα 15.000 ευρώ είτε η πληρωμή γίνεται εφάπαξ είτε με δόσεις

36. Βλ. άρθρο 2 παρ. 6

- Οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι όταν βοηθούν στο σχεδιασμό και στην πραγματοποίηση συναλλαγών για τους πελάτες σχετικά με την αγορά ή πώληση ακινήτων ή επιχειρήσεων, τη διαχείριση χρημάτων, τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων, το άνοιγμα ή τη διαχείριση τραπεζικών λογαριασμών, λογαριασμών ταμειευτηρίου ή λογαριασμών τίτλων, την οργάνωση των εισφορών για τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη διοίκηση εταιρειών κάθε νομικής μορφής, περιλαμβανομένων των εξωχώριων, τη σύσταση, τη λειτουργία ή διοίκηση καταπιστευτικών εταιρειών, επιχειρήσεων ή ανάλογων μονάδων (trusts) καθώς και όταν ενεργούν εξ' ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών επί ακινήτου. Σε ό,τι αφορά στους δικηγόρους προβλέπεται ότι η παροχή νομικών συμβουλών εξακολουθεί να υπάγεται στην τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου.
- Οι ταχυδρομικές εταιρείες στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων.³⁷

18. Τα κυριότερα ερμηνευτικά προβλήματα του νόμου.

Στην εφαρμογή του ο νόμος έθεσε διλήμματα και δημιούργησε πολλαπλά ερμηνευτικά προβλήματα, εκ των οποίων τα κυριότερα είναι τα κάτωθι:

Αναφορικά με την υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος, είναι σαφές ότι για την πλήρωση της υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος ο νομοθέτης αρκείται στην ύπαρξη ενός ενδεχομένου δόλου. Αρκεί δηλαδή η απόδειξη ότι ο δράστης γνώριζε ή προέβλεπε ως πιθανά τα επιζήμια αποτελέσματα της πράξης του και παρά ταύτα αποφάσισε να την τελέσει. Η γνώση του δράστη της νομιμοποίησης εσόδων ότι τελέστηκε μια άλλη αξιόποινη πράξη (εγκληματική δραστηριότητα του άρθρου 1, εδ. α' του νόμου), προϊόν της οποίας είναι το

37. Γιώργος Ν. Δημήτριντας, - Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995, σελ. 78 επ.

συγκεκριμένο υλικό περιουσιακό στοιχείο που αγοράζει, προκύπτει (άρθρο 1, εδ. β' του νόμου), απαιτείται να υπάρχει τουλάχιστον ως ενδεχόμενη. Επιπλέον, το άρθρο 2 παρ.1 του Ν.2331/1995 προβλέπει εναλλακτικώς τρία πρόσθετα στοιχεία: την κερδοσκοπία, το σκοπό της συγκάλυψης της αληθινής προέλευσης της, υπό του άρθρου 1, στοιχ. γ' του νόμου, καθοριζόμενης «περιουσίας», και το σκοπό παροχής συνδρομής σε πρόσωπο που ενέχεται σε μια από τις εγκληματικές συμπεριφορές του άρθρου 1, εδ. α' του νόμου. Η εγκληματική, όμως, αυτή δραστηριότητα, που προσδιορίζεται στην τέλεση συγκεκριμένων εγκλημάτων, που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 1 του νόμου, και η οποία ερευνάται παρεμπιπτόντως, δεν πρέπει να εικάζεται ή να πιθανολογείται, αλλά πρέπει να προσδιορίζεται επαρκώς και να εξατομικεύεται ως προς τον χρόνο και τους δράστες αυτής, έστω και αν δεν έχουν καταδικαστεί γι' αυτήν ή δεν έχει απαγγελθεί εναντίον τους σχετική κατηγορία³⁸.

Αναφορικά με την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος, βασικά προβλήματα προκύπτουν σχετικά με το ερώτημα, αν το υποκείμενο της «νομιμοποίησης» πρέπει να είναι οπωσδήποτε μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα ή αν μπορεί να είναι κάποιο μεμονωμένο άτομο.

Υποστηρίζεται³⁹ ότι για να είναι αξιόποινη η νομιμοποίηση πρέπει να γίνεται με τους όρους λειτουργίας μιας εγκληματικής ομάδας, με συγκεκριμένη δομή, επιχειρησιακή δράση και σκοπό κέρδους. Από άλλους θεωρείται ότι το αδίκημα μπορεί να τελεσθεί και από ένα μεμονωμένο πρόσωπο που ενεργεί ατομικά. Συνήθως μια επιτυχής διαδικασία «ξεπλύματος» προϋποθέτει μια

38. Βλ. ΣυμβΑΠ 351/2003 ΝοΒ 2003.1668, ΣυμβΑΠ 372/2002 ΠοινΧρ ΝΓ'.208, ΣυμβΑΠ 478/2000 ΝοΒ 2000.1309.

39. Βλ. ενδεικτικά τα βουλεύματα των ΣυμβΕφΘρ 85/2002 ΠοινΔικ 2003.259, ΣυμβΠλημΜΑλεξ 16/1999 ΠοινΔικ 2000.378, ΣυμβΠλημΜΘεσ 918/2002 ΠοινΔικ 2003.263 καθώς και Παύλου Σ., διωκτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν.2331/1995 για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του, *ΠοινΧρ* 2003.196, *ιά επι*, Η «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες» (άρθρο 2 Ν.2331/1995) και ιδίως η οριοθέτηση της από την «αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος» (άρθρο 394 ΠΚ), *Υπέρ* 2000.644.

οργανωμένη ομάδα, αλλά δεν αποκλείεται και το αντίθετο⁴⁰, διότι ο νομοθέτης: **α)** κάνοντας χρήση της λέξης «όποιος» (άρθρο 2 παρ.1) περιλαμβάνει στην έννοια του ενεργητικού υποκειμένου του εγκλήματος αυτού κάθε πρόσωπο, χωρίς να αποκλείει κανέναν, ούτε τον δράστη ενός από τα βασικά εγκλήματα, **β)** στο άρθρο 2 παρ.1, εδ. 2, τυποποιεί ως διακεκριμένη μορφή νομιμοποίησης εκείνη που τελείται κατ' επάγγελμα, η οποία και μόνο προϋποθέτει την ύπαρξη δομής, επιχειρησιακής οργάνωσης και σκοπό κέρδους⁴¹, άρα τα στοιχεία αυτά δεν είναι αναγκαία για τη βασική μορφή του αδικήματος, **γ)** στο άρθρο 2 παρ.3, ανήγαγε σε αυτοτελές αδίκημα τη σύσταση οργάνωσης με τέτοιους σκοπούς.

Συναφές είναι το ερώτημα, αν το υποκείμενο της εγκληματικής δραστηριότητας που παρήγαγε την προς νομιμοποίηση περιουσία πρέπει πάλι να είναι οπωσδήποτε μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα ή μπορεί να είναι κάποιο μεμονωμένο άτομο.

Η επικρατούσα άποψη, που επικαλείται τη βούληση του νομοθέτη, όπως αυτή συνάγεται από τα διεθνή κείμενα, δέχεται ότι αξιόποινη είναι μόνο η νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από τη δράση του «οργανωμένου εγκλήματος». Ο νομοθέτης ήθελε, με την καθιέρωση αδικήματος με αυξημένη απαξία σε σχέση με την κοινή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος (άρθρο 394 Π.Κ.) ή την υπόθαλψη εγκληματία (άρθρο 231 Π.Κ.), να πλήξει ακριβώς το οργανωμένο έγκλημα με την αναίρεση της δυνατότητας να νομιμοποιεί τα παράνομα έσοδα του. Αυτό που μεγιστοποιεί την ποινικά απαξία του «ξεπλύματος» δεν είναι κυρίως η ειδική προέλευση του περιουσιακού προϊόντος από τη δραστηριότητα «εγκληματικής οργάνωσης», αλλά ο ειδικός *modus operandi* που ενυπάρχει στο έγκλημα της νομιμοποίησης⁴².

40. Βλ. Βουτσά Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο Αντεγκληματικής Πολιτικής, σ. 1473

41. Βλ. άρθρο 13 περ. στ' Π.Κ.

42. Βλ. Δημήτρη Γ., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος-Ζητήματα εφαρμογής των Ν.2331/1995, σ. 100, Παύλου Σ., Διωκτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν.2331/1995 για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του, σ. 96, Η «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες» (άρθρο 2 Ν.2331/1995) και ιδίως η οριοθέτηση της από την «αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος» (άρθρο 394 ΠΚ), σ. 640.

Σύμφωνα με την αντίθετη άποψη, ο νομοθέτης τυποποιώντας σε αδίκημα τη νομιμοποίηση εσόδων δεν περιέγραψε ως στοιχείο του κυρωτικού κανόνα 2 του νόμου την έννοια του «οργανωμένου εγκλήματος». Σημειωτέον, ότι ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» δεν κατέστη ακόμη δυνατόν να προσδιοριστεί σαφώς σε διεθνές επίπεδο. Με βάση τα ανωτέρω, η αντίθετη άποψη υποστηρίζει πως πρέπει να γίνει δεκτό ότι υποκείμενο της εγκληματικής δραστηριότητας που παρήγαγε της προς νομιμοποίηση περιουσία μπορεί να είναι όχι μόνο μέλος μιας οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, αλλά και κάποιο μεμονωμένο άτομο⁴³. Ο σκοπός του νόμου σαφώς είναι η καταπολέμηση αυτού του ιδιαίτερου εγκλήματος που πλήττει της σύγχρονες κοινωνίες, το οποίο διαπράττεται από σύγχρονα οργανωμένες και ιδιαίτερα επικίνδυνες «εταιρίες», που καλούνται με τον γενικό όρο «οργανωμένο έγκλημα». Η βούληση του νομοθέτη, όπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση, αλλά και από τα διεθνή κείμενα που στηρίχθηκε, είναι η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου, άλλο αν δεν μπόρεσε σαφώς να το οριοθετήσει και στοιχειοθετήσει στο νόμο, ώστε να μην υπάρχουν παρερμηνείες. Άλλωστε, η πλειονότητα της θεωρίας, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις της, σαφώς συνδέει τη νομιμοποίηση εσόδων με το οργανωμένο έγκλημα.

Ένα άλλο ερώτημα έχει σχέση με το αν το ενεργητικό υποκείμενο στο έγκλημα του άρθρου 2 του Ν.2331/1995 μπορεί ή όχι να είναι ο δράστης της προηγούμενης δραστηριότητας από την οποία προέρχεται η περιουσία.

Η θεωρία και η νομολογία φαίνεται να λαμβάνουν αρνητική θέση, δηλαδή ότι ο δράστης της εγκληματικής δραστηριότητας δεν μπορεί να είναι και δράστης ξεπλύματος των δικών του εγκληματικών εσόδων. Πρόκειται για πρόσωπο διαφορετικό από αυτόν τον ίδιο τον αυτουργό ή συμμετόχο του εγκλήματος που περιγράφεται στο άρθρο 2 του Ν.2331/1995, διότι διαφορετικά θα τιμωρούνταν σε βαθμό κακουργήματος εκείνος που επεδίωκε να μην αποκαλυφθεί η συμπεριφορά του, για τον λόγο ότι επιδιώκει να την αποκρύψει.

43. Βλ. Νικολούδη Π., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 2 Ν.2331/1995)-Με αφορμή την πρόσφατη νομολογία, ΠοινΧρ Ν',769, Διανυσοπούλου Α., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Μια συμβολή στο ζήτημα του προστατευόμενου έννομου αγαθού του άρθρου 2 παρ.1 Ν.2331/1995, ΠοινΧρ ΜΘ'. 988.

Η τοποθέτηση στα παραπάνω ερωτήματα, για το ενιαίο της αντιμετώπισης, εφόσον αφορά το ίδιο έγκλημα, επιβάλλει μάλλον την υιοθέτηση της άποψης ότι, εφόσον δεχόμαστε ότι σκοπός του νόμου είναι η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, αλλιώς θα ήταν αρκετή η πρόβλεψη του άρθρου 394 Π.Κ., δεν είναι δυνατόν να μην δεχτούμε ότι ο δράστης της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα» είναι πρόσωπο διαφορετικό από τον δράστη της προηγούμενης «εγκληματικής δραστηριότητας».

19. Ο Νόμος 3424/2005.

19.1. Η θεσμική ιστορία του Ν.3424/2005.

Με τη συμπλήρωση δέκα χρόνων από την ψήφιση του Ν.2331/1995 και με το πρόσχημα της υποχρεωτικής συμμόρφωσης της εσωτερικής μας νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο ο Ν.3424/2005, με τον οποίο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 «σκοπείτε κυρίως η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς την οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου...σκοπείτε επίσης η βελτίωση του νομοθετικού, κανονιστικού και λειτουργικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας...». Ο διττός αυτός σκοπός της ψήφισης του εν λόγω νομοθετήματος εκ πρώτης όψεως κρίνεται νομιμοπολιτικά επιβεβλημένος όσον αφορά το πρώτο σκέλος του, δηλαδή τη συμμόρφωση της εσωτερικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή. Δέχεται, όμως, έντονη κριτική όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του, δηλαδή τη βελτίωση του νομοθετικού, κανονιστικού και λειτουργικού πλαισίου, αφού από μια απλή ανάγνωση των διατάξεων του καταδεικνύεται το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο εσωτερικός νομοθέτης ουδόλως έλαβε υπόψη του ή τουλάχιστον παρέκαμψε τα πορίσματα της θεωρίας και της νομολογίας ύστερα από τη δεκαετή εφαρμογή του Ν.2331/1995⁴⁴.

44. Βλ. *Λαμπράκη Κ.*, Παρατηρήσεις στο Ν.3424/2005 (τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του Ν.2331/1995 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος), ΠειρΝομ, τ.28/1, σ. 5.

Έχει υποστηριχθεί⁴⁵ ότι για να μπορεί να γίνει λόγος για νομιμοποίηση εσόδων από «εγκληματική δραστηριότητα», σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.2331/1995, προϋποτίθεται λογικά και τυπικά η τέλεση μιας άλλης αξιόποινης πράξης. Έτσι, δημιουργείται μια σχέση κύριας και επόμενης πράξης, όπου κύρια πράξη είναι το αδίκημα από το οποίο δημιουργείται το προϊόν και επόμενη εκείνη η εγκληματική συμπεριφορά με την οποία το προϊόν αυτό αποκτά νομιμοφανή υπόσταση. Η αναφορά τώρα του άρθρου 2 του Ν.2331/1995 σε οποιαδήποτε περιουσία προέρχεται από την προαναφερόμενη εγκληματική δραστηριότητα, δηλώνει με σαφήνεια ότι η εγκληματική συμπεριφορά που απασχολεί εδώ, έχει ως αντικείμενο της το περιουσιακό στοιχείο που μια προηγούμενη δημιούργησε. Στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα είναι λοιπόν η περιουσία και ειδικότερα η προερχόμενη από συγκεκριμένη εγκληματική δραστηριότητα περιουσία. Επομένως, σύμφωνα με την πρόβλεψη του άρθρου 1 περ. α' του Ν.2331/1995, για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ίδιου νόμου ο όρος εγκληματική δραστηριότητα ως στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», όπως αυτό περιγράφεται στο άρθρο 2 του Ν.2331/1995, νοηματοδοτείται μέσα από μια σειρά εγκλημάτων, η οποία σειρά εγκλημάτων μέχρι και την ψήφιση του Ν.3424/2005 ήταν περιοριστικά αριθμημένη, με τη δυνατότητα βέβαια να διευρύνεται το περιεχόμενο της έννοιας «εγκληματική δραστηριότητα», με την προσθήκη πάντοτε, μέσω συγκεκριμένης νομοθετικής πρωτοβουλίας, συγκεκριμένης δραστηριότητας, που η εσωτερική έννομη τάξη είχε ορίσει ως παράνομη. Επίσης, έχει γίνει παγίως δεκτό ότι, αν δεν έχει τελεστεί κάποιο από τα αδικήματα που, κατά νόμο, αποτελούν την εγκληματική δραστηριότητα, δεν μπορεί να τεθεί θέμα νομιμοποίησης εσόδων από τέτοια δραστηριότητα. Έτσι συνακόλουθα γίνεται δεκτό ότι, όταν δεν είναι βεβαία η τέλεση του βασικού εγκλήματος, όταν δηλαδή δεν έχει εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση που να πιστοποιεί τούτο, πράγμα που ισχύει βεβαίως όταν ο δράστης του βασικού εγκλήματος αθωωθεί, επειδή δεν το έχει τελέσει, τότε

45. Βλ. Δημήτρηνα Τ., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του Ν.2331/1995, σ.105.

δεν μπορεί να τιμωρηθεί ο φερόμενος ως δράστης της νομιμοποίησης των φερομένων εσόδων, από την αποδιδόμενη βασική εγκληματική δραστηριότητα, η οποία δεν είναι βεβαία ή για την οποία χώρισε απαλλαγή.

Το ίδιο ισχύει ασφαλώς και στην περίπτωση που δεν μπορεί να ερευνηθεί καν, λόγω παραγραφής, η ύπαρξη ή μη της βασικής εγκληματικής δραστηριότητας, ενόψει και του τεκμηρίου της αθωότητας. Στις περιπτώσεις της παραγραφής των αδικημάτων, σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα, η Πολιτεία παραιτείται, ουσιαστικώς και τυπικώς, της ποινικής αξιώσεως της, ώστε δεν χωρεί καν έρευνα περί της ενοχής ή της αθωότητας του φερομένου ως αυτουργού. Ο τελευταίος, λοιπόν, λογίζεται αθώος. Τούτου δοθέντος, όμως, δεν μπορεί να χωρήσει, εν συνεχεία δίωξη και πολύ περισσότερο παραπομπή και καταδίκη για αδίκημα νομιμοποίησης εσόδων από ανύπαρκτο, ουσιαστικώς και νομίμως, βασικό έγκλημα.

19.2. Οι κυριότερες τροποποιήσεις που επιφέρει ο νέος Ν.3424/2005.

Μια πρώτη εκτίμηση.

Ο αρχικός Ν.2331/1995 καθόριζε στο άρθρο 1 περ. α', υπό τύπον ορισμού, έναν πίνακα αποκλειστικά απαριθμούμενων εγκλημάτων, όπου περιλαμβάνονταν τελικά, μετά από διαδοχικές τροποποιήσεις και προσθήκες, 24 κατηγορίες εγκλημάτων.

Με τον Ν.3424/2005 αυτός ο πίνακας αναμορφώνεται εκ βάθρων και περιλαμβάνει πλέον 16 βασικά εγκλήματα, που απαριθμούνται εν τέλει αποκλειστικά, τα οποία αναφέρονταν κατά βάση και στο Ν.2331/1995, και επιπλέον μία ακόμη γενική κατηγορία εγκλημάτων: «κάθε αξιόποινη πράξη» που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας άνω των έξι μηνών, εφόσον προέκυψε από την τέλεση της περιουσία τουλάχιστον 15.000,00 ευρώ.

Με τη διάταξη αυτή φαίνεται εκ πρώτης όψεως να επιχειρείται μια διεύρυνση του καταλόγου των πράξεων που συγκροτούν την έννοια της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας σε τέτοιο βαθμό, ώστε να θεσπίζεται ως έγκλημα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σχεδόν οποιαδήποτε παραβατική συμπεριφορά, ακόμη και αρμοδιότητας Μονομελούς Πλημμελειοδικείου. Πρόκειται δε για εξόφθαλμη περίπτωση διεύρυνσης του υπάρχοντος αξιοποίνου, καθ' υπέρβαση των διατάξεων της Οδηγίας 2001/97/ΕΚ, οι δε παραπάνω διατάξεις

αντίκειται ευθέως στο άρθρο 7 παρ.1 του ισχύοντος Συντάγματος, το οποίο χρησιμοποιώντας για την τυποποίηση του εγκλήματος την έννοια του νόμου, την έχει συνδέσει με τη δικαιοκρατική αρχή και οι Οδηγίες υπολείπονται της δικαιοκρατικής αρχής για να μπορούν να αναπτύξουν δεσμευτική δύναμη, ειδικά ως προς το ζήτημα της ποινικοποίησης και της διεύρυνσης του αξιοποίνου^{46, 47}.

Περαιτέρω, το επόμενο νομοτεχνικό ατόπημα είναι το ακόλουθο. Ο νομοθέτης διασπά την τυποποίηση των σχετικών εγκλημάτων σε δύο διατάξεις: στην πρώτη δίνει τον ορισμό της «νομιμοποίησης εσόδων» και σε άλλο άρθρο περιγράφει τα υπόλοιπα στοιχεία των εγκλημάτων που τυποποιεί, και ιδίως την κύρωση και τις διακεκριμένες παραλλαγές τους. Στην κατάστρωση δε του ορισμού αποδίδει

46. Βλ. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Ευρωπαϊκή Σύγκλιση και Ποινικό Λίκαιο-Σύγχρονες εξελίξεις, ΠοινΔικ 2001.1287 και Μανωλεδάκη Ι./ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παρατηρήσεις στο αρχικό σχέδιο της πρότασης της Επιτροπής για έκδοση απόφασης πλαισίου από το Συμβούλιο σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ΠοινΔικ 2001.1112.

47. Επίσης, όπως προκύπτει από το άρθρο 2 παρ.1 του Ν.3424/2005, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 1 παρ. α' του Ν.2331/1995, στις περιπτώσεις εκείνες που χαρακτηρίζονται ως εγκληματική δραστηριότητα, δεν περιλαμβάνεται εκείνη του άρθρου 237 Π.Κ. Περιλαμβάνεται βεβαίως εκείνη του άρθρου 235 Π.Κ., αλλά όμως μεταξύ του άρθρου 235 και 237 Π.Κ., υπάρχει σχέση ειδικότητας, αφού το άρθρο 237 Π.Κ. αποτελεί την ειδική περίπτωση παθητικής δωροδοκίας όχι οποιουδήποτε υπαλλήλου, αλλά δικαστού ή διαιτητή, με αποτέλεσμα να αποκλείεται η αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 235 Π.Κ., όταν αυτοουργός της χαρακτηριζόμενης ως εγκληματικής δραστηριότητας είναι δικαστής ή διαιτητής, αφού αναλογική επέκταση του αξιοποίνου απαγορεύεται ούτως ή άλλως, πολύ περισσότερο όταν δεν πρόκειται για αναλογική ερμηνεία οοηίΓΕ τεο, αλλά οοπίτα στη γραμματική διατύπωση του ίδιου του νόμου. Δηλαδή τεκμαίρεται ότι η παραδοχή της εφαρμογής του Ν.3424/2005, στις περιπτώσεις, που ως βασική εγκληματική δραστηριότητα, φέρεται η παράβαση του άρθρου 237 Π.Κ., δεν αποτελεί απλώς απαγορευμένη αναλογική ερμηνεία και επέκταση του ποινικού νόμου, αλλά αυθαίρετη προσθήκη στο κείμενο του νόμου, το οποίο μάλιστα δεν δίνει καν τέτοιο έρεισμα, τυχόν δε ασκηθείσα ποινική δίωξη για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος με βασικό αδίκημα αυτό του άρθρου 237 Π.Κ., είναι απαράδεκτη, ως μη προβλεπόμενη από οποιοδήποτε ποινικό νόμο, όπως απαιτείται κατά τη γνωστή αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege*, Βλ. Λαμπράκη Κ., Παρατηρήσεις στο Ν.3424/2005 (τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του Ν.2331/1995 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος), σελ.7.

σχεδόν κατά λέξη σε μετάφραση το σχετικό σημείο της Οδηγίας, χωρίς να λαμβάνεται καμία απολύτως μέριμνα, ώστε το κείμενο να αποκτήσει την γνωστή εικόνα ενός κυρωτικού νόμου. Δηλαδή να τυποποιεί και να περιγράφει σε μία ενιαία διάταξη την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος και την κύρωση. Σε άλλο, λοιπόν, άρθρο η νομοτυπική περιγραφή και σε άλλο άρθρο η κύρωση⁴⁸.

Ο δε ορισμός της «νομιμοποίησης» είναι, εν τέλει, επί λέξει ο ακόλουθος:

«Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες»: Οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις είναι: α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκαλύψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του, β) η απόκρυψη ή η συγκαλύψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο, όπου αυτή ευρίσκεται ή αποκτήθηκε ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, γ) η απόκτηση, κατοχή, ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, δ) η συμμετοχή σε μία από τις πράξεις που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργάνωσης για την διάπραξη της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης».

Ουσιαστικά, μέσω ενός ορισμού, περιγράφεται ένα μέρος της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος: διατυπώνεται δηλαδή ένα πολύτροπο έγκλημα, όπου και οι νομοτεχνικές αστοχίες είναι προφανείς, αφού γίνεται λόγος για «εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις», ενώ την ίδια ώρα δηλώνεται ότι ο δράστης ενεργεί εν γνώσει της προελεύσεως της επίμαχης περιουσίας. Δηλαδή στο ίδιο έγκλημα κάνει λόγο για συνδρομή δόλου οποιουδήποτε βαθμού και στη συνέχεια

48. Βλ. Παύλου Σ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον Ν.2331/1995 στον Ν.3424/2005: η εξέλιξη και γινάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής, ΠoinΧρ ΝΣΤ', 347.

συστέλλει το είδος του δόλου περιορίζοντας τον, ειδικά ως προς το στοιχείο της προελεύσεως της επίμαχης περιουσίας, στο δόλο β' βαθμού, αποκλείοντας έτσι τουλάχιστον τον ενδεχόμενο⁴⁹. Συγχρόνως διαπλάθει ήδη στον ορισμό εγκλήματα υπερχειλούς υποκειμενικής υποστάσεως, αφού τις πράξεις αυτές τις θέλει να τελούνται σε συνδυασμό και με έναν περαιτέρω σκοπό, διακλαδιζόμενο σε επιμέρους εναλλακτικές μορφές, αφού γίνονται με «σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στην δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του». Κι έτσι τελικά, η «απόκρυψη» σε κάποιες νομοτυπικές εκδοχές είναι και δόλια πράξη του δράστη και περαιτέρω σκοπός του, χωρίς να είναι σαφές εάν και πότε αποτελεί την ουσιαστική αποπεράτωση κάποιου εγκλήματος από τα επιμέρους θεσπιζόμενα ή όχι⁵⁰.

Με την ψήφιση του Ν.3424/2005 και με την τροποποίηση της παρ.1 του άρθρου 2 του Ν.2331/1995, ο εσωτερικός νομοθέτης με τη θέσπιση της περ. δ', η οποία ορίζει ότι *«η ποινική ευθύνη για βασικό έγκλημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου και για τις πράξεις των ανωτέρω στοιχείων α, β και γ της παραγράφου αυτής...»*, θεσμοθέτησε κατά τρόπο νομικοπολιτικά καινοφανή και σε αντίθεση με όσα παγίως δέχεται η θεωρία και η νομολογία, τη δυνατότητα να ταυτίζεται πλέον το πρόσωπο του δράστη της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα» με το πρόσωπο του δράστη της προηγούμενης εγκληματικής, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι η τέλεση των πράξεων των ανωτέρω στοιχείων α, β και γ να εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό δράσης. Σε κάθε δε περίπτωση με δεδομένο ότι η εν λόγω διάταξη είναι στο σύνολο της κακότεχνη νομοθετικά και αόριστη στη γραμματική της διατύπωση, θα πρέπει μάλλον να ερμηνεύεται συσταλτικά, έχοντας ως αφετηρία την άποψη που η συστηματική και ιστορικοβουλευτική ερμηνεία κατέδειξε, ότι δηλαδή το ενεργητικό υποκείμενο στο

49. Βλ. Παύλου Σ., *Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον Ν.2331/1995 στον Ν.3424/2005*: η εξέλιξη και γινάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής, ορ.οίί., σ.347.

50. Τελικά δηλαδή, η επιλεγόμενη από τον νόμο διατύπωση δημιουργεί ήδη πολλαπλά προβλήματα στην κατανόηση της υπαιτιότητας στα θεσπιζόμενα εγκλήματα. Κι όλα αυτά, όταν το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος «το βρώμικο δηλαδή χρήμα» περιγράφεται σε άλλο σημείο των ορισμών, στο άρθρο δηλαδή 1 περ. γ', όπου οριοθετείται-η έννοια της «περιουσίας».

έγκλημα της νομιμοποίησης από εγκληματική δραστηριότητα, όπως αυτό τυποποιείται πλέον στην παρ.1 του άρθρου 2 του Ν.2331/1995, μετά και την ψήφιση του Ν.3424/2005, δεν μπορεί να είναι ο δράστης της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, από την οποία προέρχεται το περιουσιακό στοιχείο-προϊόν.

Οι διατάξεις του τροποποιηθέντος άρθρου 2 του Ν.2331/1995 από το Ν.3424/2005 είναι προβληματικές στο σύνολο τους, ιδιαίτερος δε οι διατάξεις της παρ.1 περ. δ' και συγκεκριμένα: **α)** το εδάφιο που ορίζει ότι «εάν το βασικό έγκλημα τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, ο ανωτέρω υπαίτιος ή τρίτος τιμωρείται, για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών...» και **β)** το εδάφιο που ορίζει ότι «οι ανωτέρω διατάξεις του παρόντος στοιχείου δ ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του στοιχείου β», το οποίο ορίζει ότι «ο υπαίτιος πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν ασκεί τέτοιου είδους πράξεις κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος ή έδρασε στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης».

Καταρχήν αν το βασικό έγκλημα είναι πλημμέλημα, τότε και το έγκλημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος πρέπει να έχει, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, πάντοτε το χαρακτήρα του πλημμελήματος. Η θέση αυτή έγινε αρχικώς δεκτή από το σχετικό σχέδιο νόμου, εντέλει όμως ψηφίστηκε η ως άνω διάταξη⁵¹, η οποία είναι ευθέως αντισυνταγματική και παράνομη, αφού καταλύει το βασικό και πανανθρώπινο δικαίωμα κάθε κατηγορούμενου για ποινική μεταχείριση ανάλογη με τις πράξεις του και προσκρούει ευθέως και άμεσα στο άρθρο 25 του ισχύοντος Συντάγματος. Επίσης, δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι οι χαρακτηρισμοί ενός αδικήματος, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση για το έγκλημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ως τελεσθέν κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια, οι οποίοι επισύρουν βαρύτερες ποινές, δεν είναι συστατικό στοιχείο αυτού τούτου του αδικήματος, αλλά αναφέρονται, απλώς ως επιβαρυντικές περιστάσεις, στο πρόσωπο-χαρακτήρα του δράστη και εννοιολογικά στον τρόπο τέλεσης του αδικήματος και δεν μπορεί (ο τρόπος τέλεσης, όταν το αποτέλεσμα είναι το ίδιο) να μεταβάλλει το βασικό χαρακτήρα του αδικήματος από πλημμέλημα

51. Βλ. Μανωλεδάκη Ι., Ακάθαρτη κάθαρση, ΠοινΔικ 2006, 67.

σε κακούργημα.

Επίσης, ιδιαίτερα προβληματική και επικίνδυνη είναι η προστεθείσα στο άρθρο 2 παρ.6 του Ν.2331/1995 διάταξη με την οποία ορίζεται ότι «σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά το προηγούμενο εδάφιο είναι υπερβαίνει τα 4.000 ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους του προηγούμενου εδαφίου περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος». Πρόκειται για επαχθέστατο μέτρο ασφαλείας και για μία παντελώς ανελεύθερη διάταξη με την οποία προβλέπεται η δυνατότητα της δήμευσης του κατηγορούμενου για το αδίκημα της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» και για την υπόλοιπη περιουσία του, έστω και αν δεν διώχθηκε, δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη γι' αυτήν.

Περαιτέρω, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο άρθρο 4 του Ν.3424/2005, με το οποίο καθιερώνεται η ένταξη του δικηγόρου στα πρόσωπα που είναι υποχρεωμένα να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές του πελάτη τους, με αποτέλεσμα να ανάγεται σε ύψιστη ηθική συμπεριφορά ο χαφιεδισμός⁵² και μάλιστα σε επιστήμονες, όπως οι δικηγόροι, που οφείλουν εκ του Νόμου και εκ των παραδόσεων του Σώματος να τηρούν το απόρρητο και την επαγγελματική εχεμύθεια, η οποία σημειώνεται ότι διαθέτει θεμελίωση στα άρθρα 20 παρ.1 και 5 Α του Συντάγματος, αλλά και υπερνομοθετική ισχύ, βάσει του άρθρου όπαρ.1 και 3 εδ. β της Ε.Σ.Δ.Α.

20. Ο ΝΟΜΟΣ 3424/2005-ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Σύμφωνα με την πρόβλεψη του άρθρου 1 περ. α' Ν.2331/1995, για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ίδιου νόμου ο όρος «εγκληματική δραστηριότητα», ως στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», (όπως αυτό περιγράφεται στο άρθρο 1 περ. β' Ν.2331/1995 και τιμωρείται στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου), νοσηματοδοτείται μέσα από μία σειρά εγκλημάτων. Η

52. Ο εν λόγω χαρακτηρισμός ανήκει στον Παύλου Σ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον Ν.2331/1995 στον Ν.3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής, σ. 348.

πρώτη σημαντική διαφοροποίηση, σε σχέση με ό,τι μέχρι την πρόσφατη τροποποίηση ίσχυε, διαπιστώνεται από την ανάγνωση του οικείου καταλόγου. Έτσι, λοιπόν, ενώ στον παλαιότερο πίνακα απαριθμούνται περιοριστικά εικοσιτέσσερις επιμέρους κατηγορίες εγκλημάτων⁵³, ακολουθείται πλέον ένα

53. Το παλαιότερο άρθρο 1 περ. α' του Ν.2331/1995 προέβλεπε τα εξής: «Εγκληματική δραστηριότητα», τα εγκλήματα που προβλέπονται από τις εξής διατάξεις, όπως ισχύουν: αα) Τα εγκλήματα που προβλέπονται από το νόμο για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, αβ) Τα εγκλήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 2168/1993 «όπλα, πυρομαχικά κ.λπ.», αγ) Της ληστείας (άρθρο 380 Ποινικού Κώδικα), αδ) Της εκβίασης (άρθρο 385 παρ. 1, περιπτ. α'-β' Ποινικού Κώδικα), αε) Της αρπαγής (άρθρο 322 Ποινικού Κώδικα), αστ) Της κλοπής ιδιαίτερα μεγάλης αξίας (άρθρο 372 παράγραφος 1 εδάφιο β' Ποινικού Κώδικα) και των διακεκριμένων περιπτώσεων κλοπής του άρθρου 374 περίπτωση α'-στ' του Ποινικού Κώδικα, αζ) Της υπεξαίρεσης, αν το αντικείμενο της είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας (άρθρο 375 παράγραφος Ιβ' του Ποινικού Κώδικα) ή αν η πράξη ενέχει κατάχρηση ιδιαίτερης εμπιστοσύνης ή συντρέχουν οι λοιπές περιστάσεις του άρθρου 375 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα, αη) Της απάτης, αν η ζημία που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη (άρθρο 386 παράγραφος 1 εδάφιο β' του Ποινικού Κώδικα) ή αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή αν οι περιστάσεις υπό τις οποίες έγινε η πράξη μαρτυρούν ότι είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος (άρθρο 386 παράγραφος 3 του Ποινικού Κώδικα), αθ) Της παράνομης εμπορίας αρχαιοτήτων, αι) Της κλοπής φορτίου πλοίου, αν το αντικείμενο της είναι ιδιαίτερος μεγάλης αξίας (άρθρο 217 παράγραφος 1 εδάφιο β' Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Αικαίου), αια) Τα προβλεπόμενα υπό τα στοιχεία γ' και δ' εδάφιο δεύτερο της παραγράφου 2 και από την παράγραφο 3 του άρθρου 10 του ν. 1383/1983 «αφαιρέσεις και μεταμοσχεύσεις ανθρωπίνων ιστών και οργάνων», αιβ) Της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν.1608/1950 «περί αυξήσεων των ποινών των προβλεπόμενων δια τους καταχραστάς του δημοσίου», όπως ισχύει, αιγ) Της λαθρεμπορίας, όταν εμπίπτουν στις περιπτώσεις του άρθρου 102 παράγραφος 1 Β του Τελωνειακού Κώδικα (Ν.1165/1918, όπως ισχύει), αιδ) Τα προβλεπόμενα από το ν.δ. 181/1974 «περί προστασίας εξ' ιοντιζουσών ακτινοβολιών», αιε) Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 349 του Ποινικού Κώδικα, αιστ) Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις του β.δ/τος 29/1971 «περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον των ισχυουσών διατάξεων περί τυχηρών και μη παιγνίων», αιζ. Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις των άρθρων 235, 236 και 237 του Ποινικού Κώδικα, αιζ) της τοκογλυφίας αν αυτή ασκείται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια (άρθρο 404, παρ. 3, Ποινικού Κώδικα), αιη) της λαθρομεταναστεύσεως (άρθρο 19 του ν. 1941/1991), αιθ) της λεθρεμπορίας πυρηνικών υλικών ραδιενεργών ουσιών, πέραν της περιπτώσεως τον ανωτέρω εδαφίου αιγ', ακβ) Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις

διπλό σύστημα προσδιορισμού των εγκληματικών δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα: στην πρώτη κατηγορία απαριθμούνται σε πίνακα στον οποίο προβλέπονται περιοριστικά δεκαέξι υποκατηγορίες εγκλημάτων, τα οποία και καλούνται «βασικά εγκλήματα»⁵⁴, ενώ στη δεύτερη κατηγορία γενικά και αφηρημένα προβλέπονται εγκλήματα με βάση το ύψος της απειλούμενης ποινής και το ύψος της περιουσίας που προέκυψε από την πραγμάτωση της αντίστοιχης

διατάξεις των άρθρων τρίτο, τέταρτο και έκτο του νόμου, με τον οποίο κυρώνεται η Σύμβαση σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των συναφών με αυτή Πρωτοκόλλων, ακγ) Τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα».

54. «Για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου οι ακόλουθοι όροι έχουν την εξής έννοια: «Εγκληματικές δραστηριότητες»: ι) Τα εξής εγκλήματα, καλούμενα βασικά εγκλήματα: αα) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 παράγραφοι 1, 2, 4 και 5 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ)), ββ) τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 181 Α ΠΚ), γγ) χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α ΠΚ, δδ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ), εε) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ), στστ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ), ζζ) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ), ηη) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4, 5, 6, 7 και 8 του ν. 1729/1987 (ΦΕΚ 144 Α') «καταπολέμηση της διάδοσης ναρκωτικών», θθ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 (ΦΕΚ 147 Α') «όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες», ιι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2, 53-55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153 Α) «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς», ιια) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 (ΦΕΚ 347 Α) «περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών», ιβιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005, ιγιν) τα προβλεπόμενα στα άρθρα δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 (ΦΕΚ 48 Α') «προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», ιδιδ) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2658/1998 (ΦΕΚ 265 Α') «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές», ιειε) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν. 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α), ισιστ) η κατάχρηση αγοράς είτε συντελείται με κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας είτε με χειραγώγηση της αγοράς, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του ν. 3340/2005 (ΦΕΚ 112 Α)».

αξιόποινης πράξης⁵⁵. Βέβαια, από άποψη ορολογίας δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή η χρήση του όρου «βασικά εγκλήματα» για να προσδιορισθούν μόνο τα εγκλήματα της πρώτης κατηγορίας και όχι και της δεύτερης, ενώ και τα πρώτα και τα δεύτερα καλούνται να λειτουργήσουν ακριβώς με τον ίδια τρόπο: το μεν νοηματοδοτώντας την «προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα», το δε οριοθετώντας τη σχέση της «βασικής» προηγηθείσας εγκληματικής πράξης και της επόμενης, «νομιμοποιητικής» του περιουσιακού αποτελέσματος της πρώτης, εγκληματικής ενέργειας⁵⁶.

20.2. Νομοτεχνικές αστοχίες και παράδοξα.

Η συγκεκριμένη αυτή τεχνική κατάστρωσης των βασικών εγκλημάτων που προσδιορίζουν και συγκεκριμενοποιούν την έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας» δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα εύστοχη⁵⁷. Ειδικότερα:

Από άποψη νομοτεχνική, στο άρθρο 3 στοιχ. β' του Ν. 2331/1995 (Ν. 3424/2005) προσδιορίζεται η νομοτυπική μορφή του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων και στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου η ποινική του κύρωση. Είναι φανερό ότι, παρά τον αδόκιμο τεχνικά τρόπο, δημιουργείται τελικά ένας γνήσιος κυρωτικός κανόνας (το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων), με περισσότερους τρόπους τέλεσης προσδιορισμένους στο άρθρο 1 και με απειλούμενη ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών, προβλεπόμενη στο άρθρο 2. Στην αντικειμενική πλευρά του κυρωτικού αυτού κανόνα άλλωστε περιγράφεται ως στοιχείο του αδίκου, ως υλικό αντικείμενο της συμπεριφοράς, ο όρος

55. Κάθε αξιόποινη πράξη που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από την τέλεση της προέκυψε περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ».

56. Βλ. αναλυτικά Δημήτρη Γ., Η διεύρυνση (;) της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΧρ ΝΣΤ'.354.

57. Δημήτρη Γ., ο.π. σ. 354 και Παύλου Σ., (Προηγούμενη) «Εγκληματική δραστηριότητα»: Ταυτολογία ή μετεξέλιξη;, Εισήγηση στο 4^ο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος) «Καθαρή» ή Ελεύθερη Κοινωνία; Θεσσαλονίκη Νοέμβριος 2006, σ.7 επ.

«περιουσία προερχόμενη από εγκληματική δραστηριότητα». Η χρήση, όμως, του όρου «εγκληματική δραστηριότητα» από την οποία δημιουργείται τέτοια περιουσία γίνεται εδώ με την τεχνική έννοια, που ο ίδιος ο νόμος αυθεντικά ορίζει στο ίδιο άρθρου 1 περ. α' Ν.2331/1995. Ο αυθεντικός ορισμός του ίδιου του νόμου δομείται πάνω στη διάκριση των δύο κατηγοριών εγκλημάτων που αναφέρθηκαν, δηλαδή αφενός των συγκεκριμένων εγκλημάτων (16) του πίνακα και αφετέρου των γενικά και αφηρημένα απειλούμενων εγκλημάτων με κριτήριο το ύψος του περιουσιακού προϊόντος που προέκυψε από την τέλεση τους.

Έτσι, σε ό,τι αφορά στον προσδιορισμό της τεχνικής έννοιας της «προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας» και ειδικότερα του εκάστοτε «βασικού» εγκλήματος που τη νοηματοδοτεί, ο ερμηνευτής είναι υποχρεωμένος, σε σχέση με την πρώτη κατηγορία βασικών εγκλημάτων, να προτρέξει για την ακριβή κάθε φορά συμπλήρωση του περιεχομένου του σ' ένα προσδιορισμένο μεν κατάλογο εγκληματικών συμπεριφορών, αυτοτελώς, όμως, τυποποιημένων αξιόποινων πράξεων είτε στον Ποινικό Κώδικα, είτε σε άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους και πάντως σε άλλα διαφορετικά συγκεκριμένα νομοθετήματα, που βρίσκονται έξω από το κείμενο του νόμου 2331/1995⁵⁸. Τούτο, καταρχήν, δεν δημιουργεί πρόβλημα όσο η περιγραφή του «βασικού εγκλήματος» είναι σαφής και προσδιορισμένη, προβλέπεται και τιμωρείται από συγκεκριμένη διάταξη και δημιουργεί, αναγκαία, περιουσιακό προϊόν. Πρόκειται, επομένως για έναν πρωταρχικό κυρωτικό κανόνα, όπου για την ακριβή συμπλήρωση του περιεχομένου της αξιόποινης συμπεριφοράς, όπως αυτή διατυπώνεται στον κανόνα αυτό, θα πρέπει να προστρέξουμε σε κάποιον άλλο συγκεκριμένο, κατά τα λοιπά στοιχεία του, ποινικό κανόνα (χωλός ποινικός νόμος)⁵⁹.

58. Βλ. Βασιλακόπουλου Π., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (Εθνικές και Αιθνείς διαστάσεις), σε: Ζαπάντη Γ., Το ποινικό δίκαιο στο νέο διεθνές περιβάλλον/ Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, [(2^ο) Διεθνές Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Αθήνα, Μάιος 2000)], εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, σ. 124.

59. Για τους χωλούς ποινικούς νόμους βλ. Μανωλεδάκη Ι., Ποινικό Λίκαιο, Επιτομή Γενικού Μέρους, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2001, σ.57.

Πρόβλημα, όμως, δημιουργείται σε σχέση και με τη δεύτερη κατηγορία εγκλημάτων, από την οποία θα πρέπει να προσδιοριστεί τόσο το περιεχόμενο της «εγκληματικής δραστηριότητας», όσο και της προερχόμενης από τη δραστηριότητα αυτή περιουσίας. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση η αυθεντική περιγραφή του νόμου είναι ότι συνιστά «εγκληματική δραστηριότητα» και «κάθε αξιόποινη πράξη» που τιμωρείται με συγκεκριμένο - ως προς το ελάχιστο όριο της - ύψος ποινικής κύρωσης (στερητική της ελευθερίας της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών) και συγκεκριμένο ύψος περιουσίας, ως παραγόμενο αποτέλεσμα της. Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στην προηγούμενη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις, που τυποποιούνται είτε στον Ποινικό Κώδικα είτε σε ειδικούς ποινικούς νόμους, στη συγκεκριμένη κατηγορία δεν γίνεται διάκριση του πεδίου τυποποίησης της αξιόποινης πράξης που θα κληθεί να λειτουργήσει ως «βασικό» έγκλημα.

Η αοριστία της περιγραφής ενός ή περισσότερων «βασικών εγκλημάτων» σε τούτη τη δεύτερη κατηγορία εγκλημάτων είναι προφανής, αφού δεν περιγράφεται εδώ καμία συγκεκριμένη πράξη, ώστε να μπορεί να προσδιοριστεί αυτή καλύτερα, ακόμη και *αν ανατρέξουμε σε κάποιον κυρωτικό κανόνα*. Ο προσδιορισμός επομένως, της τεχνικής έννοιας της «εγκληματικής δραστηριότητας» και της παραπέρα μεταφοράς της, με κάποιο περιεχόμενο, στην αντίστοιχη περιγραφή της αξιόποινης πράξης, που τυποποιείται ως έγκλημα «νομιμοποίησης εσόδων», εμφανίζει σε επίπεδο αδίκου για αυτό το τελευταίο ένα σοβαρό έλλειμμα. Και τούτο, διότι τελικά καθόλου δεν περιγράφεται το «βασικό έγκλημα», που δημιουργεί την κρίσιμη «περιουσία», αφού δεν περιγράφεται, με στοιχεία που να προσδιορίζουν συμπεριφορά άδικη, υπαίτια και καταλογιστή, τιμωρούμενη από το νόμο, καμία νομοτυπική μορφή κανενός τυποποιημένου εγκλήματος, παρά μόνο γενικά και αφηρημένα κατώτατα όρια απειλούμενης ποινικής κύρωσης και ένα ύψος προκύψαντος περιουσιακού προϊόντος σε δεδομένο μεταξύ τους συνδυασμό - ύψος ποινής και ύψος προκύψασας περιουσίας⁶⁰.

60. Βλ. Δημήτρηνα ο.π., σ. 354

21. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

21.1. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Η Σύμβαση της Βιέννης για τη διακίνηση των ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών υιοθετήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1988 στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται και η υποχρέωση λήψης όλων των αναγκαίων διοικητικών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, τη διεθνή συνεργασία, την άρση του τραπεζικού απορρήτου καθώς και την υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που στοχεύουν στη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων από το εμπόριο ναρκωτικών και ισχύει ήδη αφού επικυρώθηκε από την πλειοψηφία των κρατών της διεθνούς κοινωνίας. Από την Ελληνική Δημοκρατία η επικύρωση έγινε με το Νόμο 1990/1991 (ΦΕΚ Α', 193/16.12.91), έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 28 Συντ, αποτελεί σήμερα τμήμα του εθνικού μας δικαίου με υπερέχουσα νομοθετική ισχύ.^{61/62}

Κύριος σκοπός της Συμβάσεως της Βιέννης είναι η ουσιαστική προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων δικαστικών και διωκτικών αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο, δηλαδή ανάμεσα στα μικρά και μεγάλα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, με βάση τους κανόνες του διεθνούς δικαίου περί σεβασμού της κυριαρχικής ισότητας και της εδαφικής ακεραιότητας τους.

Τα κράτη που έχουν υπογράψει και επικυρώσει με νόμο τη Σύμβαση της Βιέννης υποχρεούνται:

- 1) Να ποινικοποιήσουν την πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και να εξασφαλίσουν ότι, όχι μόνο οι κύριοι ή πρωτεύοντες κατηγορούμενοι, αλλά και εκείνη που βοηθούν εν γνώσει τους στη διάπραξη αυτού του ποινικού αδικήματος, περιλαμβάνονται στον ορισμό του.
- 2) Να θεσπίσουν κανόνες για την έκδοση σε άλλα κράτη των κατηγορουμένων για ξέπλυμα.
- 3) Να θεσπίσουν διατάξεις και μηχανισμούς για την ιχνηλάτηση, το πάγωμα των λογαριασμών και τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων από τα ναρκωτικά.

61/62. Δημήτριάνας,ό.π.π. σελ.26 /Τραγάκης, Οργανωμένο Έγκλημα και Ξ.Β.Χ. σελ. 208

- 4) Να επιτρέψουν στις αρμόδιες δικαστικές αρχές να διατάσσουν ή να προβαίνουν στην κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- 5) Να θεσπίσουν διατάξεις που να επιτρέπουν τα δικαστήρια σε μια χώρα να εκδικάζουν υποθέσεις ξεπλύματος με διεθνείς διαστάσεις.
- 6) Να επιτρέπουν την ελεγχόμενη παράδοση ναρκωτικών για το σκοπό επιτεύξεως καλύτερων αποτελεσμάτων των αρμόδιων διοικητικών αρχών.
- 7) Να συνεργάζονται στενά, το ένα κράτος με τα άλλα σε θέματα ποινικού δικαίου, είτε σε διμερή είτε σε πολυμερή βάση.⁶³

21.2. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟΥ 1990

Στο πλαίσιο δραστηριότητας των οργάνων της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας αρχικά συγκροτήθηκε «Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης για τη νομιμοποίηση κεφαλαίων» στη Διάσκεψη Κορυφής στο Παρίσι τον Ιούλιο του 1989. Στη συνέχεια, η Επιτροπή, έχοντας υπόψη της τη Σύμβαση της Βιέννης του 1988 του Ο.Η.Ε., αλλά και τη Σύσταση Νο Π (80) 10 της Επιτροπής Υπουργών των χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, υπέβαλε τον Απρίλιο του 1990 «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την αποτροπή της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των προσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

Στο μεταξύ όμως, δηλαδή πριν την έκδοση της Οδηγίας, και συγκεκριμένα το Νοέμβριο του 1990 υπογράφηκε στο Στρασβούργο από το Συμβούλιο της Ευρώπης η «σύμβαση για το ξέπλυμα, την έρευνα την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες». Ήδη, από το προοίμιο της Συμβάσεως του Στρασβούργου τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δηλώνουν πεπεισμένα σχετικά με την αναγκαιότητα μιας κοινής ποινικής πολιτικής με στόχο την προστασία της κοινωνίας και εκτιμούν ότι μία από τις σύγχρονες και αποτελεσματικές μεθόδους στον αγώνα κατά της σοβαρής εγκληματικότητας συνίσταται στο να αποστερηθεί ο εγκληματίας των προσόδων του εγκλήματος. Θα πρέπει, ωστόσο, να

63. Τραγάκης, ό.π.π. σελ. 213

παρατηρήσουμε ότι η Ελλάδα δεν ήταν μεταξύ των κρατών μελών που έσπευσαν αμέσως να επικυρώσουν την Ευρωπαϊκή αυτή Σύμβαση. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες κυρώθηκε στη χώρα μας και έτσι έχει αποκτήσει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος αρκετά χρόνια αργότερα, με το νόμο 2655/1998 (ΦΕΚ Α 264), δηλαδή αρκετά χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου 2331/1995.

21.3. Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.

Στη συνέχεια, μετά την υπογραφή της Σύμβασης του Στρασβούργου στις 8 Νοεμβρίου 1990, εγκρίθηκε (το Δεκέμβριο του 1990) από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με κάποιες τροποποιήσεις η «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την αποτροπή της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των προσόδων από παράνομες δραστηριότητες» είχε υποβάλει τον Απρίλιο του ίδιου έτους η Επιτροπή και αργότερα, δηλαδή στις 10 Ιουνίου 1991, εκδόθηκε η «Οδηγία του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες τελέσει αντικείμενο νομιμοποίησης της οποίας δικαιολογείται η καταστολή.

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι συγχρόνως εκτιμάται πως η ποινική αντιμετώπιση δεν πρέπει να αποτελέσει το μόνο τρόπο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δεδομένου ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορεί να διαδραματίσει εξαιρετικά αποτελεσματικό ρόλο (με ευθεία παραπομπή μάλιστα τόσο στη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 27ης Ιουνίου 1980, όσο και στη δήλωση αρχών που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 1988 στη Βασιλεία από τις αρχές εποπτείας των τραπεζικών ιδρυμάτων της ομάδας των Δέκα, τις οποίες θεωρεί σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της πρόληψης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες). Επισημαίνεται, εξάλλου, στο σημείο αυτό ότι στο προοίμιο της Οδηγίας γίνεται ρητά μνεία για το ότι τα μέτρα που θεσπίζονται από την Κοινότητα στον τομέα αυτό πρέπει να μην αντιβαίνουν προς τις άλλες δράσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια άλλων διεθνών φορέων και ότι στην προκειμένη περίπτωση, για κάθε δράση της Κοινότητας, θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη. Οι συστάσεις της

ομάδας για την ανάληψη οικονομικής δράσης στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η οποία συνεστήθη τον Ιούλιο του 1989 από τη διάσκεψη κορυφής των επτά κυριότερων βιομηχανικών χωρών στο Παρίσι

Η Οδηγία αυτή συνδέεται με δύο ακόμη κείμενα α) Με τη «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο - Πρωτόκολλο 37 που περιέχει τον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 101 της συμφωνίας» και β) Με τη «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο - Παράρτημα ΙΧ - Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες - Κατάλογος που προβλέπεται στο άρθρο 36 της συμφωνίας»

Έκτοτε, η συγκεκριμένη Οδηγία θεωρείται ως ένα από τα βασικά διεθνή κείμενα στον τομέα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, παράλληλα με την προαναφερθείσα σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, που εκδόθηκε στη Βιέννη το 1988, την προαναφερθείσα σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Στρασβούργου του 1990, και τις προαναφερθείσες Σαράντα Συστάσεις της F.A.T.F.

Τέλος, η Οδηγία ορίζει ότι οι οντότητες που υπέχουν υποχρέωση ενημέρωσης οφείλουν να υιοθετούν προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο και να διερευνούν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή για την οποία πιστεύουν, λόγω του χαρακτήρα της, ότι είναι πιθανό να σχετίζεται με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Μάλιστα η αρχική πρόταση της Επιτροπής ήταν να υποχρεώνει η Οδηγία τα κράτη -μέλη να επιβάλλουν και ποινικές κυρώσεις σε βάρος όσων διενεργούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος⁶⁴. Πλην όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προ Μάαστριχτ εποχή δεν είχε ικανότητα θέσπισης ποινικών κυρώσεων, γι' αυτό και δεν περιλήφθηκε τέτοια πρόβλεψη στην Οδηγία. Η Οδηγία αυτή πέτυχε το στόχο της, αφού μέχρι το 1995 όλα τα κράτη — μέλη είχαν καθιερώσει στο εσωτερικό τους δίκαιο ως αδίκημα τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

64. Βλ. Πατσαβέλα Λ., Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- Οι νεότερες εξελίξεις, ΠοινΧρ ΝΣΤ', σ. 369.

21.4. Η 98/699/ΔΕΥ: Κοινή Δράση της 3ης Δεκεμβρίου 1998

Θα πρέπει επίσης, στο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να επισημανθούν και τα ακόλουθα:

Την 3η Δεκεμβρίου του 1998 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέταξε κείμενο Κοινής Δράσης και ειδικότερα υιοθέτησε την «98/699/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 3ης Δεκεμβρίου 1998», η οποία θεσπίζεται από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, «για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος». Από το κείμενο της Κοινής Δράσης και ειδικότερα από το Άρθρο 1 αυτού διαπιστώνουμε ότι τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι:

«Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματική δράση κατά του οργανωμένου εγκλήματος, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι δεν θα διατυπωθούν ούτε θα διατηρηθούν επιφυλάξεις, όσον αφορά τα ακόλουθα άρθρα της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα.

21.5. Η 2001/500/ΔΕΥ: απόφαση – πλαίσιο της 26ης Ιουνίου 2001

Στη συνέχεια, τον Ιούνιο του 2001 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε απόφαση-πλαίσιο και συγκεκριμένα την: «2001/500/ΔΕΥ: απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος». Επισημαίνεται ότι με τη συγκεκριμένη απόφαση-πλαίσιο καταργούνται το άρθρο 1, το άρθρο 3, το άρθρο 5 παρ. 1 και το άρθρο 8 παρ.2 της ως άνω κοινής δράσης 98/699/ΔΕΥ. Στο προοίμιο της διαπιστώνουμε ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνιστά ήδη την προσέγγιση των διατάξεων του ποινικού δικαίου και ποινικής δικονομίας όσον αφορά τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ιδίως όσον αφορά τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων) και διευκρινίζει ότι το πεδίο των εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνιστούν κύρια εγκλήματα, στον τομέα της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να είναι ενιαίο και αρκούντως εκτεταμένο σε όλα τα κράτη μέλη. Επισημαίνεται, μάλιστα, εξ αρχής ότι τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν τα

αναγκαία μέτρα, ώστε να συμμορφωθούν με τις παρακάτω διατάξεις, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002 το αργότερο. Η απόφαση - πλαίσιο λοιπόν της 26^{ης} — 06 -2001 για το ξέπλυμα και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος επέφερε τις εξής σημαντικές αλλαγές⁶⁵.

Α) Κάλεσε τα κράτη - μέλη να μην διατυπώσουν ή να μην διατηρήσουν επιφυλάξεις αναφορικά με την ποινικοποίηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, όπως είχαν τη δυνατότητα από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, όταν τα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται από σοβαρά εγκλήματα³¹, στα οποία η ίδια η απόφαση - πλαίσιο θεωρεί ότι πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνονται εγκλήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή ελάχιστης άνω των έξι μηνών.

Β) Η απόφαση - πλαίσιο ζήτησε να συμβεί κατά βάση το ίδιο αναφορικά με τη ρύθμιση της δήμευσης που προέβλεπε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, επιτρέποντας στα κράτη - μέλη να κρατήσουν επιφυλάξεις μόνο ως προς τη δήμευση προϊόντων φορολογικών αδικημάτων.

Γ) Μέσα από το ίδιο το γράμμα της διάταξης του άρθρου 1, η απόφαση-πλάισιο συνέδεσε την άρση των επιφυλάξεων των κρατών - μελών στη Σύμβαση του 1990, αναφορικά με τα δύο παραπάνω θέματα, με την ενίσχυση της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.

Δ) Ζήτησε από τα κράτη - μέλη να τιμωρούν τα εγκλήματα του ξεπλύματος που προβλέπονται στη Σύμβαση του 1990 με στερητικές της ελευθερίας ποινές, με ελάχιστο ανώτατο όριο τα τέσσερα (4) έτη.

Ε) Κάλεσε τα κράτη - μέλη να επιτρέπουν τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων αντίστοιχης αξίας προς τα προϊόντα του εγκλήματος σε περίπτωση που τα τελευταία σε καταστεί δυνατόν να δημευθούν, ενώ επέτρεψε τον αποκλεισμό μιας παρόμοιας εκδοχής, μόνο αν η αντίστοιχη αξία είναι κάτω των 4.000 ευρώ.

65. Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος : Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, Εισήγηση στο 4^ο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος- Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία;), Θεσσ. Νοέμβριος 2006, σ. 9-10.

Με βάση τα ανωτέρω διαπιστώνουμε ότι η συγκεκριμένη απόφαση - πλαίσιο έχει κομβική σημασία για τη νομοθεσία των κρατών-μελών. Η ρητή σύνδεση της ποινικοποίησης του ξεπλύματος και των ρυθμίσεων της δήμευσης με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος καθιστούν σαφές ότι το ξέπλυμα χρήματος για να αποτελεί ποινικό αδίκημα πρέπει να αφορά το προϊόν σοβαρών εγκλημάτων, που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα. Δεν μπορεί δηλαδή το νομοθετικό κείμενο να αναφέρει ότι τα κράτη - μέλη υποχρεούνται να προβούν σε συγκεκριμένες ενέργειες, σε σχέση με το έγκλημα του ξεπλύματος, για να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και να θεωρείται ότι το ξέπλυμα καλύπτει και πεδία άλλα πέραν του οργανωμένου εγκλήματος.

21.6. Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ.

Ακολούθησε η δεύτερη Κοινοτική Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001 «για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες». Με την Οδηγία αυτή επήλθαν τροποποιήσεις για την προσαρμογή στις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις της F.A.T.F. του 1996⁶⁶. Διευρύνθηκε η έννοια της αξιόποινης συμπεριφοράς που εμπίπτει στις διατάξεις της Οδηγίας, σε μεγαλύτερο φάσμα σοβαρών αδικημάτων⁶⁷. Ακόμη επεκτάθηκαν οι υποχρεώσεις καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος σε περισσότερες κατηγορίες επαγγελματιών και δραστηριοτήτων⁶⁸ σε σχέση με αυτές που υπάγονταν στην πρώτη Οδηγία. Επίσης,

66. Βλ. Βουτσά Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο Αντεγκληματικής Πολιτικής, ΠοινΛογ 2005, σ. 1470.

67. Δεν αφορά δηλαδή μόνο το ξέπλυμα χρημάτων προερχόμενων από εμπόριο ναρκωτικών και τις συναφείς με αυτό πράξεις.

68. Διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας με τη επιβολή υποχρεώσεων σε ελεγκτές, εξωτερικούς λογιστές, φορολογικούς συμβούλους, κτηματομεσίτες, συμβολαιογράφους, δικηγόρους, εμπόρους αγαθών υψηλής αξίας).

Συμβουλίου σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, διευρύνθηκε το φάσμα των επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην έννοια του χρηματοπιστωτικού οργανισμού και συγκεκριμενοποιήθηκε ο ορισμός της έννοιας της παράνομης δραστηριότητας.

Περαιτέρω, η μεταστροφή από τις παραδοσιακές μεθόδους ξεπλύματος χρήματος σε νέες μεθόδους, όπως είναι οι πληρωμές σε μετρητά, με την ανωνυμία που τις χαρακτηρίζει, είναι αναμφισβήτητο γεγονός. Για το λόγο αυτό η δεύτερη Οδηγία του 2001 αναφέρεται στη μέθοδο πληρωμής μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά. Έτσι, τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με αυτήν, οφείλουν να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην Οδηγία, ώστε αυτές να βαρύνουν και ορισμένους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, όταν η πληρωμή γίνεται με μετρητά και αφορά ποσό 15.000 Ευρώ ή μεγαλύτερο. Επίσης, στην Οδηγία αυτή αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της επαρκούς ανάστροφης πληροφόρησης και της ανταλλαγής στοιχείων σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προβλέποντας την υποχρέωση των κρατών-μελών να μεριμνούν, ώστε τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπάγονται στην Οδηγία να έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές των μετερχομένων τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις ενδείξεις για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών⁶⁹.

21.7 Η Οδηγία 2005/60/EK.

Στις 26-10-2005 θεσπίστηκε η τρίτη Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατ' του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», η οποία συνιστά κωδικοποίηση της μέχρι σήμερα κοινοτικής νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και καταργεί την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ,

69. Βλ. Πατσαβέλα Λ., Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - Οι νεότερες εξελίξεις, ΠοινΧρΝΣΤ', σ. 369-370.

όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2001/97/EK. Η τρίτη Οδηγία θα έπρεπε να έχει ενσωματωθεί στις εθνικές νομοθεσίες έως τις 15-12-2007.

Τα κυριότερα σημεία της Οδηγίας αυτής, που αποτελείται από σαράντα επτά (47) άρθρα, είναι τα ακόλουθα⁷⁰:

α) Προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και η αξία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολο του.

β) Βασίζεται στη γενική συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS), η οποία επιτρέπει στα μέλη της να θεσπίζουν μετρά αναγκαία για την προστασία των χρηστών ηθών, την πρόληψη της απάτης και για λόγους προληπτικής εποπτείας για τη διασφάλιση της σταθερότητας και ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

γ) Ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα παραμένει ίδιος με αυτόν του άρθρου 1 της πρώτης Οδηγίας 91/308/EK, όπως αυτός τροποποιήθηκε από το άρθρο 1 της δεύτερης Οδηγίας 2001/97/EK. Το νέο στοιχείο που περιλαμβάνεται στην Τρίτη Οδηγία 2005/60/EK αφορά τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ως τέτοια νοείται η παροχή ή συλλογή κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, με την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν στο σύνολο τους ή εν μέρει για τη διάπραξη αδικήματος κατά την έννοια των άρθρων 1 έως 4 της Απόφασης Πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13^{ης}-06-2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (άρθρο 1 παρ. 4).

δ) Το πεδίο εφαρμογής της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK επεκτείνεται (πέραν αυτών που είχαν θεσπιστεί με το άρθρο 2α της πρώτης Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ και το οποίο είχε προστεθεί με το άρθρο 1 της δεύτερης Οδηγίας 2001/97/EK) και στους, φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρίες καταπιστευτική διαχείρισης ή σε επιχειρήσεις που δεν αφορούν επαγγελματικές δραστηριότητες ελεγκτών, εξωτερικών λογιστών, φορολογικών συμβούλων και συμβολαιογράφων και άλλων ανεξάρτητων νομικών (δικηγόρων), ουσιαστικά δηλαδή επεκτείνεται η εφαρμογή της σε κάθε είδος επιχειρηματικής δραστηριότητας.

70. Βλ. ο.π. Πατσαβέλα Λ., σ. 370-373

ε) Όσον αφορά στους ορισμούς των «σοβαρών εγκλημάτων», με το άρθρο 3 παρ. 5 προστίθενται στον ορισμό οι πράξεις που ορίζονται στα άρθρα 1 και 4 της Απόφασης Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ της 13^{ης}-06-2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ενώ διευρύνεται εξαιρετικά η έννοια του αδικήματος που μπορεί να αποφέρει ουσιώδεις προσόδους και το οποίο τιμωρείται με σοβαρή ποινή φυλάκισης. Έτσι ως «σοβαρά εγκλήματα» κατά το άρθρο 3 παρ. 5 εδ. στ' της τρίτης Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, θεωρούνται πλέον όλα τα αδικήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή ελάχιστης διάρκειας τουλάχιστον έξι μηνών.

στ) Ενόψει του ότι η πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, παρόλο που επέβαλλε την υποχρέωση της εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη, περιελάμβανε σχετικά λίγες λεπτομέρειες για τις συναφείς διαδικασίες, στην τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ δίδεται πλέον ιδιαίτερο βάρος στην εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και στον ακριβή ορισμό της έννοιας του «πραγματικού δικαιούχου». Έτσι, ως «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή πρόσωπα που τελικά κατέχουν ή ελέγχουν τον πελάτη ή και το φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου διεξάγεται συναλλαγή ή δραστηριότητα. Όσον αφορά τις εταιρίες, ως «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται το φυσικό πρόσωπο ή πρόσωπα που κατέχουν ή ελέγχουν το νομικό πρόσωπο, κατέχοντας αμέσως ή εμμέσως ή ελέγχοντας επαρκές ποσοστό των μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου και μέσω μετοχών στον κομιστή⁷¹, εκτός από τις εταιρίες που έχουν νομίμως εισαχθεί σε οργανωμένη αγορά και οι οποίες υπόκεινται στις απαιτήσεις γνωστοποίησης που συνάδουν με την κοινοτική νομοθεσία ή σε ισότιμα διεθνή πρότυπα, καθώς και το φυσικό πρόσωπο ή πρόσωπα που ασκούν κατ' άλλον τρόπο έλεγχο στη διαχείριση του νομικού προσώπου⁷². Τέλος, ως φορείς

71. Ποσοστό ύψους 25% συν μια μετοχή θεωρείται ότι πληροί αυτό το κριτήριο

72. Στην περίπτωση των νομικών προσώπων, όπως τα ιδρύματα και οι εταιρίες καταπιστευματικής διαχείρισης που διοικούν ή διανέμουν κεφάλαια, «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται το φυσικό πρόσωπο ή πρόσωπα που δικαιούνται ποσοστό 25% ή περισσότερο των περιουσιακών στοιχείων του νομικού προσώπου, όταν οι μελλοντικοί δικαιούχοι είναι ήδη προσδιορισμένοι, ενώ όταν οι δικαιούχοι του νομικού προσώπου δεν έχουν προσδιοριστεί ακόμη, «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται η κατηγορία προσώπων προς το συμφέρον της οποίας έχει κυρίως συσταθεί ή δρα το νομικό πρόσωπο.

παροχής υπηρεσιών καταπιστευματικής διαχείρισης και εταιρικών υπηρεσιών, νοούνται τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ως επιχειρηματική δραστηριότητα παρέχουν τις ακόλουθες υπηρεσίες σε τρίτα μέρη : i) σύσταση εταιριών ή άλλων νομικών προσώπων ii) άσκηση καθηκόντων διευθυντή ή γραμματέα εταιρίας, εταίρου προσωπικής εταιρίας ή κατόχου άλλης ανάλογης θέσης ή μέριμνα, ώστε άλλο πρόσωπο να ασκήσει ανάλογα καθήκοντα iii) παροχή καταστατικής έδρας, επιχειρηματικής διεύθυνσης, ταχυδρομικής ή διοικητικής διεύθυνσης iv) άσκηση καθηκόντων καταπιστευματοδόχου σε εταιρία ρητής καταπιστευματικής διαχείρισης (express trust) ή σε ανάλογο νομικό πρόσωπο ή μέριμνα, ώστε άλλο πρόσωπο να ασκήσει ανάλογα καθήκοντα και v) άσκηση καθηκόντων μετόχου εξ ονόματος άλλου προσώπου, εκτός των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών, που υπόκεινται σε υποχρεώσεις γνωστοποίησης, ή μέριμνα, ώστε άλλο πρόσωπο να ασκήσει ανάλογα καθήκοντα.

ζ) Θεσπίζεται υποχρέωση με το άρθρο 6 να απαγορεύουν τα κράτη-μέλη στα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να τηρούν ανώνυμους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων, ενώ οι κάτοχοι υφιστάμενων ανώνυμων λογαριασμών ή βιβλιαρίων θα πρέπει πριν από τη χρησιμοποίηση τους να υπόκεινται σε μέτρα δέουσας επιμέλειας.

η) Τα μέτρα της δέουσας επιμέλειας, ως προς τον πελάτη, περιλαμβάνουν σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 β' έως δ' την εξακρίβωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου, τη συλλογή πληροφοριών για το σκοπό και το χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσης και την άσκηση συνεχούς εποπτείας, όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση, με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της σχέσης αυτής, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι διενεργούμενες συναλλαγές συνάδουν με τις γνώσεις του ιδρύματος, οργανισμού ή προσώπου σχετικά με τον πελάτη, την επιχείρηση και το προφίλ του κινδύνου καθώς και με την προέλευση των κεφαλαίων. Σε περίπτωση που το ίδρυμα ή ο οργανισμός ή το πρόσωπο, που είναι επιφορτισμένα με τη εξακρίβωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου, δεν μπορέσουν να προβούν στην εξακρίβωση αυτή, δεν θα εκτελούν την τραπεζική συναλλαγή ή την επιχειρηματική σχέση και θα υποβάλλουν έκθεση στη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) σε σχέση με τον πελάτη αυτόν. Από την υποχρέωση αυτή θα μπορούν να εξαιρούνται οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι, οι λογιστές και οι φοροτεχνικοί, όταν ενεργούν

στο πλαίσιο της αξιολόγησης της νομικής κατάστασης των εντολέων τους ή όταν υπερασπίζονται ή εκπροσωπούν του πελάτες τους ως εντολοδόχοι ή κατά τη διάρκεια μιας δίκης ή και πριν απ' αυτή, όταν ενεργούν συμβουλευτικά ως προς τους πελάτες τους. Επίσης, τα κράτη-μέλη θα μπορούν να επιτρέπουν στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας να μην εφαρμόζουν τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, ιδίως όσον αφορά εισηγμένες (στο χρηματιστήριο) εταιρίες ή σε άλλη ρυθμιζόμενη αγορά κατά την έννοια της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ⁷³, τις εθνικές δημόσιες αρχές, όπως επίσης και όσον αφορά τους πραγματικούς δικαιούχους ομαδοποιημένων λογαριασμών, που τηρούν συμβολαιογράφοι και άλλοι ανεξάρτητοι επαγγελματίες νομικοί, με τον όρο βέβαια ότι οι πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου θα διατίθενται κατόπιν αιτήσεως στα ιδρύματα που ενεργούν ως ιδρύματα κατάθεσης ομαδοποιημένων λογαριασμών, ενώ απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια θα μπορεί να εφαρμόζεται και στην περίπτωση του ηλεκτρονικού χρήματος, εφόσον η νομισματική αξία που είναι αποθηκευμένη στο ηλεκτρονικό απόθεμα δεν υπερβαίνει τα 150,00 ευρώ ή αν το συνολικό ποσό συναλλαγής δεν ξεπερνά για κάθε ημερολογιακό έτος το ποσό των 2.500,00 ευρώ, εκτός αν ο κομιστής εξαργυρώσει ποσό τουλάχιστον 1.000,00 ευρώ κατά το ίδιο ημερολογιακό έτος.

θ) Λαμβάνεται πρόνοια προκειμένου να μην διαταραχθεί η ομαλή ροή της επαγγελματικής ζωής, να επιτρέπεται η ολοκλήρωση της εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη και πραγματικού δικαιούχου και μετά την αρχική επαφή, όταν ο κίνδυνος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι μικρός.

ι) Σύμφωνα με την πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ θα έπρεπε να εξακριβώνεται και να ελέγχεται η ταυτότητα όλων των πελατών των καζίνο, όταν αγοράζουν ή ανταλλάσσουν μάρκες αξίας 2.000,00 ευρώ και πάνω. Με το άρθρο 10 παρ. 1 της

73. Οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των Οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της Οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της Οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 145, 30-04-2004.

τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK το όριο των 2.000 ευρώ μειώνεται σε αυτό των 1.000 ευρώ.

κ) Σημαντική προσθήκη είναι αυτή που αναφέρεται στα «πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα», τα οποία σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 8 της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK είναι τα φυσικά εκείνα πρόσωπα στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτούργημα και οι άμεσοι συγγενείς τους ή τα πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες των προσώπων αυτών. Έτσι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 για τις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις των ιδρυμάτων, οργανισμών και των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, που διαμένουν σε άλλο κράτος ή σε τρίτη χώρα, τα κράτη-μέλη απαιτούν να καθορίζουν τα ιδρύματα και οι τράπεζες αν ο πελάτης είναι τέτοιο πρόσωπο, ενώ για τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων με τέτοιους πελάτες θα πρέπει να υπάρχει έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη (του ιδρύματος, της τράπεζας), θα πρέπει να λαμβάνονται επαρκή μέτρα για να καθορίζεται η πηγή του πλούτου και η προέλευση των κεφαλαίων που αφορά η επιχειρηματική σχέση ή συναλλαγή και να γίνεται συνεχή παρακολούθηση της επιχειρηματικής αυτής σχέσης.

λ) Με την τρίτη Οδηγία 2005/60/EK θεσπίζεται πλέον υποχρέωση των κρατών-μελών να συστήνουν Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η Μ.Χ.Π. ιδρύεται σε επίπεδο κεντρικής εθνικής αρχής, έχει επαρκείς πόρους, διαθέτει πρόσβαση στις πληροφορίες χρηματοοικονομικής και διοικητικής φύσεως καθώς και σε πληροφορίες, που αφορούν την επιβολή του νόμου και είναι υπεύθυνη να ζητά, να παραλαμβάνει, να αναλύει και να διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές πληροφορίες που αφορούν ενδεχόμενη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή ενδεχόμενη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το λόγο αυτό τα κράτη μέλη απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς του οργανισμούς να εφαρμόσουν τέτοια συστήματα που να επιτρέπουν την άμεση ανταπόκριση σε ερωτήματα της Μ.Χ.Π. ή άλλων αρχών κατά το εθνικό δίκαιο ως προς το εάν διατηρούν ή είχαν διατηρήσει κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε (5) ετών επιχειρηματική σχέση με συγκεκριμένα νομικά ή φυσικά πρόσωπα και το είδος της σχέσης αυτής. Απαιτείται λοιπόν να τηρούνται ολοκληρωμένες στατιστικές για την

αποτελεσματικότητα των συστημάτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίες θα πρέπει να καλύπτουν τις αναφορές των ύποπτων συναλλαγών που υποβλήθηκαν στη Μ.Χ.Π., τη συνέχεια που δόθηκε στις αναφορές αυτές, τον αριθμό των περιπτώσεων που ερευνήθηκαν, των ατόμων που διώχθηκαν και καταδικάστηκαν και των περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύτηκαν. Η Επιτροπή της Ε.Ε. παρέχει τη συνδρομή που απαιτείται για τη διευκόλυνση του συντονισμού και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Μ.Χ.Π. εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

μ) Λαμβάνεται πρόνοια πέραν της εκπαίδευσης των υπαλλήλων των ιδρυμάτων οργανισμών και προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας σχετικά με τις πρακτικές των μετερχομένων τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, για την προστασία των υπαλλήλων των ιδρυμάτων, οργανισμών ή προσώπων αυτών, οι οποίοι αναφέρουν τις υπόνοιες τους για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είτε εσωτερικά είτε απευθείας στη Μ.Χ.Π. από απειλές ή άλλες εις βάρος τους ενέργειες.

ν) Επιτρέπεται η γνωστοποίηση των πληροφοριών που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μεταξύ ιδρυμάτων ή οργανισμών από τα κράτη-μέλη ή τρίτες χώρες και τα οποία ανήκουν στον ίδιο όμιλο, όπως και η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών οργανισμών, ελεγκτών, λογιστών, φορολογικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, δικηγόρων σε περιπτώσεις που αφορούν τον ίδιο πελάτη και την ίδια συναλλαγή, όπου εμπλέκονται δύο ή περισσότερα ιδρύματα ή πρόσωπα.

ξ) Τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος και οι φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρίες καταπιστευματικής διαχείρισης θα πρέπει να λαμβάνουν άδεια λειτουργίας ή να εγγράφονται σε μητρώο, τα δε καζίνο να λαμβάνουν άδεια λειτουργίας για να μπορούν να επιχειρούν νόμιμα, ενώ το αυτό ισχύει και για τα γραφεία πληρωμών και εμβασμάτων. Σχετική αίτηση για χορήγηση άδειας ή εγγραφής σε μητρώο θα απορρίπτεται, εάν τα πρόσωπα που πράγματι διευθύνουν τις επιχειρήσεις αυτές ή οι πραγματικοί δικαιούχοι αυτών είναι πρόσωπα ακατάλληλα και μη έντιμα.

ο) Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να απαιτούν από τις αρμόδιες αρχές να εποπτεύουν και να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για τη συμμόρφωση όλων όσων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, στις απαιτήσεις της. Ειδικότερα, ως προς τους ελεγκτές, λογιστές, συμβολαιογράφους, δικηγόρους, τα κράτη - μέλη μπορούν να επιτρέπουν στους επαγγελματικούς συλλόγους των προσώπων αυτών να επιτελούν τα καθήκοντα αυτά έναντι των -μελών τους.

π) Τέλος, κατά το άρθρο 39 της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK τα κράτη-μέλη διασφαλίζουν ότι οι κυρώσεις εναντίον των νομικών ή φυσικών προσώπων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, θα είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές (ποινικές και διοικητικές), ο ρόλος της Επιτροπής της Ε.Ε. προβλέπεται ιδιαίτερα αυξημένος, όσον αφορά τη δυνατότητα να θεσπίζει μέτρα εφαρμογής της Οδηγίας αυτής, καθώς και να συντάσσει ανά τριετία έκθεση περί εφαρμογής της Οδηγίας στα κράτη-μέλη. Κατά το άρθρο 41 δημιουργείται νέο όργανο για την επικούρηση της Επιτροπής της Ε.Ε. στο έργο της πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η λεγόμενη «Επιτροπή» του άρθρου 41 της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK, η οποία θα είναι αυτοτελές όργανο με αρμοδιότητα θέσπισης του εσωτερικού της κανονισμού.

Υποστηρίζεται⁷⁴, ότι η έκδοση της τρίτης Οδηγίας για το ξέπλυμα τον Οκτώβριο του 2005 και η πριν περίπου ένα μήνα από αυτήν εκδοθείσα απόφαση του ΔΕΚ (Επιτροπή κατά Συμβουλίου)⁷⁵, που αναγνώριζε στην Κοινότητα αρμοδιότητα παρέμβασης για την επιβολή στα κράτη-μέλη υποχρέωσης ποινικοποίησης και για την οριοθέτηση του αξιοποίνου μέσω Οδηγιών σε τομείς βασικών στόχων και ειδικότερων αντικειμένων δράσης της Κοινότητας (ά. 2,3 Σ.Ε.Κ.), έθεσαν ένα παραπέρα ζωτικής σημασίας ζήτημα: Οι ρυθμίσεις των

74. Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος : Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, Εισήγηση στο 4° Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος - Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία;), Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2006, σ. 15-17.

75. Της 13ης Σεπτεμβρίου 2005, υπόθεση C-176/2003, βλ. τη δημοσίευση της σε ΠοινΔνκ2005, σ.1291 επ., καθώς και κριτική αυτής σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Νομολογία τον ΔΕΚ και νέες δυνατότητες παρέμβασης της Ε. Ε. στο ποινικό δίκαιο των κρατών μελών, ΠοινΔικ2006, σ.479 επ.

οδηγιών για το ξέπλυμα και ειδικότερα η Τρίτη Οδηγία, που αντικαθιστά όλες τις προηγούμενες κοινοτικές ρυθμίσεις διεκδικούν κάποιο ρόλο για την ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος από τα κράτη-μέλη ή περιορίζονται στον προληπτικό άξονα αντιμετώπισης του;

Κατά την ορθότερη άποψη, κοινοτική αρμοδιότητα για τη επιβολή υποχρεώσεων ποινικοποίησης ορισμένων συμπεριφορών στα κράτη-μέλη που θα προσδιορίζονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ενδεχομένως και η κατεύθυνση του ύψους των ποινών γι' αυτές, δεν μπορεί να στηριχτεί με κανένα τρόπο ούτε στο γράμμα ούτε στο πνεύμα των ιδρυτικών της Συνθηκών⁷⁶. Το ΔΕΚ στηρίχτηκε σε μια λογική σκοπιμότητας⁷⁷ και αναγνώρισε στην Κοινότητα μια αρμοδιότητα που προβλέπεται μόνο στη Συνθήκη για το Ευρωπαϊκό Συνταγμα, το οποίο όμως δεν είναι ισχύον δίκαιο και ούτε απορεί να γίνει με μια απόφαση του ΔΕΚ.

Γι' αυτό και οι ρυθμίσεις της τρίτης Οδηγίας για το ξέπλυμα δεν μπορεί να αφορούν το ποινικό δίκαιο και περιορίζονται στη ρύθμιση θεμάτων προληπτικού χαρακτήρα σε σχέση με αυτό. Η θέση αυτή υποστηρίζεται, εξάλλου, και από τη δομή και τις διατυπώσεις της ίδιας της Οδηγίας⁷⁸, από τις οποίες προκύπτει αβίαστα ότι τούτη δεν ήρθε να διεκδικήσει την επιβολή υποχρεώσεων στα κράτη-μέλη σε σχέση με την ποινικοποίηση του ξεπλύματος, κάτι που είχε κάνει ήδη η απόφαση πλαίσιο του 2001 σε συνδυασμό με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990. Αντίθετα, ήρθε να συντονίσει, με βάση μια αντίληψη για το ξέπλυμα που εξυπηρετεί τους δικούς της στόχους, τις παρεμβάσεις που πρέπει να το συνοδεύουν σε προληπτικό επίπεδο: συναλλαγών με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επαγγελματίες⁷⁹.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να καταστεί σαφές, ότι τα περισσότερα όργανα της Κοινότητας θεωρούν πως παρεμβάσεις στο ποινικό δίκαιο των κρατών-μελών μέσω οδηγιών δεν αποκλείονται, ιδίως όταν τούτο θεωρείται αναγκαίο για την αποτελεσματική άσκηση των πολιτικών της⁸⁰.

76.Πρβλ. Αναλυτικά Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Νεότερες εξελίξεις του ποινικού δικαίου στην Ε.Ε. και δικαιοκρατικά ελλείμματα, ΠοινΧρ. ΝΣΤ', σ.580.

77. Το ΔΕΚ με την απόφαση του της 13ης-09-2005 (Επιτροπή κατά Συμβουλίου) μολονότι αναγνώρισε ότι η ποινική νομοθεσία δεν εμπίπτει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας, θεώρησε ωστόσο ότι τούτο δεν μπορεί να εμποδίσει τον κοινοτικό νομοθέτη να λαμβάνει μέτρα σχετικά με το ποινικό δίκαιο των κρατών-μελών, τα οποία θεωρεί ότι είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα των κανόνων που θεσπίζει σε τομείς πολιτικών, όπου έχει αρμοδιότητα δράσης. Με αυτήν την αντίληψη όμως, η «αναγκαιότητα της αποτελεσματικότητας» είναι αυτή που δημιουργεί ποινική αρμοδιότητα για την Κοινότητα.

78. Βέβαια, η μεγάλη πρακτική σημασία της παραπάνω απόφασης του ΔΕΚ για την Ε.Ε. συνίσταται στο γεγονός ότι με την αναγνώριση κοινοτικής αρμοδιότητας για την επιβολή υποχρέωσης ποινικοποίησης διάφορων συμπεριφορών στα κράτη-μέλη, μέσω οδηγιών, ανοίγει για την Κοινότητα ο δρόμος για την πλειοψηφική πλέον προώθηση κοινοτικών ρυθμίσεων που αφορούν το ποινικό δίκαιο των κρατών-μελών, δηλαδή προώθησης ρυθμίσεων ακόμα και ενάντια στη βούληση ενός κράτους- μέλους, κάτι που με τις αποφάσεις-πλαίσιο του Γ' πυλώνα δεν μπορεί να συμβεί, αφού για την έκδοση τους απαιτείται ομοφωνία.

79. Συγκεκριμένα, ένας από τους βασικούς στόχους της Οδηγίας σύμφωνα με το προοίμιο της (σκέψη 2), αποτελεί η παρέμβαση της Κοινότητας «για να αποφευχθεί η θέσπιση μέτρων από τα κράτη-μέλη για τη προστασία των χρηματοπιστωτικών τους συστημάτων , τα οποία μπορεί να μη συνάδουν με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και με τους κανόνες του κράτους δικαίου και της εσωτερικής δημόσιας τάξης». Αποτελέσματα προς αυτή τη κατεύθυνση αναγνωρίζεται ότι μπορούν να επιφέρουν «εκτός από την προσέγγιση του ποινικού δικαίου και οι προσπάθειες πρόληψης μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος» (σκέψη 1).

80. Τα μέτρα προληπτικού χαρακτήρα δεν αποκλείεται πάντως να αναφέρονται σε περισσότερες εγκληματικές δραστηριότητες που ενδεχομένως συνδέονται με «νομιμοποίηση» εσόδων, για να επιτύχουν στη συνέχεια μέσα από θεσμικούς, προληπτικούς ελέγχους τον εντοπισμό των σοβαρών-και από ουσιαστική άποψη- εγκληματικών συμπεριφορών (δηλαδή αυτών που συνδέονται με εγκληματικές οργανώσεις) και δικαιολογούν την κατασταλτική κρατική παρέμβαση για τη νομιμοποίηση. Με άλλα λόγια, δεν αποκλείεται μεθοδολογικά οι προληπτικοί θεσμικοί μηχανισμοί να έχουν σε ένα σύστημα ευρύτερο πεδίο αναφοράς από ότι οι κατασταλτικοί. Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος : Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, Εισήγηση στο 4^ο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος - Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία;), Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2006, σ. 17.

Τούτο πρέπει να αναμένει κανείς ότι θα υποστηριχθεί κατεξοχήν για το πεδίο του ξεπλύματος, που θεωρείται σοβαρότατη απειλή για την ενιαία αγορά. Εξ άλλου, ας μην ξεχνάμε, ότι η πρώτη Οδηγία για το ξέπλυμα είχε ήδη γίνει προσπάθεια να συνδεθεί με υποχρέωση των κρατών-μελών για ποινικοποίηση του. Πέραν αυτού, αξίζει να αναφερθεί ότι η Επιτροπή λίγο μετά από την έκδοση της απόφασης του Δ.Ε.Κ., για την οποία έγινε λόγος ανωτέρω, εξέδωσε ανακοίνωση για τις επιπτώσεις της συγκεκριμένης απόφασης σε πράξεις που έχουν ήδη εκδοθεί στο πλαίσιο του Γ' πυλώνα «κατ' υφαρπαγή» (όπως θεώρησε) των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας και ζήτησε την αποκατάσταση των πραγμάτων στην ορθή (κατ' αυτήν και το ΔΕΚ) νομική βάση. Στο παράρτημα αυτής της ανακοίνωσης αναφέρεται, μάλιστα, ρητά η απόφαση-πλαίσιο του 2001 για το ξέπλυμα ως μία από εκείνες τις πράξεις που πρέπει να ακυρωθούν, ώστε να περάσει η ύλη των κατευθύνσεων για την ποινικοποίηση του ξεπλύματος στα κράτη μέλη σε μια οδηγία. Έτσι, γίνεται φανερό ότι αυτό που αναμένεται να υποστηριχθεί σχετικά στο άμεσο μέλλον, είναι κατ' ελάχιστο ότι η Τρίτη Οδηγία για το ξέπλυμα αφορά και υποχρέωση των κρατών-μελών για την ποινικοποίηση του ξεπλύματος.

21.6. ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2005/212/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 24^{ΗΣ} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2005

(για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του
εγκλήματος)

Άρθρο 1. Ορισμοί. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης-πλαισίου:

- ως «προϊόν» νοείται κάθε οικονομικό πλεονέκτημα που προέρχεται από ποινικά αδικήματα. Μπορεί να συνίσταται σε οιαδήποτε μορφή περιουσιακού στοιχείου, όπως ορίζεται στην ακόλουθη περίπτωση,
- το «περιουσιακό στοιχείο» περιλαμβάνει κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο, είτε αυτό είναι ενσώματο ή ασώματο, κινητό ή ακίνητο, καθώς και νομικές πράξεις ή έγγραφα που πιστοποιούν έναν τίτλο ή δικαίωμα επί του περιουσιακού στοιχείου,
- ως «όργανα» νοούνται κάθε είδους αντικείμενα που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν με οποιονδήποτε τρόπο, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, για να διαπραχθούν ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα,

- ως «δήμευση» νοείται μια ποινή ή ένα μέτρο που διατάσσεται από δικαστήριο κατόπιν διαδικασίας σχετικής με ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα και καταλήγει στην οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου,

- ως «νομικό πρόσωπο» νοείται κάθε οντότητα η οποία αναγνωρίζεται ως νομικό πρόσωπο βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πλην των κρατών ή των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου όταν ασκούν κρατική εξουσία και των οργανισμών δημοσίου διεθνούς δικαίου.

Άρθρο 2. Δήμευση. 1. Κάθε κράτος μέλος υιοθετεί τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, η δήμευση οργάνων και προϊόντων που προέρχονται από ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας άνω του έτους, ή περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων αντιστοιχεί στα προϊόντα αυτά. 2. Για φορολογικά αδικήματα, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν άλλες διαδικασίες πλην ποινικών προκειμένου να αποστερηθεί ο δράστης των προϊόντων του εγκλήματος.

Άρθρο 3. Εκτεταμένες εξουσίες δήμευσης. 1. Κάθε κράτος μέλος υιοθετεί τα ελάχιστα αναγκαία μέτρα, ώστε υπό τις συνθήκες της παραγράφου 2, να καθίσταται δυνατή η δήμευση, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε πρόσωπο που έχει καταδικασθεί για αξιόποινη πράξη

α) διαπραχθείσα στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, όπως ορίζεται στην κοινή δράση 98/773/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με το αξιόποινο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν η αξιόποινη πράξη καλύπτεται από:

-την απόφαση-πλαίσιο 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη ενόψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων),

-την απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος,

-την απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων,

- την απόφαση-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2002, για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου για την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής,

-την απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, -την απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, β) η οποία καλύπτεται από την απόφαση-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, εφόσον η αξιόποινη πράξη, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες αποφάσεις-πλαίσια,

- όσον αφορά αξιόποινες πράξεις, εκτός από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον μεταξύ 5 και 10 ετών,

- όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον 4 ετών και η αξιόποινη πράξη είναι τέτοιας φύσεως ώστε να μπορεί να αποφέρει οικονομικό όφελος. 2. Κάθε κράτος μέλος θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα, ούτως ώστε να είναι δυνατή η δήμευση δυνάμει του παρόντος άρθρου, τουλάχιστον όταν:

- α) εθνικό δικαστήριο, βασιζόμενο σε συγκεκριμένα περιστατικά, έχει πεισθεί απολύτως ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία έχουν προέλθει από εγκληματικές δραστηριότητες του καταδικασθέντος κατά το χρονικό διάστημα πριν από την καταδίκη για την αξιόποινη πράξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το οποίο κρίνεται εύλογο από το δικαστήριο υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης ή εναλλακτικά β) εθνικό δικαστήριο, βασιζόμενο σε συγκεκριμένα περιστατικά, έχει πεισθεί απολύτως ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία έχουν προέλθει από παρόμοιες εγκληματικές δραστηριότητες του καταδικασθέντος, κατά το χρονικό διάστημα πριν από την καταδίκη για την αξιόποινη πράξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το οποίο κρίνεται εύλογο από το δικαστήριο υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης ή εναλλακτικά γ) εφόσον διαπιστωθεί ότι η αξία των περιουσιακών στοιχείων είναι δυσανάλογη προς το νόμιμο εισόδημα του καταδικασθέντος και εφόσον εθνικό δικαστήριο βασιζόμενο σε συγκεκριμένα γεγονότα έχει πεισθεί απολύτως ότι τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία έχουν προέλθει από εγκληματική δραστηριότητα του εν λόγω

καταδικασθέντος. 3. Κάθε κράτος μέλος μπορεί επίσης να εξετάζει τη θέσπιση των αναγκαίων μέτρων ώστε να καταστεί δυνατή, σύμφωνα με τους όρους των παραγράφων 1 και 2, η, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, δήμευση, των περιουσιακών στοιχείων που έχουν αποκτηθεί από τους στενότερους συγγενείς του ενδιαφερομένου και των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβασθεί σε νομικό πρόσωπο επί του οποίου ο ενδιαφερόμενος -ενεργώντας είτε μόνος είτε από κοινού με τους στενότερους συγγενείς του- έχει επιρροή ελέγχου. Το αυτό ισχύει εάν ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει σημαντικό μέρος από τα έσοδα του νομικού προσώπου. 4. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν διαδικασίες άλλες από τις ποινικές προκειμένου να στερήσουν το δράστη από τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία.

Άρθρο 4. Ένδικο μέσα. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζει ότι ενδιαφερόμενα μέρη που θίγονται από τα μέτρα των άρθρων 2 και 3 έχουν αποτελεσματικά ένδικο μέσα για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους.

Άρθρο 5. Διασφαλίσεις. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μεταβάλλει την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και θεμελιωδών αρχών, συμπεριλαμβανομένου, ιδίως, του τεκμηρίου της αθωότητας, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Άρθρο 6. Εφαρμογή. 1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να συμμορφωθούν με την παρούσα απόφαση-πλαίσιο μέχρι τις 15 Μαρτίου 2007. 2. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν, μέχρι τις 15 Μαρτίου 2007, στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου και στην Επιτροπή, το κείμενο των διατάξεων με τις οποίες μεταφέρονται στο εθνικό τους δίκαιο οι υποχρεώσεις οι οποίες τους επιβάλλονται από την παρούσα απόφαση-πλαίσιο. Σύμφωνα με έκθεση που καταρτίζεται βάσει των πληροφοριών αυτών και γραπτής έκθεσης της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξετάζει, μέχρι τις 15 Ιουνίου 2007, κατά πόσον τα κράτη μέλη έλαβαν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθούν με την παρούσα απόφαση-πλαίσιο.

Άρθρο 7. Έναρξη ισχύος. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΤΗΣ «ΟΜΑΔΑΣ ΚΡΟΥΣΕΩΣ» ΤΟΥ FATF

Τον Ιούλιο του 1989 δημιουργήθηκε στο Παρίσι με απόφαση των επτά ισχυρότερων οικονομικά κρατών (0-7) η Επιτροπή Οικονομικής Δράσης γνωστή με τα αρχικά F.A.T.F ή Ειδική Μονάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης. Πρόκειται για μία διακυβερνητική επιτροπή, της οποίας ο στόχος διακηρύσσεται πως είναι η ανάπτυξη και προώθηση πολιτικών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για την καταπολέμηση του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος».⁸¹

Η F.A.T.F. διατύπωσε από τον Απρίλιο του 1990 ένα κατάλογο από 40 Συστάσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος». Στην περίοδο των ετών 1991 και 1992 διεύρυνε τα μέλη της τα οποία αρχικά ήταν 16, ώστε Μέλη της ομάδας αυτής να είναι είκοσι εννέα κυβερνήσεις⁸² και δύο περιφερειακοί οργανισμοί.⁸³ Ο παραπάνω κατάλογος των 40 Συστάσεων, οι οποίες αναφέρθηκε ήδη ότι υποδείχθηκαν τον Απρίλιο του 1990, αναθεωρήθηκε το 1996 με το διπλό σκοπό, αφενός για να ληφθούν υπόψη ορισμένες αλλαγές στις μεθόδους «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος», αφετέρου για να προβλεφθούν ενδεχόμενοι μελλοντικοί κίνδυνοι, όπως η F.A.T.F. μας ενημερώνει σχετικά.

Επίσης, η ίδια η F.A.T.F. επεξεργάστηκε και διατύπωσε στο κείμενο των Συστάσεων μια σειρά από Ερμηνευτικές Σημειώσεις, οι οποίες στόχο έχουν να αποσαφηνίσουν την εφαρμογή των Συστάσεων αυτών. Πάντως, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στο μέτρο που -όπως άλλωστε αναγνωρίζεται και από την ίδια την F.A.T.F.- οι επιμέρους χώρες έχουν διαφορετικά νομικά και οικονομικά συστήματα και έτσι δεν μπορούν να λάβουν όμοια μέτρα, οι Συστάσεις αυτές συνιστούν «αρχές δράσης» στον τομέα αντιμετώπισης του φαινομένου. Με τον κατάλογο αυτό, λοιπόν, τονιζόταν η ανάγκη λήψης μέτρων που θα βοηθούσαν τον περιορισμό του τραπεζικού απορρήτου, την ανάπτυξη της διακρατικής συνεργασίας και τη διαμόρφωση ποινικών κανόνων αντιμετώπισης του.

81.Επισημαίνεται πάντως ότι έχει συμφωνηθεί ότι θα λειτουργεί μέχρι το 2004 και ότι μετά την προκαθορισμένη ημερομηνία θα συνεχίσει να υπάρχει και να λειτουργεί μόνον αν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της συμφωνήσουν ότι αυτό είναι αναγκαίο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου.

Επισημαίνεται, λοιπόν, εδώ ότι ήδη με την πρώτη σύσταση προτεινόταν η άμεση λήψη μέτρων για την επικύρωση και πλήρη εφαρμογή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών (σύμβαση της Βιέννης), για την οποία έγινε λόγος αμέσως παραπάνω, ενώ με την τρίτη σύσταση προτεινόταν η εφαρμογή προγραμμάτων πολυμερούς συνεργασίας και αμοιβαίας νομικής αρωγής στις έρευνες, άσκηση διώξεων και έκδοση, σχετικά με υποθέσεις που αφορούν το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», όπου είναι δυνατή. Στη συνέχεια με την τέταρτη σύσταση προτεινόταν σε κάθε χώρα η λήψη αναγκαίων μέτρων μεταξύ των οποίων και *η ποινική τυποποίηση του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος»*, όπως αυτή προβλέπεται στη σύμβαση της Βιέννης και *επιπλέον προτεινόταν η επέκταση της ποινικής τυποποίησης του φαινομένου*, πέρα από τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά (σύμβαση της Βιέννης), και σε άλλα σοβαρά εγκλήματα, τα οποία κάθε χώρα θα έπρεπε να καθορίσει ως «προηγούμενες» εγκληματικές πράξεις («κύρια αδικήματα»). Τέτοια εγκλήματα προτεινόταν να είναι όλα τα σοβαρά αδικήματα και/ή εκείνα που παράγουν σημαντικά «έσοδα». Επισημαίνεται, επίσης, η σύσταση 5 όπου υποδεικνυόταν ότι, όπως προβλέπεται και στη Σύμβαση της Βιέννης, η γνώση στο έγκλημα της νομιμοποίησης μπορεί να συνάγεται από αντικειμενικά πραγματικά περιστατικά. Στη συνέχεια προτεινόταν η λήψη, παρόμοιων με των αντίστοιχων της Σύμβασης της Βιέννης, μέτρων που θα εξυπηρετούσαν την κατάσχεση και δήμευση της περιουσίας που «νομιμοποιήθηκε», των εσόδων που αποκτήθηκαν, των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν στη διάπραξη οποιουδήποτε εγκλήματος «νομιμοποίησης εσόδων».

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ήδη από τον Οκτώβριο του 2001 σε έκτακτη συνεδρίαση της F.A.T.F. στην Ουάσιγκτον, με αντικείμενο τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας, αποφασίστηκε να επεκταθεί ο προορισμός και η αποστολή της Επιτροπής Οικονομικής Δράσης, πέρα από το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, και στην παγκόσμια προσπάθεια καταπολέμησης της χρηματοδότησης των τρομοκρατών. Στη

82.Πρόκειται για τις κυβερνήσεις των εξής είκοσι εννέα χωρών: Αργεντινή Αυστραλία Αυστρία Βέλγιο Βραζιλία Καναδάς Δανία Φινλανδία Γαλλία Γερμανία Ελλάδα Χογκ Κονγκ, Κίνα Ισλανδία Ιρλανδία Πολωνία 83.Ιαπωνία Λουξεμβούργο Μεξικό Ολλανδία Νέα Ζηλανδία Νορβηγία

83. Πορτογαλία Σιγκαπούρη Ισπανία Σουηδία Ελβετία Τουρκία Ηνωμένο Βασίλειο Η.Π.Α.

συνεδρίαση αυτή συμφωνήθηκε και διατυπώθηκε ένας κατάλογος καινούργιων (συνολικά 8) ειδικών Συστάσεων σχετικά με τη Χρηματοδότηση Τρομοκρατών. Αναγνωρίζοντας στο προοίμιο των Συστάσεων αυτών τη -ζωπικής σημασίας- ανάγκη λήψης μέτρων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η F.A.T.F. θεωρεί πως τούτες, συνδυαζόμενες με τις προαναφερθείσες 40 Συστάσεις, συνιστούν ένα βασικό πλαίσιο για τη διερεύνηση, την πρόληψη και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και των τρομοκρατικών ενεργειών. Με τις συγκεκριμένες ειδικές Συστάσεις τα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν, μεταξύ άλλων, και άμεσα μέτρα ώστε να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν τις σχετικές με την καταπολέμηση της Τρομοκρατίας αποφάσεις του Ο.Η.Ε να ποινικοποιήσουν τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, των τρομοκρατικών ενεργειών και των τρομοκρατικών οργανώσεων να δεσμεύουν και δημεύουν περιουσιακά στοιχεία τρομοκρατών να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές που σχετίζονται με την τρομοκρατία· να παρέχουν την ευρύτερη δυνατή αμοιβαία βοήθεια (σε επίπεδο νομικό, ανταλλαγής πληροφοριών, άσκησης διώξεων, ανακρίσεων και ερευνών) στις άλλες χώρες στην κατεύθυνση αυτή να *επιβάλλουν τη χρήση των μέσων καταπολέμησης του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» (με λήψη και ποινικών μέτρων) και σε εναλλακτικά συστήματα μεταφοράς χρημάτων να λάβουν πιο αυστηρά μέτρα κατά την αναγνώριση της ταυτότητας του πελάτη σε εθνικές και διεθνείς μεταφορές χρημάτων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων και να εξασφαλίσουν ότι τα νομικά πρόσωπα και ιδίως οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί δεν χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει, εδώ, η δεύτερη ειδική Σύσταση στην οποία υποδεικνύεται ότι κάθε χώρα πρέπει να ποινικοποιήσει τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, των τρομοκρατικών ενεργειών και των τρομοκρατικών οργανώσεων. Στην ίδια σύσταση υποδεικνύεται ότι οι χώρες θα έπρεπε να εξασφαλίσουν ότι τέτοιες εγκληματικές πράξεις (χρηματοδότηση τρομοκρατίας, τρομοκρατικών ενεργειών, τρομοκρατικών οργανώσεων) θα καθοριστούν (θα προβλεφθούν) ως «προηγούμενες» εγκληματικές πράξεις («κύρια αδικήματα») στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα. Παράλληλα, με τη δεύτερη παράγραφο της τρίτης ειδικής Σύστασης υποδεικνύεται στα Μέρη να υιοθετήσουν και εφαρμόσουν μέτρα, μεταξύ των οποίων και νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες θα επιτρέψουν στις αρμόδιες αρχές να κατάσχουν και να δημεύουν περιουσία η οποία αποτελεί το έσοδο, ή χρησιμοποιείται, ή προορίζεται, ή έχει καθοριστεί ότι θα χρησιμοποιηθεί στη*

χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τρομοκρατικών πράξεων ή τρομοκρατικών οργανώσεων.

13. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η σημασία, η αναγκαιότητα και η σκοπιμότητα της ιδρύσεως και λειτουργίας ενός ειδικού κεντρικού οργάνου και στην Ελλάδα για την επίτευξη των στόχων και σκοπών του νόμου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι δεδομένη και αναμφισβήτητη. Αρκεί να σημειωθεί ότι η δημιουργία τέτοιου φορέα με αρμοδιότητες όπως αυτές που αναθέτει τώρα σ' αυτόν ο νομοθέτης, υπήρξε σταθερός στόχος της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, ήδη από την επεξεργασία του σχεδίου της Οδηγίας που υιοθετήθηκε το 1991.

Κατά το άρθρο 7 του νόμου για το ξέπλυμα χρημάτων, συνιστάται Επιτροπή, έργο της οποίας είναι η συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση των πληροφοριών που θα διαβιβάζονται σ' αυτήν, ως ύποπτες συναλλαγών νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 4 και 6 του Ν.2331/1995.

Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ανώτερος δικαστικός ή εισαγγελικός λειτουργός των πολιτικών δικαστηρίων ή ανώτερος δικαστικός λειτουργός των διοικητικών δικαστηρίων, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από το οικείο Δικαστικό Συμβούλιο. Στην Επιτροπή αυτή του άρθρου 7 μετέχουν από ένας εκπρόσωπος των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Εμπορίου και Δημοσίας Τάξεως, οριζόμενοι, με τους αναπληρωτές τους από τους αντίστοιχους υπουργούς, της Τράπεζας της Ελλάδος, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από το Διοικητή της, του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου και της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, οριζόμενος επίσης με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο της. Η θητεία τόσο του προέδρου όσο και των μελών της Επιτροπής αυτής για την εφαρμογή του εξεταζόμενου νόμου είναι διετής δυνάμενη να ανανεωθεί. Ο αρμόδιος αυτός φορέας θα εδρεύει στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ή όπου αλλού θα οριστεί τελικά, κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Χρέη 3μμετά της Επιτροπής θα εκτελεί υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό.

Η Επιτροπή, όταν θεωρεί ορισμένη σύμβαση στα πλαίσια οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσεως των υπαγομένων στο πεδίο εφαρμογής του νόμου (λογαριασμός καταθέσεων, ενυπόθηκο δάνειο, φύλαξη περιουσιακών στοιχείων, μίσθωμα θυρίδας κλπ) ή μια χρηματοπιστωτική συναλλαγή ύποπτη ρευστοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποστέλλει το φάκελο της υποθέσεως στον αρμόδιο εισαγγελέα. Σε διαφορετική περίπτωση την υπόθεση στο αρχείο της, απ' όπου είναι δυνατό να ανασυρθεί κάθε περίπτωση σχετιζόμενη με την ίδια ή με οποιαδήποτε άλλη ύποπτη σύμβαση ή συναλλαγή. Η Επιτροπή οφείλει να ολοκληρώσει την έρευνα μέσα σε πέντε το πολύ ημέρες από τότε που θα περιέλθει σ' αυτήν η σχετική πληροφορία. Σε κάθε περίπτωση θα ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της έρευνας εκείνος που διαβίβασε την πληροφορία.⁸⁴

Επιπλέον ενδιαφέρον παρουσιάζει και σεμινάριο που δόθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2006 στην Κύπρο με θέμα το Ξέπλυμα του Βρώμικου Χρήματος από το Cyprus International Institute of Management CIIM στη Λευκωσία.

Συγκεκριμένα, το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε με συμμετοχή είκοσι οχτώ ανωτέρων στελεχών από κυπριακές και διεθνείς τράπεζες, επενδυτικές εταιρείες, λογιστικά και δικηγορικά γραφεία, καθώς και από τη Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων και Συγκάλυψης, (ΜΟΚΑΣ), και την Κεντρική Τράπεζα. Οι δύο εισηγητές, Διονύσης Δεμέτης και Bernard Dyer, του London School of Economics, εξέτασαν τις επιπτώσεις από την εφαρμογή της τεχνολογίας κατά του ξεπλύματος χρήματος στο τραπεζικό σύστημα. Μαζί με τους συμμετέχοντες μελέτησαν μεθόδους βέλτιστης προσαρμογής στους οργανισμούς που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του φαινομένου, εσωτερικών διαδικασιών όπως η διαχείριση πληροφοριών, η σύσταση του εσωτερικού ελέγχου και η διαχείριση κινδύνου, με βάση την Τρίτη Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Ξέπλυμα Χρήματος. Εξετάσθηκαν επίσης τρόποι χρησιμοποίησης των τεχνολογιών για συμμόρφωση στην κοινοτική οδηγία και παραμετροποίηση των κινδύνων. Οι αλλαγές στο ευρύτερο Σύστημα Καταπολέμησης Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος στην Κύπρο, το οποίο βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο, ενδέχεται να τροποποιήσουν σημαντικά τη διαχείριση της καταπολέμησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

84. Τραγάκης, ό.π.π. σελ. 49 επ.

Υπολογίζεται πως η αγορά βρώμικου χρήματος ανέρχεται διεθνώς στα 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ και είναι η τρίτη μεγαλύτερη σε όγκο αγορά στον κόσμο. Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και κυρίως τράπεζες καταβάλλουν πολλά δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο για να συμμορφωθούν με τη νομοθεσία περί καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Μόνο στις ΗΠΑ οι αμερικάνικες τράπεζες έχουν δαπανήσει μέχρι σήμερα 11 σχεδόν δισεκατομμύρια δολάρια για να συμμορφωθούν με τους σχετικούς κανονισμούς.⁸⁵

14. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, στην οικονομία, είχε προκαλέσει και στο παρελθόν προβλήματα και δυσμενείς συνέπειες, όπως ακριβώς και σήμερα. Οι αρνητικές αυτές πλευρές των νέων τεχνολογιών ποτέ δεν υπήρξαν τόσο σημαντικές, ώστε να ανατρέψουν τις θετικές, που είναι η μέσω αυτών συνεχής πρόοδος και άνοδος της ευημερίας της ανθρωπότητας. Παρά, λοιπόν, το γεγονός ότι κυρίως στο διάστημα της πρώτης περιόδου εφαρμογής νέων τεχνολογιών υπάρχει η τάση να τονίζονται εκείνες κοινωνικο-οικονομικές μεταβολές που είναι, σαφώς, ανεπιθύμητες, και υπάρχει συχνά μια γενικότερη κατακραυγή εναντίον τους, η μόνη λύση είναι η κατά το δυνατόν προσπάθεια ελαχιστοποίησής τους. Αναμφισβήτητο δε είναι το γεγονός ότι οι ανά τον κόσμο εγκληματίες κατορθώνουν να έχουν ευκολότερη επικοινωνία αναμεταξύ, να συνάπτουν συμφωνίες, να διακινούν χρήμα χάρις στο διαδίκτυο. Οι άνθρωποι αυτοί μπορούν, ακόμη, να παραπλανούν τις αρχές παρακολουθήσής τους, δίνοντας παραπλανητικά μηνύματα μέσω του διαδικτύου. Εν ολίγοις, , οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου, γενικότερα, αλλά και μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου ειδικότερα διευκολύνει **το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος**, και συνεπώς μπορεί, λογικά, να υποστηριχθεί ότι γι αυτό ενθαρρύνει και την απόκτησή του.

Ακόμη, οι συναλλαγές μέσω του διαδικτύου δεν είναι, κατ' αρχήν, δυνατόν να παρακολουθούνται από τις οικονομικές υπηρεσίες των σύγχρονων κρατών και έτσι διευκολύνεται η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία. Έτσι, επίσης, δημιουργούνται δυσμενέστερες συνθήκες για όσους, για διάφορους λόγους, δεν

85. Δημοσίευμα σε δικτυακό τόπο.

έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, και συνεπώς πληρώνουν φόρους. Τέλος, οι πιθανότητες να καταστεί κάποιος θύμα από χάκερς που εισβάλλουν με διάφορους τρόπους στο διαδίκτυο και χρησιμοποιούν, στη συνέχεια, αριθμούς ηλεκτρονικών καρτών που δεν τους ανήκουν αφαιρώντας τα χρήματα που υπάρχουν μέσα σ' αυτές δεν είναι, δυστυχώς, ευκαταφρόνητες.

Ο κίνδυνος αυτός είναι ένας από τους κυριότερους, ίσως, λόγους που εξηγούν την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου με χαμηλότερους ρυθμούς από τους δυνητικούς.⁸⁶

Οι διαδικτυακές αξιόποινες πράξεις διαφέρουν ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά τους, η τοπικότητα τους συναρτάται με την ειδικότερη λειτουργία του διαδικτύου (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ιστοσελίδες, άμεση δικτυακή συζήτηση, συμμετοχή σε ομάδες συζήτησης, κατέβασμα δεδομένων κλπ.). Οι όποιες διαδικτυακές αξιόποινες πράξεις διαφοροποιούνται ουσιαστικά και σε σχέση με τη δομή τους ως αξιόποινων συμπεριφορών. Ο φυσικός τόπος του εγκλήματος, ο τόπος δηλ. στον οποίο αναφέρεται επί του οποίου ασκείται η ποινική δικαιοδοσία, προσδιορίζεται από το χαρακτήρα τους ως εγκλημάτων συμπεριφοράς, βλάβης ή διακινδύνευσης.⁸⁷

Κλείνοντας δε αυτή την εργασία θα ήταν σκόπιμο πέραν των ως άνω προαναφερθέντων νομοθετικών μέτρων, οι εκάστοτε πολιτείες να δώσουν βάρος και στην λήψη μέτρων με κοινωνικό οικονομικό χαρακτήρα, αφού κατά τη διαπίστωση του Αλεξάνδρου Τσιριντάνη, το πρόβλημα της οικονομικής εγκληματικότητας είναι στην βάση του όχι πρόβλημα καλών νόμων ή κάλου συστήματος, αλλά πρόβλημα ανθρώπων και πρόβλημα νοοτροπίας, αρχών και προσωπικότητας, εν μέσω των οποίων οι νόμοι αυτοί ή τα συστήματα εφαρμόζονται. Χωρίς μίαν άρτια προσωπικότητα, «α νομοθετικά συστήματα, οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις είναι αλλεπάλληλοι φενακισμοί, οι όποιοι οδηγούν σε συνεχείς απογοητεύσεις».⁸⁸

86. Μαρία Νεγρεπόντη, Διάλεξη Εισαγωγική ομιλία στην ημερίδα του ΑΠΘ της Σχολής Οικονομικών Σπουδών, σε συνεργασία με το «Ίδρυμα Δελιβάνη» για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο-15.3.2006

87. Δ. Κιούπης, Το ποινικό δίκαιο μπροστά στην πρόκληση του internet

88. Ν.Κουράκης, Τα οικονομικά εγκλήματα, Ποινικά 13, σελ.243.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α. Αργυρόπουλος, Ηλεκτρονική Εγκληματικότητα, Εγκληματολογικά αριθμ. 19, Εκδόσεις Σάκκουλα 2001.
2. Ανδρουλάκης Ν., Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πράξη 50 χρόνια μετά.
3. Βασιλακόπουλος Π., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (κριτικές παρατηρήσεις στις ποινικές διατάξεις του Ν. 2331/1995), ΠοινΧρ ΜΣΤ'.
4. Βουτσάς Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο Αντεγκληματικής Πολιτικής, ΠοινΛογ 2005.
5. Δημήτρινας Γιώργος Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995, νομική Βιβλιοθήκη, έκδοση Αθήνα, 2002
6. Δημήτρινας Γ., Η διεύρυνση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΧρ ΝΣΤ'.
7. Διονυσοπούλου Αθ, Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, Ποιν.Χρον. 1999.
8. Βασίλειος Ζησιάδης, Η Οικονομική Εγκληματικότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001
9. Καϊάφα - Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος : Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, Εισήγηση στο 4^ο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος - Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία;), Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2006.
10. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Νεότερες εξελίξεις του ποινικού δίκαιου στην Ε.Ε. και δικαιοκρατικά ελλείμματα, ΠοινΧρ. ΝΣΤ'.
11. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Το ποινικό δίκαιο στην Ε.Ε.: σημαντικές όψεις και προοπτικές εξέλιξης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003.
12. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Ευρωπαϊκή Σύγκλιση και Ποινικό Δίκαιο-Σύγχρονες εξελίξεις, ΠοινΔικ 2001.
13. Καϊτσάς Δ, Ο ρόλος της τεχνολογίας στο οργανωμένο οικονομικό έγκλημα που διαπράττεται στην Ευρώπη, Διατριβή, Αθήνα 2004
14. Κάτσιος Σταύρος, Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998
15. Κιούπης Δ., Το ποινικό δίκαιο μπροστά στην πρόκληση του internet

16. Κουράκης Ν., Τα οικονομικά εγκλήματα, Ποινικά 13, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1982
17. Κουράκης Ν., Ηλεκτρονικό Έγκλημα και έγκλημα στα Διαδίκτυο, Ποιν.Δικ. 2000
18. Κοτσαλής Γ., Ο ποινικός έλεγχος της βαριάς εγκληματικότητας, Ποινικά 15, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1983
19. Λάζος Γρ., Κοινωνιολόγο, Κυβερνοχώρος, οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ΠοινΔικ 4 / 2000.
20. Λαμπράκης Κων., Παρατηρήσεις στο Ν.3424/2005(τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του Ν2331/1995 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ΠειρΝομ, τ.28/1.
21. Νικόλαος Λιβός, Ποιν.Χρ. 2006, Τ. ΝΣΤ, Τευχ. 4
22. Μανωλεδάκης Ι., Ακάθαρτη κάθαρση, ΠοινΔικ 2006.
23. Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο-Ειδικό Μέρος (Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας), Αθήνα , 2001.
24. Μαρία Νεγρεπόντη, Διάλεξη Εισαγωγική ομιλία στην ημερίδα του ΑΠΘ της Σχολής Οικονομικών Σπουδών, σε συνεργασία με το «Ίδρυμα Δελιβάνη» για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο- 15.3.2006
25. Νικολούδης Π., Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Ποιν.Χρον. 2000.
26. Πατσαβέλα Λ., Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - Οι νεότερες εξελίξεις, ΠοινΧρ ΝΣΤ'.
27. Παύλου Σ., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτηση της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος, σ. 633.
28. Παύλου Σ., (Προηγούμενη) «εγκληματική δραστηριότητα» : Ταυτολογία ή μετεξέλιξη;, Εισήγηση στο 4^ο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος - Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία;), Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2006.
29. Συμεόνοβιτς Ν., Ξέπλυμα χρημάτων — Σχέση Οργανωμένου Εγκλήματος και Πολιτικής, ΕΛΔ 1995.
30. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις-Προβλήματα από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Ν. 2331/1995 , Ποιν.Δικ/νη , 2002

31. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε, Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία: σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005.
32. Χρήστος Τσουραμάνης, Οικονομικά εγκλήματα και Internet, ΠοινΔικ 2002
33. Γεώργιος Τραγάκης, Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1998.
34. Γεώργιος Τραγάκης – Ο Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρημάτων), Έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Τραπεζών, Αθήνα 1996.
35. Τριαντάφυλλου Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του ά. 2 παρ. 1 του Ν 2331/1995.
36. Χλούπη Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες : περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, ΠοινΔικ 2000.

δίκτυακοί τόποι:

www.banksafeonline.org.uk

www.google.gr

Εφημερίδα «Απογευματινή της Κυριακής» 19-11-2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πρόλογος.....σελ.	1
2. Εισαγωγή.....σελ.	4
3. Γενικά χαρακτηριστικά της εγκληματικής συμπεριφοράς.....σελ.	7
4. Σύγχρονες μορφές οικονομικής εγκληματικότητας.....σελ.	9
4.1. Συστήματα πληρωμών.....σελ.	9
4.1.1. Ηλεκτρονικό σύστημα διαπραπείζικών συναλλαγών.....σελ.	9
5. Ξέπλυμα χρημάτων.....σελ.	10
6. Ξέπλυμα χρημάτων στο διαδίκτυο.....σελ.	10
7. Συναλλαγές μέσω του κυβερνοχώρου.....σελ.	12
7.1. Ηλεκτρονικό χρήμα.....σελ.	12
8. Ο κυβερνοχώρος.....σελ.	13
8. Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων μέσω του διαδικτύου.....σελ.	17
9. Ειδικότερες τεχνικές.....σελ.	14
10. Οι ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών.....σελ.	16
11. Η μέθοδος επαναδανεισμού.....σελ.	17
12. Οι τράπεζες και οι τραπεζικές εργασίες στον κυβερνοχώρο.....σελ.	19
13. Η Νομιμοποίηση Εγκληματικών Εσόδων Μέσω Του Διαδικτύου.....σελ.	21
14. Δυσχέρειες εφαρμογής αντικειμενικών υποστάσεων εγκλημάτων στο χώρο της πληροφορικής.....σελ.	26
14.1. Αδυναμίες την νομοθεσίας-δυσκολίες των διωκτικών αρχών.....σελ.	26
15. Πράξεις που συνιστούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.....σελ.	29
16. Ιστορική αναδρομή-προβλεπόμενες ποινές. ν 2331/1995.....σελ.	31
17. Ποιοι υπέχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν τις αρχές.....σελ.	34
18. Τα κυριότερα ερμηνευτικά προβλήματα του νόμου.....σελ.	35
19. Ο Νόμος 3424/2005.....σελ.	39
19.1. Η θεσμική Ιστορία του Ν. 3424/2005.....σελ.	39
19.2. Οι κυριότερες τροποποιήσεις που επιφέρει ο νέος Ν.3424/2005. Μια πρώτη εκτίμηση.....σελ.	41
20. Ο Νόμος 3424/2005-Ρυθμίση Του Εγκλήματος Της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.....σελ.	46

20.1. Νομοτεχνικές αστοχίες και παράδοξα.....	σελ. 49
21. Το διεθνές περιβάλλον.....	σελ.52
21.1 Η σύμβαση της Βιέννης.....	σελ. 52
21.2 Η Σύμβαση του συμβουλίου Ευρώπης Στρασβούργου 1990.....	σελ. 53
21.3. Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.....	σελ. 54
21.4. Η 98/699/ΔΕΥ: Κοινή Δράση της 3ης Δεκεμβρίου 1998.....	σελ. 56
21.5. Η 2001/500/ΔΕΥ: απόφαση – πλαίσιο της 26ης Ιουνίου 2001.....	σελ. 56
21.6. Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ.....	σελ. 58
21.7 Η Οδηγία 2005/60/ΕΚ.....	σελ. 59
21.8. Απόφαση-πλαίσιο 2005/212/δευ του συμβουλίου της 24 ^{ης} Φεβρουαρίου 2005.....	σελ. 69
22. Το έργο των διεθνών εμπειρογνομόνων της «ομάδας κρούσεως» του FATF.....	σελ. 73
23. Η επιτροπή για το ξέπλυμα χρημάτων στον ελλαδικό χώρο.....	σελ. 76
24. Επίλογος.....	σελ. 78
25. Βιβλιογραφία.....	σελ. 80
26. Περιεχόμενα.....	σελ. 84